UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK
SİYASİ
DERGİ
SAYI: 10
100.000 TL
OCAK '97

Aydınlanma doğrulumu

DEVRİMCİ ÖZGÜRLEŞME

ÖZEL BÖLÜM: Susurluk Sonrası Çalkantı ve Devrimci Doğrultu

Aşkın AYRANCIOĞLU / SİNOP

Merhaba,

Yeni bir yıla girirken 10. sayımızla yine sizlerle beraber olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Yeni yıla, başladığımız noktadan önemli mesafeler katetmiş bir şekilde girerken kimi hayati noktalarda hala gerekli oturmuşluğu sağlayamamanın sancılarını çekiyoruz.

Özellikle mali sorunların oldukça bel bükücü olduğunu belirtmeliyiz.

Bu sayımızda da, özel bölüm olarak sizlere sunduğumuz Susurluk'a ilişkin yazılardan dolayı bir çok arkadaşımızın yazısını önümüzdeki sayıya havale etmek durumunda kaldık. Dergi sayfalarını fazlalaştırarak bu sorunu aşma gerekliliği getireceği mali yük hesaba katılınca otomatikmen sınırlı davranma zorunluluğuyla karşılaşıyoruz ve bu da bazı yazıları değerlendirememize neden oluyor. Bu konuda tüm yazarlarımızdan özür diliyor, dayanışmaya çağırıyoruz.

Bu sayımızın kapak resmi Joachim W. Dettmer'in. On sayılık yürüyüşümüzde yeni bir devrimci tarz oturtma çabamızın somutlandığı bir kavram olan devrimci özgürleşme şiarı, aydınlanma doğrulumunun somut bir perspektifi olarak güneşe uzanmanın isteğiyle şekilleniyor.

Devrimci özgürleşme bizi ifade eden ve doğrulumumuza anlam katan köklü bir aşma isteği. Bu perspektifimizi kendi pratiğimizi değerlendirmede işletmeye çalışarak yeni yılda etraflı bir muhasebeyle karşınıza çıkmak istedik.

Bu özeleştirel tarzı olabildiğince sıkça uygulayarak, sizleride olabildiğince bu hesaplaşmaya katarak kendimizi denetlemenin devinimini süreklileştirme isteğindeyiz.

Yeni yılda daha yaratıcı, daha sorumlu, daha çalışkan ve daha üretici bir uzun yürüyüşçü olmak için dayanışma ve duyarlılık dilekleriyle...

TOHUM

BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışleri Müdürü
GÜVENÇ ŞAR

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han No:21 / 3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Ceylan Matbaa

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	Altı aylık
Yurtiçi: 1.200.000 TL	Yurtiçi: 600.000 TL
Yurdışı: 60 DM	Yurtdışı: 30 DM

Banka Hesabı: Güvenç ŞAR T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 722133
Pound Hesabı/ Parmakkapı şub. : 71160
Mark Hesabı/ Parmakkapı şub. : 73887

UZUN YÜRÜYÜŞ

OCAK 1997 SAYI: 10 (Ayda bir çıkar)
Fiyatı: 100.000 TL(KDV Dahildir)

İÇİNDEKİLER

DEVRİMCİ ÖZGÜRLEŞME 2

Devrimci özgürleşmeci perspektif..... 4

Siyasal perspektifleri kavramak
UMUT ŞENGÜL 9

"Demokratik devlet, halkçı bütçe"
SEVİNÇ İLDAN 11

Kavramda içerik
NUR BAHAR 12

Birlik programı
MUZAFFER ORUÇOĞLU 13

Özel-leş-tirme ve KİT'ler
HASAN BASRİ ÜNLÜ 15

Devrim diye bir şey ve Karduk
OZAN VELİ 21

Susurluk sonrası çalkantı ve .....
HALİL ARARAT 24

"Devletin yüksek çıkarlarını korumak" ....
ATA YADİGAR 37

Devlet var devletten içeri
HÜSEYİN ŞİMŞEK 39

Anadoluyu ağlatan sebep
BAYRAM KAYA 40

Susurluk ve Kürt meselesi
AHMET ALTAN 41

Doğu'da n'oldu-3
CENGİZ GÜNDOĞDU 42

İlerlemeci tarihte Hegel-Marks ilişkisi-2
MUSTAFA TOPAL 45

"YDD"nin paslanan motoru:ABD
TEMEL DEMİRER 50

Parçalan ki yenilen
ERHAN MEYDAN 53

Sorgulanamayacak kavram var mıdır?
KENAN SARICA 55

"Kerbela Destanı"na dair
SERDAR ÇAKMAK 56

Kitap tanıtımı:Gönüllü kulluk üzerine söylev 57
AYTEKİN YILMAZ

Yabancılaşma kapitalizmin insana karşı...
MEHMET YEŞİLTEPE 59

AYDINLANMA DOĞRULUMU

Devrimci özgürleşme

Sosyalist dönüşümde yeni bir sayfa açma çabasının adı olarak devrimci özgürleşme kavramını yazılarımızda sık sık kullandık.

Sosyalist ilerlemede köklü, önemli ve bir o kadar da güç olan bu adımı ihtiyaç olarak vurgularken bunun kısa soluklu bir çaba olmadığını, bu ihtiyacı karşılayacak kapasite ve perspektif oluşturumunun da zamanla kendisini yetiştireceğini iyice bilince çıkarmamız gerekiyor.

Bu hedef öne koyulduğunda yapılacak tüm işleri, atılacak anın sorunlarına dair adımları bu hedef sonrasına bırakmak olarak anlaşılmamalıdır. Bu noktadaki farklı uçtan algılayışların aşılması esas planda hedefe ulaşılabilecek perspektifin billurlaşmasıyla ilgilidir. Öteden beri vurguladığımız devrimci siyasal ilkeler üzerinden bir devrimci çalışma yürütmek, örgütlenmek, siyasal-örgütsel planda kurumlaşmış belli bir güç oluşturabilmek, güçlü müdahalelere hazırlıklı olmaya çalışmak bugünden yükseltilmesi gereken ihtiyaçlardan.

Kuşkusuz sağlıklı bir kavrayışın, bilimle beslenen sorgulayıcı, inşaacı bir objektivizmin oturtulamadığı yerde ortaya çıkarılacak siyaset ve kurumlarında çok bir değeri olmayacaktır. İşaret edilmesi en önemli nokta hangi anlayış, yöntemle, nasıl bir sistem oluşturulmak istendiğidir. Yoksa yanlış hatta insanlığa düşman siyasalar bile belli kurumlaşmalar yaratıp müdahale gücü gösterebilmektedir.

İşte bu noktada devrimci özgürleşmeci kimlik mücadelesinin siyasal-teorik ve pratik bütünlüğünü ele almak, kavramak gerekiyor.

Bizi çevreleyen zorunlulukların bilincinde olarak ve bu zorunluluklara hapsolmadan onu değiştirme kararlılığıyla yeni bir sayfa açmanın ismidir devrimci özgürleşme; Aydınlanmaya doğrulumun pratik ifadesi, müdahaleci kimliğidir. Bu iddianın, cüretkarlığın boyutuna rağmen bunun öncelikle tespit edilmiş bir ihtiyacın ışıltılı çabası olarak algılanması daha doğru olacaktır. Aksi taktirde büyük hayaller içinde umut kırıklığına düşülebilecektir.

Zorunluluklar nesnel ve öznel yanlarıyla bizi, yerinde durdukça gericileştiren, statükolara hapsetme durumundayken bizim özgürlüklere doğru uzanma, yekinme çabamızla kendi ölçüsünde savaşımlar ortaya çıkarmaktadır. Bu mücadelede özgürlükler dünyasının kavramlarını oturtmak, yeni bir dil arayışına koyulmak devrimci yenilenmeyi mümkün kılacak önemli adımlardan birisidir.

Siyasal-ideolojik-kültürel donanmışlıkla kendi siyasetini, tarzını oturtan, devrimci aydınlanma doğrulumunu hayata geçirebilecek yaratım ve savaşım güvenini somutta gösteren kollektifler, kurumlarını oluşturma/ yaygınlaştırmayı, hayata daha güçlü etkilerde bulunabilmeyi kuşkusuz sağlayacaktır.

Uzun Yürüyüş yayın hayatında devrimci özgürleşme kavramını belli bir silkinme ihtiyacına koşut olarak ifade etmeye çalışmış devrimci hareketi yeniden yapılandırma ve yeni bir devrimci tarz yakalama perspektifini devrimci özgürleşme kavramında somutlamıştır. Kurumlaşma, kadrolaşma ve siyasal-ideolojik sorgulama, yeniyi yaratma için öğrenme, kalıpları, şablonları aşma başlıklarıyla işlenen bu devrimci özgürleşme şiarı bir yanıyla bizi çevreleyen kapitalist-emperyalist gericiliğe karşı ideolojik, siyasal, örgütsel planda devrimci bir doğrulumu temsil ederken bir yanıyla mevcut sol/sosyalist kültürün muhasebesi ve yeniden ele alınması anlayışıyla biçimlenmiştir.

Öncelikle, kendimizin kendi kültür ve geleneğimizin masaya yatırıldığı bir yönelimin ihtiyaç olarak çıktığı ilk etapta bu devrimci doğrulumun ciddiyeti ve pratikte görülebilmesi bakımından önce kendimizden kabuk çatlatmaya girişmek tabii ki kaçınılmazdır.

Önemle belirtmek istiyoruz ki devrimci özgürleşmeci hattı oluştururken aslolan eskiye takılıp onun eleştirisiyle boğulmaktan çok yeniyi yaratma, alternatifini biçimlendirmektir. Devrimci özgürleşmeci hat bunu kavramak ve bu perspektifle hareket etmektir. Elbette eskiyle çatışma, yürütülmesi gereken bir mücadeledir. Ancak sadece es-

kiyle çatışma ile yetinmek, yada bu yönün öne çıkması yarını nasıl kuracağımızı, yeniyi nasıl inşaa edeceğimizi bilememeye, bu noktalarda bir soyutluğa saplanılmasına neden olmaktadır.

Bu yönüyle devrimci özgürleşme kimliği sosyalistleri bir açıdan yabancılaştığı kendi değerlerine çağırırken bir yanıyla bir kılavuz olan bilimsel sosyalist düşünceyi teorik, ideolojik ve siyasal planda en azından ve öncelikle yetmezliklerini görmek ve giderme çabasını kuşanma cesaretinde olmayı ifadelendirmektedir.

Hayatın içinde ile bilimin içinde olmanın karşı karşıya getirildiği hatta bir oranda bunların kutuplaştığı bir süreçten geçiyor Türkiye devrimci hareketi. Bir dönemin aydını, öğretim görevlisi, profesörüyle mücadele eden devrimci örgütleri günümüzde dinamik bir kesim olan gecekondu emekçileri, kamu emekçileri ve nisbi oranda işçi sınıfı içinde yer alabilse de aydın, entellektüel kesimle arasında ciddi bir uzaklaşmanın yaşandığını görüyoruz. Bir çok ilerici aydının kapsayıcılık ve esneklik noktasında olgunlaşmış ve tahammüllü çeşitli ilerici-demokrat yapılanmalarda rahatça yer alabildiğini ve belli bir dinamizm gösterdiğini gördüğümüzde devrimci hareketin neden bu noktada çekim merkezi olamadığını, kapsayıcılık ve genişlik noktasında neden tahammülsüzlük sergileyerek tasfiyeci bir pozisyona düştüğünü irdelememiz gerekiyor. Bunun yanında aydın, entellektüel kesimden kopan, bu birikimle beslenemeyen bir yapının içine gireceği kısırlık ve üretimsizliğin, nasıl çığ ve marjinal bir şekillenişe neden olduğunun bariz örneklerini bir çok somut olayda sıkça görüyoruz.

Burada bilgiyle, deneyimle ve geniş kulvardaki tecrübelerle ortaklaşabilmek, onlardan öğrenmek yönelimine işaret etmek istiyoruz. Devrimci özgürleşmenin önemli bir sac ayağı burasıdır. Bununla birlikte bir o kadar önemli olan hayatın içinde yeni siyasa ve biçimlenişe uygun olan duruşu gerçekleştirebilmek, yeni dinamiklerle bütünleşebilmek, maddi bir güç haline gelebilmektir.

Devrimci özgürleşme, aydınlanma doğrulumunun ete kemiği büründüğü, yaratıcı ve geliştirici ürünlerini sergilediği, bu perspektif donanımıyla alternatif devrimci hayatı adım adım örmeye soyunulduğu, insani duyarlılıkla kuşanmış köklü bir devrimci yenilenmenin uzun yürüyüşteki adıdır...

YENİ BİR YILA GİRERKEN

Devrimci özgürleşmeci perspektif üzerinden bir muhasebe

Daha önceki sayılarımızda dergimizle ilgili muhasebelere girişmenin, bu vesileyle katetdiğimiz mesafeye ilişkin bir değerlenim yapmanın sık sık yönelece-ğimiz bir sorgulama çabası olduğunu belirtmiştik. Devrimci özgürleşmeci perspektifimize bağlı olarak ele aldığımız bu yöntem gerek sürekli bir fikir alış verişi içinde olma ve buna bağlı olarak kollektif bir eleştiri-özeleştiri mekanizması oluşturma gerekse kendimizi yenilemede, nabız yoklamada önemli bir işleve sahip oldu.

Bu minvalde yeni bir yıla girerken getirilen öneri ve olumlu-olumsuz eleştirileri ve attığımız adımları hesaba katarak özlü bir değerlendirmeye koyulmanın ve bunu yaparkende yayın perspektifi ve anlayışımıza dair belli başlıkları tekrar vurgulayarak biraz daha açımlamanın kavratıcı ve ilerletici olacağını düşünüyoruz.

Yürüyüşümüzün onuncu adiminda yeni bir yıla girerken, taşıdığımız bu esaslı sorumluluğu yerine getirmeye çabalarken aynı duyarlılığın tüm okurlarımızda olması gerektiğinide bir kez daha vurguluyoruz. Geçmiş sayılarımızda gelen kimi değerlendirme ve eleştirilerin derginin zenginleşmesi ve kendi eksiklerini tanımasında önemli ipuçları sağladığınıda altını çizerek belirtiyoruz.

Yazımızın bir yönü geride bıraktığımız yayın döneminin kısa bir değerlenimi olacakken ikinci yönü dergimizin yönelimi ve işlevleri konusunda netlik ve düzenlilik açısından ihtiyaç duyulan belirlemeleri kapsayacak. Muhasebeye geçmeden önce netlik sorununa, netlikten ne anlaşılması gerektiğine dair yaklaşımlarımıza değinmenin önemli olduğunu düşünüyoruz. Böyle bir giriş konu bütünlüğünün daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır.

UZUN YÜRÜYÜŞ'TE NETLİK SORUNU

Kabul etmek gerekir ki; **Uzun Yürüyüş**'ün genel içeriği başından itibaren (daha çok klişeleşmiş sol/sosyalist değer yargılarına parelel olarak içinde bulunulan darlık ve basma kalıpçılığın etkisiyle) kendi yönelimini tartıştırır durumda olmuştur. Olumlu yada olumsuz bakış temelinde olsun, dergimize yöneltilen eleştirilerin bir bölümünün bu noktada odaklaşması belli bir problemin varlığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, netliğe ilişkin eleştiri ve beklentilerin farklı boyutlarını dikkate alarak, nesnel gerçeklikle bağdaşırlık yönünden bu aşamada doğru yada makul olmayan şeylerin ayırımında yapmamız gerekecektir.

Genel olarak bu sorunu **Uzun Yürüyüş**'ün çıkış koşullarından bağımsız değerlendirmek mümkün değil. Biliniyorki; **Uzun Yürüyüş** Kaypakkaya geleneğinin gelişim seyri içindeki devrimci özgürleşmeci bir aydınlanma doğrulumu çabasının ürünüdür. Bu ürün esasta yoğunlaşmış bir ideolojik mücadele ve olgunlaşmış/teorileşmiş fikirler temelinde şekillenmemiştir. Bu konuda kısıtlayıcı, engelleyici nesnel faktörlerin yanısıra devrimci özgürleşmeci dinamiklerin kendindeki zaafların ve yetmezliklerin de rolü olmuştur. Eskinin yinelenmesi ve dogmatik, statükocu gidişin devam ettirilmesi anlamına gelen geçmişin bir taraflı aklanma çabasına karşı, gelenek tarihinin nesnel bir değerlendirmesi ve 72'nin bilimsel araştırmacı tarzına dönüş yoluyla politik açılımların yapılması isteği, bunun dahada kökleştirilerek boyutlu bir aydınlanma doğrulumuyla harmanlanması yönelimi bu temel ortak paydayı oluşturmuştur. Ancak bu temelde yeni bir yönelimin somut anlamı yeterince açılmış olmadığından farklı kavrayışların varlığı ölçüsünde farklı anlaşılması da mümkün olmuştur.

Geçen süre zarfında dergimizin öz olarak doğru temellerde (devrimci özgürleşme, aydınlanma ve yenilenme yönünde) verdiği ana fikirlerin bir ölçüde soyut kalması, toplumsal pratikte yaşanır kılınması noktasında somut güncel/dönemsel politikaların üretilmemiş olması, yetenek ve kapasite noktasında geçmişten gelen yetmezlik ve olumsuz alışkanlıkların etkisi ve bunların uzun soluklu, planlı bir çalışmayla

atılabilecek eksikler olduğu noktalar, bütünlüklü bakışla yönelimimizi anlamaya çalışan insanların beyinlerinde çeşitli soru işaretlerinin doğmasına, bazı önyargıların gelişmesine yol açabilmiştir. Sorgulama, araştırmaya ve öğrenmeye sevk etme; yerleştirmeye/kimlik haline getirmeye çalıştığımız temel yönlerden biri olurken, kimi eleştirileriyle kolay yargıya giden arkadaşların bilimsel kuşkuculuktan çok tutucu evhamlılık içinde olduklarını düşünüyoruz. Tutucu evhamlılığın yıkılmasınında bir güven verimi ve üretimi sürecinde gerçekleştirilebileceğine inanıyoruz. Bu noktada daha olgun ve sabırlı olunması gerektiği açıktır.

Ayrıca birlikte yaratmaya yaşamın içinde yan yana gelmeye başlayarak, bunun araçlarını oluşturup, güçlendirerek daha insiyatifli ve atılgan bir şekilde girişilmesi gerekiyor.

Eksiklerin giderilmesi için açık eleştirel yaklaşımların gösterilmesi önemli olurken, eleştirilerin(olumlu-olumsuz) yerinde ve zamanında düzeltici çabalara dönüştürülmemesi bir başka eksiklik olarak kendini gösterebilmiştir. Taşınan veya paylaşılan sorumluluklar temelinde bu durumların beraberce aşılması için eleştirel yaklaşımla birlikte üretken çabaların da geliştirilmesi ve ciddi katkıların yapılması gerekir. Sonuç olarak önemli ölçüde yetmezliklerimiz ve taşınan zaaflarımızla ilgili gördüğümüz sorunun bu boyutunu süreçle birlikte rayına oturtacağız diye düşünüyoruz.

Uzun Yürüyüş'te netlik arayışının daha çok anlaşıldığı yönüyle özellikle geniş araştırma ve tartışma ihtiyacı duyulan teorik sorunlar ve politik açılım konularıdır. Yıllar yılı tartışma gündemine alınmamış ve uzun vadeli çalışmalar olmadan kestirme sonuçlara varılması da mümkün olmayan bu konularda şimdiden çok kesin ve ayrıntılı görüşler konulmasını beklemek gerçekten makul değildir. Problemin bu geniş halkasının varlığı çok eskilere dayandığı gibi, çözümü de ciddi politik çabaların yürülütülmesi koşuluyla zamana bağlıdır.

Sözünü ettiğimiz konular kapsamında nelerin olduğu biliniyor. Öncelik ayrımlarını yapmadan toplu bir anımsatma gerekirse, "yeni" dünya ve ülke koşullarının tahlili, UKH ve geleneğin tarihi, ideolojik-örgütsel sorunlar, sosyalizm deneyimleri, ulusal sorun ve Kürdistan politikaları, demokratik devrim görevleri, politik-askeri strateji ve taktik konuları, program belirleme şeklinde özetleyebiliriz. Bununla beraber Marksizm-Leninizm-Maoizm'in teori hazinesi, onun 72 koşullarında ülkemize uyarlanması olarak İbrahim Kaypakkaya'nın fikirleri, tartışılma, aşılma ve geliştirilme ihtiyacı duyulan kimi yönleri noktasındaki eğilimlerimizle birlikte, (bugün için de ışık tutucu olan bilimsel araştırma-tahlil yöntemi ile) dayanma durumunda olacağımız düşünsel temellerdir.

Temel anlayış olarak, dogmatik kalıpçı bir savunma tarzından sıyrılmakla beraber, yaygın olan liberal savruluş eğilimlerine de kapılmamayı, sınıfsal bakış açısı içinde bilimsel yöntemlerle hareket etmeyi benimsediğimiz durumda, netlik sorununun geniş kapsam ve boyutlarında göstereceğimiz gelişmenin de daha sağlıklı olacağına inanıyoruz.

KISA BİR DEĞİNİ

Daha önceki sosyalist yayıncılık deneyimlerinden çıkarttığımız dersler ışığında oluşturmaya çalıştığımız yeni tarzın bir çok yönüyle olumluluğu açıktır.

Hayatın her alanında gerçek bir ihtiyaç olan devrimci yenilenmenin bu girişimle yayın alanında belli bir gerçeklik kazanmakta olduğunu söyleyebiliriz.

Yukarıda belirttiğimiz çıkış özelliklerinden gelen oturmamış yönlerine rağmen, olması gereken farklılaşma yolunda esas itibarıyle doğru bir tarzın yakalandığı ve bunun iyi bir gelişme olduğu ortada. İçerdiği zaafları da bilince çıkartarak deneyim kazandıkça bu tarzın daha olumlu bir gelişim göstermesi ve giderek daha az tartışma götürür biçimde yerleşmesi mümkün olacaktır.

Yeni bir tarz derken, biçimsel değişimlerden çok, özle, yöntemle ilgili olan değişim, dönüşüm ve yenilenmeleri kastettiğimiz önceki yaklaşımlarımızdan biliniyor.

Geniş tekrarlara girmeden öz olarak vurgulamak gerekirse, içinden geldiğimiz gelenek şekillenmesinde de boyutlanmış olan devrimci hareketin genel zaafları ve yayın alanındaki kronikleşmiş hastalıklarından kurtulma; bilimsel sosyalist karakterle bağdaşmayan ben-merkezci, dar grupçu, kibirli, öznelci, sekter özelliklerden arınma, dogmatik-kalıpçı ve "mutlak doğru"ları dikte ettirici küçük burjuva siyaset tarzından sıyrılma; her türlü çiğlik ve keskinlikten uzak durma, devrimci mütevazi ve olgunlukla kendini de sorgulayan bir tutum içinde yapıcı tartışmaları geliştirme, bilimsel çalışmaları teşvik etme, halk saflarında birliği dinamitleyen anlayışlarla mücadelede gerçek bir tutarlılık gösterme ve dejenerasyonun bütün boyutları ile aşılması yönünde yoğunlaşma çabası, bu yenilenmenin devrimci anlamını dolduran belli başlı noktalardır.

Bunların söylemde kalmayıp yaşama geçmesi önemli olurken, dergimizin kendi yayın tarzı, üslubu ve somut yaklaşımları ile bu yönden de olumlu bir seyir izlediği ayırtedilir durumdadır sanırız.

Öze ilişkin bu farklılıkların yanında, yasal sosyalist yayıncılığın biçim ve yöntemleriyle ilgili değişimlerin de yaşama geçirilmesi, ilerici, devrimci aydınların düşünsel etkinlikleriyle katılımlarını sağlayan ve dar bir grup çerçevesi içinde kalmayıp daha geniş çevreleri çekecek tarzda ideolojik-politik etkinliği geliştiren bir yayın alternatifi oluşturulmaya başlanmıştır.

Uzun Yürüyüş, "*Çıkarken*" sunuşunda "*Zorunluluklar Dünyasından, Özgürlükler Dünyasına*" başlığı ile kendi yöneliminin özünü en anlamlı şekilde ifade etmiştir. Bu,

insanlık tarihinin gidiş istikametine ilişkin Marksizm'in bilimsel tanımı olarak, özgürlük kavramının burjuva yorumları ile karıştırılmayacak bir öze sahiptir. Yine "***Uzun Yürüyüş'ten***" sunulan kapak konuları, başlık ve içerikleri "çıkarken" ifade edilen doğrultuda sağlıklı bir gidiş için, dayandığımız bilimsel ideolojiye, sınıfsal öze yabancılaşan ne varsa bünyemizde, bunları aşmanın anahtarı olarak bilimsel öze dönüşü salık vermiştir.

Savunulan ideoloji ve taşınan sıfatlara uygun kişilik ve tutarlı gerçeklikler kazanma gerekliliği, hiç inkar edilemez ki, gelenek tarihimizde yaşanan ideolojik dejenerasyon ve çok yönlü tahribatlar içinden çıkarken doğru bir yönelimi tutturmanın en temel halkasıdır. Bu nedenle dergimizin ana fikirlerini bu temelde yoğunlaştırmış olması çok doğru ve yerindedir. Ancak geriye doğru bir bakışla bu konuda ikinci sayımızın **Uzun Yürüyüş**'ten bölümünde bir noktanın isabetli konulmadığını ve birbirini izleyen doğru temalar arasında aykırılık oluşturan bir anlam kazanabildiğini görüyoruz. Bu nokta "*şimdi cesur olmanın, eski olan herşeyden şüphe etmenin ve bilimsel, objektif bir çabayla sorgulamanın zamanıdır*" cümlesinde geçmektedir. Bilimsel ve objektif sorgulamaları geçmişe ve bugüne dair pek çok şeyde yapacağız; yapmak zorundayız. Fakat "*eski olan herşeyden şüphe etme*"ifadesi yanlış anlamlara çağrışım yapan hatalı bir söylem olmuştur. Eski olan herşeyin içine geçmişimizde şüphe duymaksızın onurla savunacağımız, sahip çıkacağımız şeylerde girer. Anlayışımız böyle olmamakla beraber sözcüklerin anlamı objektif olarak doğru-yanlış geride kalan herşeyden şüphe etmeye çıkıyor ki bunun doğru olmadığı açıktır. Bunu gerek kendi geçmişimizde, gerek dünya devrimleri tarihi ve sosyalizm deneyimlerinde görülen olumsuzlaşmaların nedenlerini basite almamak ve derinleşmemiş olduğumuz konularda yüzeysel bakışla kendinden çok emin gibi fikirler yürütmemek ve kuru savunular yerine bilimsel değerlendirmelere önem vermek şeklinde düzeltmekte yarar görüyoruz.

Kapak konularımızın bu süre zarfında ağırlıkla geçmişe ilişkin bilimsel sorgulamalara yöneltici olması, ileriye dönük olmanın şartıdır. Bunlarda yoğunlaşmaksızın "iktidar" ve "zafer" sloganlarıyla sayfaları doldurmak pek anlamlı olamaz. **İktidar perspektifinin insana ve topluma ait sorunları çözme ciddiyetinden yoksun olduğu ya da kendi bünyesindeki hastalıkları aşma yeteneğini bile gösteremeyip, bugünden yarına etkilediği çevrelerde özlü dönüşümler sağlayamadığı ölçüde dünyayı değiştirme perspktifi olamayacağına işaret ederek bilinçlerde esaslı sorgulamaların geliştirilmesini hedefleyen dergimiz, bu sorunları daha da somutlama ve iktidar perspektifini gerçekten değiştirici bir muhtevaya büründürme anlayışındadır.**

Uzun Yürüyüş dev adımlarla ilerleme ve çabuk zafere ulaşma hayalciliğini taşımadığı gibi, toplumsal planda ağırlaşmış olan umutsuzluk-çıkışsızlık duygularına da kapılmamakta; isminin yalın anlamına uygun olarak uzun vadeli, gerçekci, ağırbaşlı, inatçı bir mücadele anlayışı içinde küçük küçük mevziler yaratarak ilerlemeyi hedeflemektedir.

Ama elbette bu yönelimin, bir önceki bölümde kabul ettiğmiz gibi başka açılımlarla daha net fikirler vermesi gerekiyor. Teori ve politikada zaman gerektiren netleşme boyutları için sabırsız beklentilerin terkedilmesi ve bunun yerine anlamlı olacak katkıların gösterilmesi gerekiyor.

ALTERNATİF YAYIN ANLAYIŞIMIZA DAİR

İlk sayımızda yayınlanan "*Sosyalist Basın Nereye?*" başlıklı inceleme, bu alandaki sorunları nedenleriyle birlikte esas olarak doğru temellerde ortaya koymakla birlikte, önemli oranda taslak niteliğini taşımakla bir çok yönünün açımlanması, tartışılarak derinleştirilmesi ihtiyacını zaten taşımaktadır. Geçen süre zarfında etraflı bir tartışma yaşanmamış olsada biz yazımızın bazı yönlerini şu noktalarda açımlamanın faydalı ve gerekli olduğunu düşünüyoruz:

Genel olarak sosyalist dergilerin "belirli bir gruba" ya da "hazır hedef kitleye" yönelik yayın yapma durumu, yazıda konulmuş olduğu gibi düşündürücü olması gereken bir gerçekliktir. Bunun aşılması yönünde bir anlayışın taşınması gerekiyor ve **Uzun Yürüyüş** olarak bu anlayışı taşıyoruz.

Kaba slogancı-ezberci söylemlerin, kuru ajtatif buyurgan yönlendirmelerin, bıktırıcı genellemelerle dolu basma kalıp makalelerin eleştirisi yapılmak zorundadır. İlgili yazıda ve dergimizin başka yazıları içinde haklı olarak buna ağırlık verilmiş ve gerektiği ölçüde yine üstünde durulacaktır. Bunu yadırgayanların kendi okuyucuları arasında bir anket yapmalarını salık verebiliriz. Sorunun diğer yönünde ise şuna dikkat çekmek istiyoruz:

Devrimci propaganda veya ajitasyon, kitle yayını niteliğindeki sosyalist basın ve yayın kuruluşlarının önemli işlevlerindendir. Bunu yadsımak olmaz. Kuru ajitasyona karşı olmak ayrı, ajitasyon gereğini yadsıyacak sonuçlara varmak ayrıdır. Sözkonusu yazıda bu iki şeyin ayrımı yapılmadığından, dolaylı olarak yanlış bir anlam çıkıyor. Örneğin "*Sosyalist basın kitlelere bilinç taşıma ilkesini çoğu durumda, kitlelere akıl verme, onları yönlendirme biçiminde formüle etmektedir*" denilirken, bilinç taşımanın özünde bir yönlendirme olduğu yadsınamaz. Ajitasyon doğrudan doğruya yönlendirme işlevini görür. Kuru atasyon tarzına karşı olduğumuz gibi; tepeden inme, buyurgan ya da devrimci olgunluktan uzak ve kelimenin "güdümleme" anlamına denk düşen bir yönlendiriciliği de reddetmeliyiz. Buna karşılık, ciddi düşünsel etkiler yapan, bilinç taşıyan, ufuk açan propaganda ve beraberinde insan ruhunu sarmalayıp coşku yaratan ajitasyon tarzını geliştir-

meliyiz.

"Ajitasyon" adına, hiç varlık gösterilmeyen alanlara direktifler yağdıran, kendini olmadık havalara sokan ve bu şekilde "keskin" imajlar sağlamayı gözeten anlayışların kesinkes terkedilmesiyle birlikte güncel yada dönemsel devrimci görevler ve kitle aktiviteleriyle ilgili ciddi perspektiflerin verilmesi, pratik gelişmelere koşut olarak da içerikli propaganda ve ajitasyonların geliştirilmesi önemlidir. Bunların farklı araçları olur, ayrı sorun; ama yürütülmesi gereken işlevlerden olduğu açıktır.

Geleneksel politik tarzın olumsuz yönleri, bıktırıcı, tepki uyandırıcı kliseleşmiş biçimleri, içeriği boşaltılmış kavramlara dayalı sözde "doğru"luk imajları, bir ölçüde o kavramların kendisinden allerji duyulmasını getirebilmiştir. Bu anlaşılması gereken fakat aynı zamanda devrimci özgürleşmeci üretimle aşılması, yeni devrimci kavramların yerlerine konulması dinamizmiyle gerçekleştirilmesi gereken bir ödev olarak önümüzde durmaktadır. Bu toptan yadsıma olarak değil bir yönüylede devrimci kavramların anlamını bulmasının pratikte tutarlı ve yaratıcı bir şekilde işlenebilmesiyle mümkündür.

Kaldı ki "ideolojiler öldü, bitti" diye dünya ve ülke halklarını kandırıp depolitizasyonu daha da derinleştirmeye çalışan sömürücü sınıfların aynı anda nasıl bir ideolojik bombardıman yaptıkları, şu ülkede genç beyinlere kemalizmin nasıl sokulduğu, sözümona "izm"lerle konuşmak "ilkellik" sayılırken düzene yönelen herşeye nasılda "terörizm" diye saldırıldığı ortadadır. Bu koşulda daha üretken ve cesaretli olunmasının gerekliliği açıktır. Hepsi bir yana "izm"lerin öldüğünü müjdeleyen "neo-liberalizm"in kendiside bir "izm" değil midir? Çok açık ki bu "ideoloji" düşmanlığının özü, kendi varlığına karşı olan düşüncelere düşmanlık ve beyinleri içten çökertmenin psikolojik saldırı hareketidir. Bu durum bilinçle karşılandığında hiçte ideolojik kavramların kullanılma gerekçesini getirmez. Herşeyin bir dili olduğu gibi, politikanında bir dili vardır ki, fazlaca esnetilmesi amacıyla çelişebilir. Bu nedenle bir yandan içerik yoksunluğunu örtmeye yönelik ezberci kavramların kullanımına karşı durulurken, bir yandanda tersi yöndeki eğilimlerin önüne geçilmesi gerekir. Doğrudan politik mesajların önem kazandığı konularda bu önemlidir.

Sosyalist Basınla ilgili ilk kapsamlı yazı yeni bir yayın olarak dergimizin anlayış ve yönelimiyle ilgili fikirler verme durumunda olduğu için üzerinde tekrar tekrar tartışılması gerekliliğini bu vesileyle yeniden duyurmak istiyoruz. Bu kollektif bir yayın anlayışı yaratımına güç verecektir.

OLMAYACAK BAZI YANLIŞLAR

Uzun Yürüyüş olarak sorumluluğunu bütünüyle yazarın değil, bağlayıcı sayfalarda yayınlanmış olması ile kendimizde de gördüğümüz bazı hata ve yanlış mesajlarda olmuştur.

Özellikle devrimci hareketi ve zaaflarını sorgularken kimi yazılarda düşülen yanlışlar genel anlayış ve yöntem noktasındaki hasssasiyetlerimizle tezatlık arzederken anlatılmak istenenin yanlış algılanmasınada neden olabilmiştir ki bu noktalar dergimizde yayınlanan iki 1 Mayıs yazısında ve *"Sosyalist insan mı, sorunlu insan mı"* yazılarında somutlanmıştır.

'96 1 Mayıs'ı ile ilgili dergimizde bağlayıcı sayfalarımızda yayınlanan iki ayrı imzalı yazı birbiriyle çelişen yönler içermektedir. **Sinan Gülen** imzalı yazı; **1-** Karşı devrim cephesinden geliştirilen saldırganlık boyutunun neleri amaçladığı, **2-** Kimi yasal sol kesimlerin devrimci güçlere yönelik karalamacı eleştirilerinin anlamı, **3-** Devrimci hareketin mücadele pratiği içinde gösterdiği zaafların nasıl ele alınması gerektiği yönünde doğru bir değerlendirme sunarken, *"Orada herşey vardı"* başlıklı **Fatma Dündar** imzalı yazı kimi yönleriyle yaklaşımımıza uymayan yorumlar yapabilmiştir. Esasta sorunun bir başka açıdanda görülmesinin istenmesi nedeniyle yer verilen bu yazıda özellikle *"Yaşanan hatalarda herkesin payı vardı. Ama kimse hatalarını görmek ve sahiplenmek istemiyordu. Çan havliyle kendini aklamak ve en doğruyu yaptığını kabul ettirmek istiyordu. Yanlışlar düşmana aitti. Devlet için 1 Mayıs gösterilerinde yanlışlar "teröristlere" , devrimciler için ise tamamen "faşizme" aitti."* şeklindeki değerlendirmenin ciddi bir olumsuzluk ve hata olduğunu kabul ediyoruz. Devletin planlı saldırısını gözardı ederek soyut bir eşitleme yaklaşımına düşülmesi ortaya koyulup, düzeltilmesi gereken önemli bir zaaftır.

Yine **Fatma Dündar** arkadaşımızın *"**Sosyalist insan mı, sorunlu insan mı**"* başlıklı yazısında geçen hatalı ifadelerin sorumluluğunu paylaşıyor ve düzeltme ihtiyacını duyuyoruz. Devrimci saflardaki hastalıkları sorgulama yönünde doğru şeyler içermekle birlikte, dergimizin *"eleştiri uslubunda olgunluğa özen gösterilmesi"* anlayışıyla bağdaşmayan *"Günümüz devrimcileri hormonlu domatesler gibidir" "Mahir Çayan+Che Guevera; Deniz Gezmiş+Enver Hoca; İ. Kaypakkaya +Mao Zedung işte size hormonlu domates formülleri"* tanımlamaları rencide edici ve olumlu bir işlev görmekten uzak bir yöntemi içermektedir. Bu noktalarda kimi okurlarımızın eleştirilerinin haklılık boyutu açıktır. Keza bu noktalarda okurlarımızın özellikle eleştirdiği **Serdar Çakmak** arkadaşımızın yazıları da buna örnektirki, bu arkadaşımızın yazılarının Yüz Fikir de yayınlanmış olması bu noktada sorumluluğumuz alanında değerlendirmememize nedendir. Tabi ki "Yüz Fikir" sayfalarımızda da belli bir düzey ve işlevlilik arıyoruz. Fakat bu sayfalarımızda daha esnek olunması gerektiği ve bizim buna uygun bir hat izlediğimiz ortadadır. Fakat bu noktalardaki yaklaşımlarımızı ve oturmamış kimi yönleri siz okurlarımızla paylaşarak bazı yönlerin

açıklığa kavuşmasını istiyoruz.

İKİ FARKLI İŞLEV VE DÜZENLEME

Dergimizde bugüne kadar yayınlanmış olan imzalı yazılardan, gelenek değerlendirmeleri, program önerileri ve temel tartışma konularıyla ilgili teorik inceleme yada yorum yazıları, genel eğilimlerimizi belirtmekle birlikte esasen "Yüz Fikir" kapsamında algılanması gereken yazılardır. Bu konuların ve farklı bir dizi konunun her şeyden önce giriş bölümünde sözünü ettiğimiz uzun vadeli netliklerin sağlanmasıyla ilgili tartışma konuları olması itibarıyla böyle düşünülmesi gerekir. Sonuçta hep beraber savunma noktasına geleceğimiz doğrulukta fikirlerin ortaya konulduğu bir inceleme bile olsa, bu aşamada soruna böyle yaklaşılması daha sağlıklıdır.

İster genel teorik, ister güncel politik sorunlarla ilgili olsun, imzalı yazıların bağlayıcı sayfalarda veya Yüz Fikir bölümünde yayınlanması bakımından tutarlı kriterlere bağlı ayırımlar yapmamız önemli olurken, bu noktada kimi yazıları değerlendirme noktasında ciddi zorlanmalarla karşılaştığımızda olmuş ve tutarsızlıklar sergileme durumu da olmuştur. Bu zorlanmanın temel nedeni doğru bulunan kimi anlayışlardaki -giderilmesi halinde yazının bütünüyle oynanmasını gerektirecek- uslupsal problemler veyahut kim yanlışlarla doğruların yanyana olması gibi çift yönlülükler neden olmuştur. Yazarıyla diyalog halinde sözkonusu sorunları tartışamadığımız ölçüde böylesi karmaşalar yer yer yaşanabilmiştir.

Bu durumun daha sağlıklı düzenlemelerle aşılması, temel tartışma konusu olan teorik inceleme ve yorumların Yüz Fikir bölümünde yer almasını gerektiriyor ki bu titizlikle ele alınmayı gerekiren bir noktadır.

Bu konularda okurlarımızın eleştiri ve uyarılarına yoğunlukla ihtiyaç duyduğumuzu hemen belirtelim.

Dergimizi eleştiri ve değerlendirmeleriyle zenginleştiren katılımcı arkadaşlardan gelen önerileri de dikkate alarak, tartışma konularında bazı öncelikler üzerine yoğunlaşmaların olabilmesi yönünde bir kaç temel dosya açmayı uygun görüyoruz. İlk dosyanın "Gelenek Tarihi" olması bizce de en doğrusudur. Ki bunun aynı zamanda örgütsel sorunlar ve özündeki ideolojik problemler üzerine yoğunlaşmaları içerecek olması nedeniyle bu konulardaki sorgulamaları ayrı bir dosya gibi almak gereksiz olacaktır. İkincisi tartışma dosyası ise "Kürdistan Sorunu"yla ilgili ele almak gerekiyor. Çünkü bu da politik alanda yıllardan beri aciliyetini duyuran ve netleşmede öncelik taşıyan bir konudur. (Ayrıca yazılarımızda, hukuksal problemlere neden olacak ifadelerde hassas olunması ve gerektiğinde ezop dilinin kullanılmasından çekinilmemeside önemli bir noktadır.) Tabi ki farklı konularda görüşlere de ayrıca "Yüz Fikir"de yer verilir.

Programlı ve planlı çalışmanın dergimiz yayın hayatı süresince istediğimiz fakat hayata geçirmede başarısız olduğumuz bir nokta olduğu gözönüne alınırsa tüm arkadaşların bu konularda üretimlerini sunması dosya hazırlanımını kolaylaştırmak açısından belirleyici önemde olduğunu vurgulamak zorundayız.

Önermeler kapsamında gelen, Kürtler ve azınlıklarla ilgili bölümlerin olması konusunda; elbetta anlayış olarak, tarihi, kültürü, sanatı ve mücadelesiyle tanıtma, anlatma ve yakınlaştırma gereğini benimseriz. Bunun sayfalarımızda yer bulmasında bir engel yoktur, yeter ki kaynaklarından nitel derleme ve anlatımlar gelsin. Nasıl ki, bilim, felsefe, kültür sayfaları düzenliyorsak, bunlar da ürünler geldiği ölçüde düzenlenir. Bu tür ürünlerin aynı zamanda kendi dilleriyle yayınlanmasına gelince, sembolik olarak kısa bazı edebi metinlere yer verilmesi anlamlı olabilir, ancak bunun ötesinde bir işlev düşünmek gerçekçi değil.

Öte yandan, kültür-sanat-edebiyat ile ilgili sayfalarımızı dosya vb çalışmaları göz önüne alırsak yeni bir yayın çıkarabilene kadar sınırlı tutm zorunluluğumuz da vardır. Bir yan dan teori, bir yandan güncel politik bir yandan kültür ve ayrıca çeşitl toplumsal çevrelerle ilgili yazıla dergimizin işlevsel ağırlıklarını boz mayacak şekilde düzenlemede gide rek zorlandığımızıda belirtmemiz ge rekiyor. Bunu da dikkate almak gere kiyor. Kurumlaşma noktasınd önemli eksiklerimiz olduğu düşünü lürse ancak bir yayında bu sorunla ele alma durumu, en azından önü müzdeki süreçte bu noktada bir den ge yakalama yeteneğiyle ihtiyaçla kotarmaya çalışma zorunluluğun getiriyor. İlerki sürecte mali sorunla rımızı aştığımız ölçüde yeni yayınla ra yönelinmesi ihtiyacı bugünde kendisini gösteriyor.

Önermeler içinde daha önemli gördüğümüz bir husus; dünyada Türkiye ve Kürdistan'da yaşanan so mut gelişmelere politik yaklaşımla gösterme, görüş ve perspektifler sun ma gereğidir. Bunun geçen süre için deki en önemli eksiklerimizden bir olduğunu kabul ediyoruz. Bir yerd politik yönelimin somutlandığı konu lar olması nedeniyle, bu eksikliğin aşılması netlik arayışının bir boyutu nu da karşılayacağını tekrar belirtm ihtiyacı duyuyoruz.. Bunu olanakları mız ölçüsünde her ayın güncelind bilinçli önceliklere dayanarak geliş tirmeye çalışacağız.

Temel anlayış ve perspektiflerimi zin somutlanacağı başka tür konula da olacaktır. Belli açılımlardan yok sun şekilde buraya madde madd "şunu savunuyor, bunu sahipleniyo ruz" şeklinde klasik formülatif şeyle sıralamayı pek anlamlı bulmuyoru Teorik-pratik nitel gelişmeler sağla manın kollektif çabasında yoğunlaş ma arzusu ve başarı dileklerimizle...

Devrimci özgürleşmeci çabamız hayatın tüm alanlarında coşkulu b aydınlanma doğrulumuna dönüşm si, kitleleri sarıp sarmalaması ve ye insanı/toplumu yaratma yolunda ve rimli bir basamak olması için... mü cadeleci, üretici ve yeniden yaratı nice yıllara...

Siyasal perspektifleri kavramak

Umut ŞENGÜL

SİYASAL PERSPEKTİFLERİ KAVRAMAK, DOĞRU BİR TOPLUMSAL PRATİK YÖNELİMİ VAREDEBİLMENİN ÖN KOŞULUDUR

Devrim, teori ve pratiğin diyalektik yasaları dahilinde maddileşen kuramların bütünselliği olarak; tüm önyargılardan, öznel niyetlerden öte, realitenin kendisiyle hesaplaşılabildiği oranda var olacaktır. Her bir sürecin kendi özgünlüklerini kavramak; öncelikle onun reel durumunu ve gelişme yasalarını doğru tarzda yorumlayabilmekle mümkündür. Bu yorum en üst aşamada kavrama dönüştüğünde, yeni toplumsal pratiklerin aktif yönlendirici bilinçlerini güce büründürmüş olacaktır.

Ön yargılardan arınmayan bir yaklaşımın, başından nesnelliği yitirmiş olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu yargılar öylesine güçlü, öylesine etkilidirler ki; kimi kez tüm siyasal betimlemelerin rahminde onu bulabilirsiniz. Sorun bununla da sınırlı değil tabiki.

Bir önyargı, onlarca kalın kabuklu kafatasını tek sıra halinde içtimaya çekebilir. Ve işte orda güneşin önüne koca bir Ağrı Dağı dikebilir demektir bu.

Geleneğin sorgulanması istemi, günümüzün revaçta olan meselesi. Bunun kimler tarafından, nasıl ele alınacağı sorununa yanıt aranırken, ***Uzun Yürüyüş***'te başlatılan tartışma; belirlenen yöntemler dahilinde uygulanabilir özellikleriyle bu soruyu yanıtlamaya koyuldu ilk baştan.

Devrimin bir tek, feda olma tutkularıyla zafere ulaşamayacağı, bunun yanında doğru siyasal yönelimleri ortaya çıkarabilecek bakış açılarının da şart olacağı yadsınamaz. Gelenek sürecinin onlarca yılı bulan gelişimi, bütünsel bir değerlenldirmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu kimsenin reddedemeyeceği bir durum iken, şimdiye değin yerine getirilememiş görevler olarak kabul göreceğinden de eminiz.

Elbetteki bugünün tartışmaları, geçmişte olduğu gibi; bir sosyalist forum hanesine sıkıştırılmış onlarca konunun üstün körü ele alınışı şeklinde olduğunda pek bir anlam ifade etmeyecektir. Bu tartışmalar, temel siyasal sorunlarımızın tümünü ele alıp; değerlendiren, ona yeni şeklini veren bir gerçekliğe sahip olmalıdır.

Eminiz ki hemen şuracıkta, kimileri kalemi eline alıp, yeni şeklini veren ibaresinin altını kalın çizgilerle çizecek ve; "bakın biz dedik; bunlar programı, İbrahim'in düşüncelerini revize edecekler" diyerek, yine keskin İK'cı pozlarına bürünecekler olacaktır. Biz deriz ki, ön yargılardan sıyrılarak sorunları değerledirmek tüm dostların yararına olacaktır. Ama ille de kendi doğrultularında ısrar ederek tartışmalara baştan red çekecekseler, o da kendilerinin sorunu olur. Herkes doğru bildiği zeminde yürüyecektir. Tarihin gelişme yasalarını kavramak, ve ona uygun konumlanmak işin aslıdır. Bu nedenle doğru bildiğimizi yapmaktan geri durmayacağız. Marksizm-Leninizm-Maoizm evrenselliği dahilinde, Kaypakkaya'nın Türkiye ve Kürdistan topraklarına attığı adımları kendi güzergahımızda ileriye taşıma gibi bir göreve soyunduk. Bunu yerine getirip getirememek bir çok nesnel ve öznel koşula bağlı olacaktır. Ve biz çok üst perdeden vaatlerde bulunmayı doğru bulmuyoruz. Gücümüz dostların katılımıyla daha da artacaktır.

Siyasal tartışmaların önemli bir köşetaşını oluşturan gelenek tarihini sorgulama gündemi, kelle koltukta yaratılan değerleri kösteklerinlden ayırmak, nesnel ve öznel erekleri doğru saptayabilmek amacı yüklenecektir/yüklenmelidir. Karşıtlıkları tespit etmek, esas ve tali yönleri belirlemek, devinimin yönünü işaretleyebilmek önemlidir. Sorgulama eline kılıcı alanın alabildiğine pervasızca sallaması demek değildir, böyle anlaşılmamalıdır. Yine Ulusal Sorun ve Askeri Sorunlar başlıklı konular da aynı yöntemle tartışılması önde gelen konulardandır.

Kurumlaşma sürecine yayılacak olan bu tartışma süreci, toplumsal pratik yönelimi aksatan erteleyen değil, aksine onun içinde onun belirlenen ihtiyaçları dahilinde ele alınarak yürütülecektir.

İçinde bulunduğumuz koşullar, bir çok yönüyle dezavantaj oluşturur durumda iken, komünal feda tutkuları kuşanabildiğimiz çok yönlü yaratıcı gücümüzü harekete geçirebildiğimiz taktirde, güzel şeylerin yaşamda cisimleşmesi olanaklı olacaktır. Siyasette bilimsel olabilmek, tüm önyargılardan arınmayla başlar ve diyalektik

yöntemin yasalarının uygulanışıyla belirginleşir. Devrim bir günün işi olmayacaktır. Hiç kimse devrim treni kaçtı, kaçacak diye düşünmesin. Tabi bunun yanında, lokomotif motorunun çalışır durumda olmasına da dikkat etmelidir.

Birleşilen temel esaslar üzerinden eylem ve irade birliğini pekiştirerek tartışmak, bu bağlamda teorik yoğunlaşmalarla sürecin sorunlarına vakıf olabilmek olanaklıdır. Her Maoist, her devrimci eylem adamı bu noktaya dikkat çekmeli, irade ve eylem birliği üzerinde özenle tutmalıdır. Doğru düşüncelerin biricik denek taşı, toplumsal pratiğin kendisi olduğuna göre, toplumsal pratik görevleri en önde omuzlamak, doğruların aşikar edilmesi eylemini yürütmek olacaktır.

Billurlaşan ve tartışılan siyasal eksende saflaşmak; daha nitel bir seviyeye doğru yönelmektir. Elbetteki bunun içinde hep aynılar değil, ayrılar da olacak, olmak zorundadır. Bu var olmanın koşuludur. Kurumlaşmak, kurumları sağlamlaştırmak ve giderek güçlü bir kollektif emek mekanizmasına ulaşmak; bir çok yönüyle yeniden yapılanmayı gerektirmektedir. Bunu ideolojik ve siyasi yönü meselenin kilit noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenlle dikkat ve özen gerektiren, ince bir çalışmayı gözetmek gerekir.

Tüm devrimci değerleri hak ettikleri yerde tutarak, olumsuz siyasaları deşifre etmek yenilenmenin ilk adımı olacaktır. Sorunu salt eleştiri düzleminde ele alan; düşünce züğürtlüğünden koparak; alternatif önermelerle tutarlı bir düzeltme hareketi hedeflemek gerekmektedir.

Her politik belirlemenin yaşamda güç bulabilmesi, onun gelişme yasalarına uygun olması ve uygun olanlar dahilinde iradi yönlendirmelere tabi olmasını gerektirir.

Siyasal tartışmalarımızda salt bir sonuca varma hedefiyle değil, doğru sonuçlara varabilmek için; canlı, verimli ve gerçekten yararlı olabilecek tarzı yakalayabilmek öncelikli hedef olmalıdır. 72 çıkışının bilimsel yönünü, sorunları inceleme yöntemindeki özünü kavramak, ona yeni kazanımlar sağlamak; sorunları tabulardan sıyırarak eleştirel bir samimiyetle ele almak gerekmektedir.

Askeri Sorunlar konulu tartışmalarda, Halk Savaşı'na özgü sorunları tartışacak, bu bağlamda yakın tarihimizi irdeyecek, iktidarı yıkmanın yönteminin geliştirilmesi ya da geliştirilememesindeki sorunları ele almak gerekmektedir. Bu konuda özellikle geçmiş deneyimler başta olmak üzere, toprağımızdaki yurtsever devrimci savaş ve çağın yakın tarihine yayılan diğer devrimci savaşımları incelemek yoğunluk noktalarımızı oluşturmalıdır. Konuya direkt ve dolaylı hizmet edebilecek her türden araştırma, inceleme ve yorum yazısının yayınlanmasına katkıda bulunmak her sorumlu bireyin işi olmalıdır.

"Yıllardır olmuyor, olmadı" vb. türünden bıkkın yakınmaları tekrarlamayı bir yana bırakıp, neden ve niçinler üzerine nesnel araştırmalarla, yorumlarla ve en önemlisi de alternatif üretimlerle katkıda bulunmak amaç edinilmedikçe, doğru bir sorgulama süreci başlatmak ve gerçekten bilimsel sonuçlara varabilmek olanaklı olmayacaktır. Sorunların politik-askeri taktikleri özenle ele alınıp, bilimsel veriler dahilinde yeniden şekillendirilmeden, keskin ajitasyonlarla ancak bir ruhu motive edilebilinir, ama halk savaşının özgün sorunlarına vakıf olunamaz. Elbette ki bu türden motivasyonlara da ihtiyaç olacaktır. Fakat, bu motivasyonlar, yaşamın nesnelliğini içselleştirmiş, ona uygun politik yönelimlerin ekseninde ileriye giden gücü daha etkili kılabilir.

Tartışmalarda en canlı içeriğe sahip olacak olan konulardan biri de, hiç şüphe yok ki, ulusal sorun olacaktır. En geniş katılımla ele alınacak maddelerden biri sanırım bu olacak. Ulusal soruna yaklaşımın esası olumlu olan Kaypakkaya'nın kendi koşullarında ve sürecin özgünlükleri dahilinde ortaya koyduğu bakış açısı, eksikleri, yanlışları ve sonrası süreçte sosyal şöven bir hatta ikame ettirilen yaklaşımları doğru tarzda ele alıp incelemek ve doğru sonuçlara varabilmek, yine öncelikle ön yargılardan arınarak, olguların rahmindeki gerçekleri tanıyarak olası olacaktır.

Sorunun aciliyeti ya da güncelliği konusunda söylenecek bir şeyin olduğunu sanmıyoruz. Konunun detaylı ve çok yönüyle ele alınmasının gerekliliği yanında, günümüz koşullarında ulusal savaşımların genel anlamda var olan realitesini, devrimci ve reformist siyasal özlerindeki gelişmeleri; pazar istemleri veya köylülüğün devrimci dinamikleri üzerine kurulu gelişmeleri birbirinden ayırabilme meselesi, arz eden yanlar olarak, araştırmaların dışında tutulmamalıdır.

Tüm siyasal tartışmalar birlik istemiyle yola çıkmalı ve daha nitel saflaşmaları amaç edinmelidir. Marksizm-Leninizm-Maoizm gerçekliği ekseninde irade ve eylem gücünü pekiştiren, tutarlı kenetlenmeleri sağlayan tartışmalar, muhalefet ve iktidar demokrasisi ikileminde Maoizm'in ruhuna uygun olarak ele alındığında ilerlemenin devinimini oluştururlar. Her bilinç sıçraması, daha nitel pratik etkinlikleri koşullayarak, insan unsurunu özgür iradeci komünistler haline getirecektir. Farklılıklardan korkmadan, düşünmeye, düşündürmeye yönelen bilinç devinimlerinde yanındakini gözeterek atılan her adımı iradi bir bütünlük olarak kavramak; ondan kopmamak mutlaka gözetmemiz gereken yanlardan biridir.

Pratik faaliyetin yoğunlaşan hengamesi içinde, teori ve pratiğin birbirine dönüşümünün, birbirini itmesini, ilerletmesini gözlemlemek ve sorunlarını teorize etmek her aksiyonerin işi olmalıdır. Devrimci aydınlanma mücadelesi kuşanmış insan bilinci, hangi koşulda olursa olsun kendi teorik ve pratik eylemini bu ruha uygun olarak ele almayı bir erdem olarak kazanmak zorundadır. Atacağımız her adımı buna uygun hale getirmek için daha çok çaba, daha fazla özveri göstermemizin gerekliliği tartışılamaycak kadar açıktır.

Bilimsel düşünmek, zorlukları göğüslemek, kendimizi yeniden yeniden şekillendirmek zorundayız.

"Demokratik devlet, halkçı bütçe"

Sevinç İLDAN

"Demokratik devlet, halkçı bütçe" sloganı ile kamu emekçileri öncülüğünde gelişen 14 Aralık eylemi geçtiğimiz günlerde ülke gündemindeydi.

Susurluk kazası ile kendini ele veren çürümüş devlet yapısı hiçbir dönem kendini bu denli açığa çıkarmadı. Kontrgerilla-devlet ilişkisi birçok dönem bizim bildiğimiz ve ortaya çıkarmak için uğraş verdiğimiz bir olgu iken, bir trafik kazası sonucunda ortaya çıkan bir gerçeklik oldu. Bugün bu gerçeklik üzerinden toplumun ileri kesimleri, devrimci dinamikler henüz bir muhalefet cephesi yaratabilmiş değil, tepkiler bilinçsiz ve kendiliğinden oluşuyor.

Yine bu dönem içersinde ortaya atılan "Temiz Toplum" demagojisi ise, burjuva medyasının ve partilerinin bilerek yaymaya çalıştığı, sisteme karşı yürütülen, gelişen propagandayı farklı bir yöne çekerek gündemi ve amacı saptırmaya çalışan bir slogan. Kirli olan emekçiler, toplum değil, toplumu bütün pis kokuşmuş kurumlarıyla sömüren çürümüş sistemdir. Öyleyse temizliğe bu kirli azınlıktan ve onları yaşatan sistemden başlamak öncelikle gerekli.

İşte 14 Aralık eylemi de bu süreçte ülke içindeki toplumsal dinamiklerin bir araya gelerek ortak tavır aldıkları ilk kitlesel eylemlilik oldu. KESK GYK'sının Kasım başında yapmış olduğu toplantısında, 14 Aralıkta Sendikalar Yasa-Bütçe ve Demokratikleşme eksenli Ankara eylemi planlanmıştı. Ancak gündemin Susurluk'ta ortaya çıkan Mafya-Devlet-Kontrgerilla ilişkisine evrilmesinden dolayı "Demokratik devlet, halkçı bütçe" sloganı ile toplumun diğer kesimleriyle bir mitingi gerçekleştirildi.

Eylem KESK öncülüğünde yapıldı. KESK, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar, TTB, ÇHD, İHD, Halkevleri, DKÖ'ler, legal partiler ve sosyalist dergiler bu eyleme destek veriyordu. Özelleştirmeye, taşeronlaştırmaya, sendikasızlaştırmaya, sürgünlere, kayıplara, yargılı ve yargısız infazlara ve savaş'a hayır demek için; Ankara Kızılay meydanı bir kez daha tüm tehditlere rağmen kucağını emekçilere açmış, yüzbinleri misafir etmeye hazırlanmıştı.

Eylem sabahı 9.30'da bütün otobüsler Hipodrom alanını doldurmuş, kortejler oluşturulmuş, pankartlar hazırlanmış; sloganlar yankı bulmaya başlamıştı. Sıralamaya göre KESK'e bağlı sendikalar, işçi sendikaları, siyasi partiler ve DKÖ'ler şeklinde kortej oluşturulacaktı. Kortej yürüyüşe başlamıştı ki, polis telsizlerinden henüz Sıhhiye Köprüsü'ne dahi ulaşamayan kitleye saldırı olacağı duyumları geldi. Kortejin başındaki sendikaların çoğu alana yerleştikten sonra üst araması bahanesi ile arayı açan polisler, arama esnasında ve o noktanın gerisinde kalan kitleye saldırarak, pankartlarını almak istedi, bu arada direnen birçok insanı gözaltına aldı. Birçoğu da dövülerek yerlerde sürüklendi. Saldırıya rağmen direnen ve dağılmayan kitle, büyük bir kararlılık ve karşı duruş sonucu tekrar biraraya gelerek barikatların kalkmasını sağladı. O sarada ilerleyen kortejin bir kısmı çatışmayı görerek tekrar arama noktasına yürüyüşe geçti. Arama noktasının güçlendiğni gören polis ise 2. barikatı da kaldırmak zorunda kaldı. Bu esnada olay devam edene kadar başlamayan miting ise kitlenin alana girmesiyle programa başladı. Ve yaklaşık 1 saat sonra da bitirildi.

14 Aralık'ta ve sonrasında bilinçli olarak burjuva medyası da arkaya alınarak bu eylemin meşru zeminini ortadan kaldırmak için yoğun bir kampanya başlatıldı. Eylemin vermek istediği mesajdan öte, daha çok çatışma ve saldırı boyutu devamlı kamuoyuna sunuldu. Yine faşist ve gerici bir sendika olan Türk Kamu Sen'in, eylemi ve eylemin sahiplerini "bunlar memur değil" "bunlar artık karşılarında bizi bulacaklar" gibi tehditvari, tutumları da bizzat devlet eliyle yönlendirilen demeçler olmuştur.

14 Aralık eylemi mevcut sisteme karşı duruş noktasında toplumsal güçleri, 1 Mayıs'tan sonra ilk kez bir araya getirdiği için bir olumluluk taşımaktadır. Fakat toplumsal güçleri ve barındırdıkları kitleyi düşündüğümüzde ise yeterli katılımın sağlanmadığı da ayrı bir gerçekliktir. Eyleme Ankara dışından daha çok katılım olmuş, Ankara kitlesi aktif olarak katılmamıştır.

KESK'in öncülüğünü ve organizasyonunun yaptığı bu eylemde ciddi hata ve eksiklikler taşıdığı görülmekte. Güvenlik ve organizasyon bunlardan başlıcaları. 6 yıllık mücadele tarihi bize çok şeyler öğretti. Hemen her eylemlilikte devletin saldırı ihtimali olmasına karşın bizler alabildiğine gevşek ve disiplinsiz davranabiliyoruz. Ankara eylemlilikleri ve fiili gelişen mitinglerde hiçbir zaman arama yaptırılmamasına rağmen bu eylemde üst aramasına izin verildi. Hadi onu boşverelim. Arama noktasında birtek KESK yöneticisi ve muhatap insan olmayışı saldırı zemini hazırlayan etmenlerden birisi olmuştur. KESK bu organizasyonu yaparken bu eylemin güvenliğini de almalıydı. Bu konuda eyleme katılan diğer güçlerle görüşerek gerekirse güçlendirme, görevlenldirme yapmalıydı. Mitinglerde alışılagelen sıralamayı değiştirmeli, arkada kalan insanlara saldırı zemini verilmemeliydi.

Bizler, miting ve benzeri eylemliliklere belli bir disiplin ve örgütlülük anlayışı çerçevesinde katılmalıyız. Elimizi kolumuzu sallayarak, görmediğim birkaç dostumuda görürüm yaklaşımları terkedilmeli. Böylesi pratikleri eleştirerek uyarmalıyız. Siyasi erk bize ideolojik olarak saldırıyor. Öyleyse bizler de bu saldırıya ideolojik olarak bakmalı, her eylemliliğin bir politik mücadeleye evrilmesi noktasında kararlı olmalıyız. Mesajlarımız siyasi olmalı, günü kurtarma mantığı ile hareket etmemeliyiz. Her zamankinden daha çok birliğe ve mevcut sisteme karşı cepheleşmeye olan ihtiyaç güncelliğini korurken, bizler ayrı ayrı duruşlar gösteremeyiz. Sloganlar ve karşı duruşlar ortaklaşmalıdır.

Kavramda içerik

Nur BAHAR

Uzun Yürüyüş'ün Aralık sayısında **Emre Doğan**'ın "*Kendimizle Konuşma(ma) ya da düşünme(me)*" başlıklı yazısını okuyunca, bu konuya ilişkin benim de söyleyecek bazı görüşlerimin olduğunu gördüm.

Ben de kendimle sohbet etmeyi sevenlerdenim. Genelde bir nesneyi, bir olayı veya bir düşünceyi kendimle tartışırken karşılaştırmalar, çözümlemeler, birleştirmeler, ayrıştırmalar en çok da soyutlamaları ifraahata vardırırım. Soyutlamaların soyutlamalarına daldıkça bazen ipin ucunu kaçırırım. Öyle bir noktaya gelirim ki soyutlamalarda nesnelliği cımbızla arar durumda kalırım. Soyutlamalarla nesnelliğin bu hali bana, birbirleri arasında hiçbir biçimde bağ yokmuş intibaasını verir.

Şunu bilmiyor değilim; hiç bir kavram nesnelliğin, başka bir deyişle gerçekliğin yansısından ayrı bir şey değildir. Bütün bunları bilmeme rağmen toplumsal yaşantıda bazı kavramların (dar anlamda sözcüklerin) birebir gerçeklikte var olan şeylerin dışında anlamlandığını da görmüyor değilim. Bu soyutlamadan kaynaklı, kargaşanın oluşmasına yol açan bulanıklıklara günlük yaşantıda da tanık olduğumu buraya ekleyeyim.

Kavramların oluşumunda tarihsel ve toplumsal süreçler hesaba katılmazsa gerçekliğe ulaşma şansımız mümkün değildir. Her toplumsal pratikle oluşan yeni kavramlar, insanların düşünsel dünyasında yeni ufuklar açar. Pratikle cebelleşme sonucunda elekten geçirilir ve gerçeklikle bütünleştiği oranda bilimsel mi, bilim dışı mı, olduğu anlaşılır.

Bu evrede üretim araçlarına sahip olan güçler, üretici konumundan yoksun oldukları için, üretici olan emekçileri kendi emeklerine sahip çıkma bilincinden yoksun bırakma yöntemini, bilimsel olmayan kavramlarla yanılsamalı bir ideolojik şekillenme yaratma biçiminde hayata geçirirler. Doğal olarak emeğine yabancılaşan emekçiler, egemen güçlerin kavramlarıyla düşünmekten kendilerini kurtaramaz.

Özgürleşme mücadelesini yürüten kişiler, devrimci aydınlanmayı asgari düzeyde yaşadıkları için, yaşamın tüm alanlarına ilişkin egemen güçlere alternatif kavramlarla kendilerini donatırlar. Gerek siyasal gerekse demokrasi mücadelesinde, kendi gerçekliğimizden kaynaklı kavramları geniş kitlelere mal edip aydınlanma görevine pratik anlam katarlar. Buna bağlı olarak kitlenin aydınlanmış kesiminin giriştiği pratik sonucu oluşan bazı kavramların, zorlama bir yorumla egemenler tarafından yaratılmış anlayışından da kendimizi kurtarmasını bilmeliyiz. Çünkü kitlenin yoğun deneyimiyle oluşan bazı kavramların yaratıcısı biz devrimciler değiliz diye, onu egemenlere mal etmenin doğru tarafı yoktur.

Çokça yapılan soyutlamalarla kavramların bazen nesnelliğin dışında oluşan şeylermiş gibi bir izlenim bıraktığını belirtmiştik. Kavramın almış olduğu içerik o sözcüğün anlamıyla çelişiyorsa da yaşanılan süreçte ona yüklenen anlamın daha gerçekçi olduğunu yani sözcük anlamından çok aldığı içeriğin daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Örneğin; "Mayıs Anaları" denildiği zaman 12 ay'dan beşincisi olan Mayıs ayı aklıma gelmiyor. Ve bu ayın bir anneye sahip olduğunu da düşünmüyorum. "Mayıs Anaları" denildiği zaman aklıman gelen şey şudur; Arjantin cuntası tarafından 40 bini aşkın insan kaybediliyor. Bu insanların (kayıp insanların) anneleri, Arjantin'in Başkenti olan Bounes Aires'deki Plaza de Mayo'da (Mayıs alanı) her perşembe günü başlarına beyaz başörtüsü bağlayıp burada cuntaya karşı eylem yapan bu devrimci annelere Mayıs Anaları deniliyor.

Özgürleşme mücadelesini yürütmeye çalışan güçler, dünyadaki gelişmelere kapalı değiller. Tüm dünyada ezilen halkların verdiği mücadele bizlerin ortak değeridir. Tek tek yaşanılan deneyimlerden, yararlanmak görevimizdir. Tabiiki burdaki eylem tarzlarını olduğu gibi kendi koşullarımıza uygunsa uygulamaktan çekinmemek gerektiğinden söz ediyoruz.

Türkiye'de de buna benzer, işyerinden, okuldan ve sokaktan kaçırılarak gözaltına alınıp işkenceyle veya kafasına kurşun sıkılarak yargısız infaz edilen devrimcilerin anneleri, yakınları, dostları ve yoldaşları tarafından Galatasaray Lisesi önünde toplanan herkese (ağırlıklı olarak anneler bulunduğu için) Cumartesi Anneleri deniliyor. Nasıl ki Arjantin'de toplanılan alan adıyla bu insanlar anılıyorsa, burda da toplanılan günden adını alıyorlar. Bu kavramın içeriği önemlidir ve Cumartesi Anneleri denildiğinde herkesin anladığı şey bellidir. Sözcüklerin anlamına bakarak oluşan kavramın dışında şeyler düşünmeye kalkmak ve bunu götürüp, "egemenlerin bilinç çarpıtmasını" ile karıştırmanın, gerçeklikten uzak bir düşünce tarzı olarak değerlendiriyorum.

Bugün nasıl ki bizler "Mayıs Anaları" denildiğinde bunun ne anlama geldiğini biliyorsak, dünyanın bir ülkesi de bizim Cumartesi Anneleri'mizin ne olduğunu biliyor. Hatta bir çok devrimci, demokrat uluslararası kuruluş ve kitle örgütleri annelerimizin bu çabalarını ödüllere boğuyor. Egemen güçler bile her ne kadar bu kavramı kullanmaktan kaçınıyorlasa bile pek başarılı olamıyorlar. Çünkü annelerin bu çabası öyle oturmuş ki, onlar da dişürçmesine yakalanıyorlar. Normal koşullarda egemen güçler, "Terörestlerin anneleri" derler. Bir de bu annelerin artık bir politik kimliği vardır, salt yakınlarını kaybedenlerin annesi olmaktan çıkıp, düzeni sarsıcı bir niteliğe kavuşmuşlardır. Bu niteliğe bir tanımlama getirirsek, bu da devrimciliktir.

Kendimle sohbetlerimi sürdürürken tek tek kavramlar üzerinde çok fazla durum. Burda ise şimdilik geçiyorum. İlerde yeri geldikçe bu kavramlar üzerinde epey durmam gerektiği ortaya çıkıyor. Özgürleşme mücedelesi içinde yer alan bir çok insan bazı kavramları yanlış kullanmanın etkisiyle farklı sonuçlara varıp bulunması gereken platformların dışına kendini atmaktan geri durmuyor.

İktidar hedefli mücadelelerde, geniş katılımı (devrimden çıkarı olan tüm sınıfları) sağlamak amacıyla, güçlü birliktelikler yaratma k için demokrasi mücadelesinde var olan taleplere uygun kavramlara ihtiyaç duyarlar. Bu geniş yelpazeyi güçlendirmek, geliştirmek ve ileriye taşımak için bazı sloganlar kullanılabilir. Bu sloganların o ortamda nasıl üretildikleri, neyi amaçladıkları ve sonuçta yaratılacak kazanımların neler olabileceğini doğru hesaplamak zorunludur. Demokratik bazı talepleri iktidara ulaşılması gereken basamaklar olarak görmeyip, onu hemen iktidarı almayla karıştırırsak, bir çok sloganın veya kavramın içeriklerini tartışmaktan kendimizi kurtaramayız.

Sözkonusu yazıda tartışılması gereken bir çok kavramın açıklanmaya gereksinimi vardır. En çarpıcıları "yargısız infaz" ve "kirli savaş"tır. Bir de "3 F (fiesta, fado, futbol)" anlayışı, evlere şenlik. Televizyon olayına yaklaşım da aynı. Artık o anlamsız tartışmalara "sol çocukluğu" bırakanlar pek girmiyorlar.

Birlik programı

(TASLAĞIN TASLAĞI)

Muzaffer ORUÇOĞLU

A- ÖN AÇIKLAMA

Birlikte yaşamaya karar veren halkların, birliktelikleri-nin uzun ömürlü olmasını sağlayan temel ilkeler neler olabilir? Yaşamın çok daha ileri boyutlarda devrimcileştirilmesi, felsefenin ve insanlık kültürünün geniş yığınlarla kucaklaşması, bastırılmış tüm insani değerlerin insiyatif kazanması, manevi ve maddi dünyanın çok yönlü zenginleştirilmesi, doğal entegrasyonun önündeki tüm engellemelerin kaldırılarak hızlandırılması, hiç kuşku yok ki, çok daha büyük, gönüllü, demokratik birliklerin, devletlerin kurulmasına bağlıdır. Demokratik devletler birliği ya da cumhuriyeti, tam hak eşitliği ve devletlerin bağımsızlığı temeline dayanmak zorundadır. Ezen ulus da, ezilen ulus kadar, gerçekte bağımsızlıktan yoksundur. Bunun içindir ki, ister tek başına, ister demokratik bir birlik cumhuriyeti içinde diğer uluslarla birlikte yaşasın, her ulus, bağımsızlığını doya doya yaşamak, onun temel ilkelerini çiğnetmemek durumundadır. Bu noktadan kalkarak, eşitli uluslardan sınıf bilinçli işçi-ve ülkelerinin ve bunların bağrında yer alan ezilen ulusların tam hak eşitliği temelinde, gönüllü, demokratik birliklerini savunur, bunun için çaba sarfederler. Bu ön açıklamadan sonra birliğin temel programına geçebiliriz.

B-BİRLİK PROGRAMI

1- Birlik, insanlık değerlerini yükseltmek, birlik üyesi ulusların ve azınlıkların bağrındaki cevheri açığa çıkarmak, kültürlerin birbirlerini özgürce özümlemelerini gerçekleştirmek, köhne dünyaya karşı sınıfsız, sömürüsüz, özgür bir insanlık cumhuriyeti idealiyle ilerlemeyi esas alır.

Yaşamın çok daha ileri boyutlarda devrimcileştirilmesi, felsefenin ve insanlık kültürünün geniş yığınlarla kucaklaşması, bastırılmış tüm insani değerlerin insiyatif kazanması, manevi ve maddi dünyanın çok yönlü zenginleştirilmesi, doğal entegrasyonun önündeki tüm engellemelerin kaldırılarak hızlandırılması, hiç kuşku yok ki, çok daha büyük, gönüllü, demokratik birliklerin, devletlerin kurulmasına bağlıdır.

2- Demokratik Birlik Cumhuriyeti, bağımsız iki devletin eşit haklarla katıldığı bir cumhuriyettir.

3- Demokratik Birlik Cumhuriyeti Meclisi, Milletler Meclisi ve Halk Meclisi olmak üzere iki meclisten oluşur. Milletler Meclisi, her iki federe cumhuriyetten gelen eşit sayıda temsilcilerden oluşur. Milletler Meclisi bu haliyle her federe cumhuriyetin tüm milliyetlerinin yada kültürlerinin temsilcilerini kapsadığı için çok kültürlü bir görünüm arzeder. Helk Meclisi, Demokratik Birlik Cumhuriyeti Anayasası'nca saptanan demokratik temsil ilkelerine göre, Demokratik Birlik Cumhuriyeti'nin tüm yurttaşları tarafından seçilir.

4- Demokratik Birlik Cumhuriyeti Meclisi, Cumhuriyetin yasama organıdır. Cumhuriyetin anayasasını kabul eder veya değiştirir. Her iki federe cumhuriyetin anayasalarını onaylar, değiştirir veya reddeder. Ama son belirlemede üye federe cumhuriyetin son kararına uyar.

5- Demokratik Birlik Cumhuriyeti Meclisi(DBCM), cumhuriyetin merkezi ekonomik politikasını, planlamasını, bütçesini tartışır, tayin eder.

6- DBCM, Cumhuriyetin bakanlar kurulunu atar, görevden alır.

7- DBC devlet başkanı, her iki federe cumhuriyetin devrevi bir şe-

Resim: Muzaffer Oruçoğlu

kilde gösterdikleri adaylar arasından, tüm Birlik Cumhuriyeti yurttaşları tarafından seçilir. Yani başkanlık, her devre, bir federe cumhuriyetin göstereceği adaylar arasından seçilecek olana aittir. Devrevi yöntem, aynı şekilde meclis başkanlıkları için de geçerlidir.

8- DBC'nin resmi dili, her federe cumhuriyetin resmi dilinden oluşur ve ikidir. Birlik Cumhuriyeti, eğitim öğretim sisteminde bu gereği dikkate alır. Dillerin özürce gelişmelerini, kültürlerin çeşitlenerek zenginleşmelerinin ve birbirilerini özümlemelerinin ön koşulu olarak görür.

9- DBC anayasası her iki federe cumhuriyette ve bunların bağrında yer alan özerk bölgelerde aynı güce sahiptir.

10- DBC savunmasını, her iki federe cumhuriyetin düzenli silahlı kuvvetlerinden oluşan birleşik ordunun gücüne ve esas olarak da halkın genel silahlanmasına dayandırır.

11- DBC, dört parçaya bölünmüş Karduk'un, bağımsız, demokratik bir çatı altında birleştirilmesi çabalarını destekler.

12- Her federe cumhuriyetin bağımsızlığı ile DBC içindeki gö ve sorumlulukları birbiri ile uy içindedir. DBC yasası ile fede cumhuriyetlerin kendi yasaları a sında çelişme ve aykırılık oldu zaman, federe cumhuriyetin ya uygulanır. Bağımsızlık esastır. iki federe cumhuriyet, kendi de iktidarlarını bağımsız bir tar kullanma haklarına sahiptir. hakkın kullanılmasında O, D anayasasını çiğnememeye ö gösterir. DBC iktidar organları karşılıklı danışma, dayanışma koordineye önem verir. Çelişkil boğuşmayı demokratik yaşam t olarak benimser.

13- Her federe cumhuriye yüksek devlet iktidar organları altında, bölgelerde, özerk bölge de illerde, ilçelerde, kasaba ve k lerde, devlet iktidar organları, y seçimle halk temsilcilerinden şan meclisler yer alır. Bu mecli kendi sahalarında çalışacak, ke lerine bağlı, iktisadi, idari, as adli, kültürel vb. yönetim orga rını oluşturur. Onların faaliyetl yönlendirir, denetler. İnsiyatifl geliştirici bir politika izler. Ö bölgeler, değişik kültürler, hak nın ihlali durumunda DBC ik organlarına baş vurabilirler.

Bu ve benzeri esaslar çerç sinde gerçekleşen bir birlik hal özgürlüğe, yeni yeni çeşitlilik götüren uzun ömürlü bir birlik bilir ancak. Her iki ulusta da b şik bir işçi devrimi gerçekleş sizin, yukardaki esaslar temel bir birliği düşünemeyiz. En ile demokratik burjuva cumhuriy rinin birliğini bile bu esaslar t linde hayal etmek gülünçtür. S tesrübesinden öğrenmek, tarih den ve mevcut gerçekliğimiz öğrenmek, bu sorunu enine bo tartışmak durumundayız. Ulus mız birarada yaşamak tutku sürdürüyor, boşanmak istem larsa tabi.

"Özel-leş-tirme" Ve KİT'ler

Hasan Basri ÜNLÜ

Özelleştirme sorunu, uzun zamandan beri, bazen azalarak, bazen artarak ama sürekli olarak Türkiye gündeminde yer almaktadır. Bu sorunun özü nedir, bugüne nasıl gelinmiştir? Bu yazıda amaç; özelleştirme sorununu özelleştirmenin konusu olan KİT'ler boyutuyla, dünü ve bugünü ile ortaya koymak ve okuyucuya sorunun geleceği hakkında kendi öngörülerini kurabileceği asgari bir bilgi düzeyi ve perspektifi kazandırmaktır.

Özelleştirme sorununu sadece "satılmalı mı satılmamalı mı?" çerçevesinde ele almak, meseleyi özünden koparark şekiller üzerinde sığ tartışmalara sürüklemekten başka bir işe yaramayacaktır. Bu nedenle konuya tarihsel gelişimiyle beraber yaklaşmak daha sağlıklı olacaktır.

Yazının daha ilk iki kelimesinde özelleştirme bir sorun olarak ifade edilmişti. Evet, özelleştirme her açıdan bir sorundur;

- Devlet açısından bir sorundur, çünkü süreci bir türlü istediği yönde geliştirememektedir. En azından bu konudaki programlarını büyük eksiklik ve gecikmelerle ancak uygulayabilmektedir.

- Yabancı sermaye için bir sorundur, çünkü hem kendilerini güvencede hissetmeleri için istikrar aramaktadırlar hem de özelleştirmeden alacakları payı (ki onlarınki aslan payı olacaktır) bir an evvel ellerine geçirmek istemektedirler.

- Yerli burjuvazi için bir sorundur, çünkü özelleştirmeden paylarına düşen ganimeti bir an evvel ellerine geçirmek istemektedirler.

- Emekçiler açısından bir sorundur, çünkü gelecekleri bu çerçevede "belirsizliklerle" doludur.

- Devrimci, demokrat ve emekçiler adına siyaset yaptığını iddia eden tüm oluşumlar için bir sorundur, çünkü hem özelleştirme sürecine yeterli müdahaleyi yapabilecekleri yeterli örgütlülüğe sahip değillerdir ve hem de aslında bu süreç için gerekli politik açılımları gerçekleştirememişlerdir. Konuyu yüzeysel eleştirilerin, ajitatif söylemlerin ötesinde ele alamamışlardır.

Özelleştirme, kamu sisteminin bir bütün olarak kendisi için de sorundur, çünkü özelleştirme şimdiki boyutlarıyla değilse de genel amaçlarından dolayı ekonomik yapıda ciddi ve makro düzeyde gelişmelere de yol açabilecektir.

Özelleştirilecek olan, KİT diye adlandırılan bu kurumların asıl nitelikleri nedir? Öncelikle bunun ortaya konması lazımdır. Üzerinde kıyametler koparılan "ekonominin kara delikleri", "enflasyonun ana nedenleri", "bütçe açığının gerçek sorumluları" olarak ilan edilen bu "günah keçileri" KİT'ler nedir, hangi maksatlarla kurulmuşlardı ve hangi noktaya nasıl gelmişlerdir?

KİT'i kavram olarak tanımlamak yazının ilerisi ve daha anlaşılabilir olması için yararlı olacaktır.

KİT (Kamu İktisadi Teşebbüsleri): Devletin bir girişimci olarak iktisadi faaliyetlerde bulunmak üzere kurduğu işletmelerdir. Kamu işletmeciliği gelir sağlamak yani kar gibi mali amaçların yanı sıra gelir dağılımına müdahalede bulunmak, ekonomide istikrarı sağlama çabalarına pratik olarak katkıda bulunmak ve özel sektöre öncülük etmek gibi ekonomik, sosyal ve siyasal amaçları da bünyesinde bulundurur. Aynı zamanda tanımın içeriği gereği bu amaçların politik olduğu da rahatça söylenebilir.

Devletin ekonomide, ticaret ve sanayi alanlarında direkt yer alması Batı'da I. Paylaşım Savaşı'dan sonra, Türkiye'de ise 1930'ların başından itibaren ortaya çıkmıştır. Türkiye'de KİT'lerin kuruluşu tamamen pratik zorunluluklara dayanır. Yerli burjuvazideki ve en genelde ülkedeki sermaye birikiminin düşük olması KİT'lerin ilk kuruluşlarının altında yatan temel nedendir. Önceleri özel sermaye birikiminin ve dönemin deyimi ile "müteşebbis sınıfın" oluşumuna yardımcı olmak, zemin hazırlamak amacıyla kurulan KİT'ler, sonraları süreklilik kazanmış ve ülkenin ekonomisi içinde ağırlıklı bir yer tutmaya başlamıştır. Sayıları sürekli artan ve gelişip gittikçe daha fazla kurumlaşan KİT'ler 1984'te 283 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmişlerdir. Yasada Kamu İktisadi Taşebbüsü terimi bir üst kavram olarak kabul edilmiş ve KİT'lerin İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) ile Kamu İktasadi Kuruluşları (KİK)'ndan oluştukları belirtilmiştir. Bunların her ikisinin de sermayesi devlete

aittir ve kamu hizmeti nitelikleri ağır basar. Bazı temel mal veya hizmetleri üretmek veya dağıtmak için kurulmuşlardı. Kamu İktisadi Kuruluşları'nın kamu yararlı amacı ağırlıklı iken İktisadi Devlet Teşekkülleri'nin ise sermaye birikimine katkı amacı daha ağırlıklıdır.

İZMİR İKTİSAT KONGRESİ (İİK)'NDEN 24 OCAK KARARLARI'NA KİT'LER

KİT kavramının gelişiminin kavranması için sürecin İzmir İktisat Kongresi'nden başlanarak ele alınması yeterli olacaktır. İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923) iktisadi amaçlara sahip olmakla birlikte sadece bu amaçlar etrafında da kurulmuş değildi. Kongrenin net olarak karar metinlerinden anlaşılamayacak siyasal amaçları da vardı. Bu amaçları üç ana kapsamda toplayacak olursak;

Birincisi: Ki bu bir iç hedeftir, Kurtuluş Savaşı sürecinde Ankara'daki siyasi kadrolarla ilişkilerde kopukluk yaşayan İstanbul ve İzmir'deki Türk ve müslüman sermaye çevrelerinin bütünleşmelerinin sağlanması çabasıdır.

İkincisi: Bu ise aslında dışarıya bir mesajdır. Ülkeyi Avrupa emperyalizmine karşı temsilini güçlendirmek isteyen TBMM Hükümeti'nin (henüz TC Hükümeti denmiyordu) yurttaki tüm kesimlerin sadece siyasal anlamda değil ekonomik talepler açısından da tek ve doğal temsilcileri olduklarını ifade etme çabasıdır.

Üçüncüsü: İzmir İktisat Kongresi, Kasım 1922'de ilk toplantılarına başlanılan Lozan Barış Antlaşması görüşmelerinin açmaza girdiği, heyetlerin tekrar ileri bir tarihte toplanılmak üzere ülkelerine gönderildiği bir dönemde yapılıyordu. İşte İzmir İktisat Kongresi böylesi kritik bir dönem ve konjonktüre denk düşen ılımlı mesajları da Avrupa sermayesine göndermeyi hedefliyordu. Bir ölçüde bu mesaj verilmiş de oldu. Osmanlı Devleti'nden devralınan liberal iktisat politikalarında ve yabancı sermayeye karşı tutumda köklü değişiklikler olmayacağı konusunda Avrupa emperyalizmine güvence verildi.

Özellikle üçüncü maddede özetlenen amaç aynı zamanda Türkiye'nin içinde bulunduğu sermaye birikiminin yetersizliği sorununun da bir ifadesidir. Sermayeye duyulan ihtiyaçla (düşünülen devlet tipi ve üretim sisteminden dolayı) aslında zor kullanılarak yenilgiye uğrutılmış emperyalizmin tekrar daveti anlamına da geliyordu.

Türkiye'nin ekonomik yakın tarihinde 1923 İzmir İktisat Kongresi'nin görüldüğü gibi önemli yeri vardır. Kongrede alınan kararlara göre devlet ekonomik kalkınmayı "*tüccar ve sanayiciye bırakmıştır*" (1). Aynı tarihsel dönemde tüm dünyada da böyle düşünülmektedir(2).

Aynı mantık ve varılan sonuçlarla ilk Cumhuriyet Hükümetleri'de programlarında Devletçilik'e ya da devletin doğrudan doğruya ticaret ve sanayide bulunmasına programlarında yer vermemişler(3), ekonomik kalkınmayı daha çok özel sektör girişimlerine bırakmışlardı. Atatürk ancak 1930'dan sonra hükümet programlarına Devletçilik İlkesi ve ilk projelerini koymaya başlamıştır.

Türkiye'de bugün KİT adıyla ifade edilen devlet kuruluşları, daha önce de içeriğinden bahsettiğimiz İktisadi Devlet Teşekkülleri'nin ilk kuruluşları işte tam bu döneme denk düşer. İktisadi Devlet Teşekkülleri'nin öncüsü sayılabilecek olan ilk kuruluş "Türkiye Sanayi ve Maden Bankası" adıyla 1925'te kurulmuştu. 7 yıl faaliyet gösteren ve başarılı olamayan banka 1932'de kapatılıp yerine "Devlet Sanayi Ofisi" ve "Türkiye Sanayi Kredi Bankası" adları ile iki kuruluş yaratılmıştır. Bunların görevlerini de daha sonra Sümerbank devralmıştır.

1936'da II. Sanayi Planı'nın önsözünde, gelinen noktadaki geçekliği ve devletin ekonomik hayatın içinde yeralmasının kaçınılmazlığını Atatürk şöyle ifade ediyordu:

"Devletçiliğin bizce manası şudur; fertlerin hususi teşebbüslerini ve faaliyetlerini esas tutmak, fakat büyük bir milletin bütün ihtiyaçlarını ve bir çok şeylerin yapılmağını gözönünde tutarak, memleketin iktisadiyatını devletin eline almak."

Yerli burjuvazinin sermayesi ve girişimciliği ile henüz olgunlaşmadığının anlaşılması, İzmir İktisat Kongresi'nden beri yaklaşık bir yılın kaybına malolmuştur. Bu aynı zamanda yerli burjuvazinin tek başına ülkedeki kapitalist üretimi kurup geliştirebileceği yönündeki beklentilerin ve tezlerin de iflası idi. Yerli sermayenin gelişebilmesi ve dolayısıyla sermaye birikiminin yeterli düzeye ulasabilmesi için bundan böyle devletin işi ele alacağı ifade edilmektedir. Çünkü dönemdeki burjuvazinin elinde sermaye (ki aslında halen öyledir) "büyük bir milletin bütün ihtiyaçlarını" karşılayabilmekten uzaktı. Devletin iktisadi hayat içinde yer alması yönündeki hedefleri plan ekonomiye geçiş süreci ile beraber programlarında somut olarak yer almaya da başladı.

Görüldüğü gibi günümüz burjuvazisinin yok etmek, ele geçirmek için bütün gücü ve araçlarıyla üzerine çullandığı KİT'ler, aynı zamanda bugün geldiği noktaya ulaşmasındaki zemini ve alt yapıyı kendisine sağlayan KİT'lerdir. Ve yine görüldüğü gibi günümüz burjuvazisinin söylemlerindeki gibi KİT'ler özel teşebbüse, özel sermayeye (yani kendilerine) karşı kurulmak bir yana, aksine yine onların gelişip büyüyebilmeleri için de kurulmuştu. Örneğin 1933'te kurulan Sümerbank, kuruluşunun ilk altı ayı içinde özel sekt

1.365.000 TL sanayi ve 382.000 TL ticaret kredisi açmıştı.

Türkiye'de KİT'lerin gelişimini incelerken, temelde bu gelişimin yönünü etkileyen iki olay fazlaca öne çıkmaktadır. Birincisi: KİT'lerin ortaya çıkış nedenlerini ve pratikte oluşmalarına zemin hazırlayan koşulların ifade edildiği İzmir İktisat Kongresi'dir, Buradan hareketle KİT'lerin bugün ulaştıkları boyut, adeta kaçınılmaz olarak yaşanmıştır. Diğeri ise; KİT'lerin artık adeta hiç durmayan gelişimlerinin hem nitelik hem de nicelik olarak yönünün değişmesine yol açan politikaların somut olarak ifade edilebilecek 24 Ocak Kararları'dır. KİT'lerin tarihsel gelişimleri açısından, 24 Ocak Kararları'ndan neden burada iddia edildiği boyutta etkilendiklerini, 24 Ocak Kararları'na nasıl geldiğiyle beraber açıklamak gerekecektir.

1923-1930 yılları arasında ekonomik gelişimin özel sermayeye bırakılması politikaları tam bir fiyasko ya uğramıştı. Devletin ekonomik süreç pratik anlamda kurumlarıyla girişinde, 1929 sonbaharındaki tüm dünyayı sarsan ekonomik buhranın da etkisini belirtmek lazımdır. 1929 buhranının Türkiye üzerinde kaçınılmaz etkileri olmuştur ve halkta da ciddi bir yoksullaşmayı getirmiştir. Devletçilik ilkesi, Türkiye'nin ekonomik hayatında bu dönem somutlaşmaya başlamıştır. Bu süreçte devletin ekonomik hayata direkt girmesiyle beraber, devlet teşebbüsleri önce yavaş yavaş ama gittikçe artan bir hızla çoğalmaya başladı.

Bu devlet girişimlerinin oluşmaya başlaması ve yaygınlaşmasıyla beraber yabancı sermaye de yatırım kredileri ile Türkiye'nin geleceğinde pay sahibi olmaya başlıyordu. Devletçilik ilkesi ile beraber planlı ekonominin uygulamaya geçirilmesinde Sovyetler'den alınan yardımdan bolca bahsedildiğini duymuşuzdur. Bu kapsamda İskenderun Demir-Çelik Fabrikası'nın finansmanındaki Sovyetler'den alınan yaklaşık %2.5 gibi düşük faizli ve büyük miktarlardaki kredi "sempatik" bir örnek olarak öne çıkarılmıştır. Ama bir Karabük Demir-Çelik Fabrikası'nın (iki fabrika da aynı sektörde oldukları için karşılaştırılabilirlik vardır) her nedense nasıl finanse edildiği pek dikkat çekmez.

Karabük Demir-Çelik Fabrikası'nın yapımına Nisan 1937'de İngiliz H. A. Brassert firması başladı ve 3 yılda bitirildi. Fabrika İngiliz hükümetinden alınan 2.5 milyon Sterlin kredi ile finanse edilmişti ve İskenderun Demir-Çelik Fabrikası (1975) kuruluncaya dek, yaklaşık kırk yıl boyunca Türkiye'nin en büyük demir-çelik kompleksi olmaya devam etti. İskenderun Demir-Çelik Fabrikası ve bu kapsamda Sovyet kredilerinin Devletçilik İlkesi'nin uygulamaya sokulmasında etkili olduğunu iddia etmek aslında pek de mümkün değildir. Devletçilik İlkesinin uygulamaya geçirilmeye başlandığı dönemle Sovyet yardımlarının ağırlıklı olarak yapıldığı dönem hiç de aynı tarihsel kesite denk düşmemektedir. İsekenderun Demir-Çelik Fabrikası'nın yapımına 1970'te başlanmıştı ve proje 1.5 yıl gecikme ile ancak 1975'te tamamlanabildi. Başlangıçta 6.5 milyar TL olarak öngörülen maliyetler ise 1975'e gelindiğinde 10 milyar TL'nın üzerine çıkmıştı.

Yabancı sermayenin Türkiye'ye gelmesi elbette öyle çok büyük bir hızla olmadı. Kendini korumayı, ayağını sağlam zemine basmayı bilen yabancı sermayenin Türkiye'deki gelişim ve yerleşim sürecinin dökümünü vermek de yararlı olacaktır; 1963 ve öncesinde Türkiye'ye yatırıma gelen yabancı sermaye tutarı 22.7 milyon Dolar'a ulaşmıştı. 1963-67 döneminde 46.7, 1968-72 döneminde 60.6, 1973-77 döneminde 92.8 milyon Dolar'a ulaşan Türkiye'deki yabancı sermaye yükselişi dikkat çekicidir ve görüldüğü gibi yükseliş oldukça temkinli ve istikrarlıdır.

KİT'lerin geleceği üzerine tartışmaların geçmişi Demokrat Parti (DP) dönemine kadar uzanmaktadır. Özellikle II. Paylaşım Savaşı sonrasında devletçiliğe ve bu kapsamda KİT'lere de sıcak bakmayan politik görüşler güçlenmeye başladı. DP daha kurulur kurulmaz iktidar adayı olmuştu ve iktidara gelince KİT'leri özelleştirecekleri propagandasını yapıyor hatta bunu parti programına alıyordu. DP 1950'de çok ezici bir üstünlükle iktidara geldiğinde KİT'leri özelleştirmek bir yana, yeni KİT'lerin kurulması ihtiyacının karşısında kendisi de duramamıştır.

- Et Balık Kurumu(1952)
- Devlet Malzeme Ofisi (1954),

bunlardan sadece iki tanesidir.

27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle DP yıkıldığında KİT'lerin sayısı çok daha fazla artmıştı. Askeri darbeden sonra bir dizi siyasal çalkantının ardından, Ekim 1965 seçimlerindeki Adalet Partisi (AP) oyların (%52.9) ve meclisteki sandalyelerin salt çoğunluğunu elde ederek, adeta siyasal bir zaferle iktidara geldi. DP'nin mirasçısı olan AP döneminde de bu derece güçlü bir hükümete rağmen devletin KİT politikasında bir değişiklik olmadı. AP döneminde ise PET-KİM kuruldu, yine bir çok KİT'in de yan kuruluşlarının hem sayısı arttırıldı hem de faaliyet alanları genişletildi.

KİT'ler 1930'lardan bu günlere dek Türkiye ekonomik hayatının ayrılmaz birer parçası haline gelmişlerdir. KİT'ler artık ekonominin temel ve dolayısıyla da en önemli sayılabilecek ürün ve girdilerini üretir hale gelmişlerdir. Bunların fiyatlandırılmasında, istihdamın sağlanmasında, üretimden dolayı ekonomiye sağlanan katkıda, kaynak sağlanımı ve kullanımında ve daha bir çok değişkenin kontrolünde birinci derecede etkin hale gelmişlerdir.

24 OCAK KARARLARI'NDAN GÜNÜMÜZE KİT'LER

24 Ocak Kararları en genel ifa-

desiyle Türkiye'de Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) "istikrar ve yapısal uyum" programları çerçevesinde, dönemin hükümetince uygulamaya konan ekonomi politikalarıdır.

Türkiye 1974 sonrasında, dünya ekonomisinde görülen durgunluğun ülke ekonomisine yansımasını geciktirebilmek için kısa vadeli borç olanaklarını sonuna kadar kullanıp ekonomik büyüme politikasını sürdürmeye çalıştı. Ancak bu krizi erteleme çabaları bir işe yaramadı ve 1977'ye gelindiğinde bunalım bütün şiddetiyle ortaya çıktı. İhracat 1976'ya göre 200 milyon dolar azaldı, ithilat ise 660 milyon dolar (yaklaşık %13) arttı. İhracatın ithalatı karşılama oranı %30'a kadar düştü; dış ticaret açığı ise 4 milyar doları aştı, bütün dış kredi olanakları kapandı ve sonuçta da petrol dahil tüm ithalatın peşin ödeme ile yapılması zorunluluğu doğdu.

Bunalımdan kurtulabilme yönünde çok değişik politikalar hem aynı hem de farklı hükümetlerce adeta deney yapılırcasına uygulamaya konuldu, değiştirildi, denendi. Bu çabalar çerçevesinde 1977'den 1979'a kadar 2 yıl içinde %32'lik (Şubat 1978'de Ecevit hükümetince) devalüasyon yapıldı, IMF ile iki yıllığına stand-by ("belirli koşullarla" destekleme yardımları) anlaşmaları yapıldı, IMF kısa süre sonra dayattığı programın uygulanmadığı gerekçesiyle baskıya başlayıp yardımları geciktirdi. Bu gelişmeler üzerine görüşmeler kesildi ve daha sonra tekrar başlayan görüşmelerin ardından devalüasyon (resmi döviz kurunun yükseltilerek ulusal paranın değerinin düşürülmesi) uygulaması yaygınlaştırıldı.

Tüm bu sonuç vermeyen çabaların ardından Aralık 1979'da önceki stand-by anlaşması gereği Türkiye'ye gelen IMF heyeti ile Demirel başkanlığındaki yeni iktidara gelmiş hükümet arasında 24 Ocak 1980'de alınacak kararlar konusunda uzlaşma sağlandı.

24 Ocak Kararları kısa vadeli bir istikrar programının içeriğine sahip olmasına rağmen, ekonomik, mali, kurumsal, toplumsal ve siyasal alanlarda yeniden yapılanmaları gündeme getirmesi nedeniyle aynı zamanda bir yapısal uyum programı niteliğini ve dolayısıyla da yapısal değişikliğide hedefliyordu.

Kararlar çerçevesinde, orta ve uzun vadede serbest piyasa mekanizmasına işlerlik kazandırılması, ithal ikameci (yurt dışından ithal edilmekte olan malların, uygulanan dış ticaret kısıtlamaları ve bazı özendirici yöntemlerle, ülke içinde üretilmesi esasına dayanan kalkınma stratejisi) sanayileşme modelinden uluslararası rekabete açık, ihracata yönelik yeni bir sanayileşme modeline geçilmesi ve sonuçta Türkiye ile dünya serbet piyasası arasında yeni bir "bütünleşme", entegrasyon biçiminin yaratılması amaçlandı.

Kararlara göre eflasyonu denetlemek amacıyla sıkı para politikası (ekonomideki para arzını daraltıp faiz oranlarını da yükselterek ülkeye kısa-süreli yabancı sermaye fonlarının girmesi için zemin hazırlamaya yarayan ve özellikle dış bütçe açığı içinde olan ülkelerin uyguladıkları bir para politikası) uygulanacak, tarım ürünleri taban fiyatları dünya piyasasına göre ayarlanacak, KİT'ler ürettikleri malın fiyatlarını serbestçe belirleyecekler, alt yapı harcamaları dışında kamu harcamaları kısıtlanacak, faiz oranları yükseltilecek, ücret artışları mümkün olan en fazla şekilde frenlenecek, döviz kuru değişken olacak ve borçların zamanında ödenmesine özen gösterilecekti.

24 Ocak Kararları'nın öngördüğü ekonomik, mali, toplumsal, kurumsal ve siyasal düzenlemeler 12 Eylül askeri darbesinden sonra daha da yoğun ve yaygın bir şekilde uygulandı. Uygulanan ekonomi politikaları genelde ciddi bir daralmaya yol açmadan yürütülebildi. Büyüme yerine daralmaya yol açmamasının nedenleri arasında, sıkı para politikasınında etkisiyle iç talebin kısılarak üretimin dış piyasaya yöneltilmesi, ihracatın çeşitli teşviklerle arttırılması, yüksek bir ithilat hacmine ulaşılması, yoğun dış borçlanma sayesinde bol miktarda yabancı kaynağın kullanılması ve sanayi sektöründeki atıl kapasitelerin değerlendirilmesi sayılabilir.

Dünya ekonomisiyle bütünleşme, entegrasyon amaçlı bu "çabalar" belli adımların atılmasına yaramadı da değil; en başta yabancı sermayenin ülke ekonomisindeki ağırlığı çok daha büyük ölçülerde tırmandı, dış ve iç borçlar hızla arttı, enflasyonun düşürülmesi amacında başarı sağlanamadı. Gelir dağılımı özellikle emekçiler aleyhinde aşırı derecede bozuldu, gelirlerin "belli ellerde" toplanması sonucu rant ekonomisi de aşırı derecede büyüdü. Üretim kapasitesinin büyüme hızı önceki dönemlere göre epeyce geriledi, çünkü var olan artış yeni kapasitelerin yaratılmasıyla değil atıl kapasitelerin devreye sokulmasıyla sağlanmıştı. Taban fiyatları, destekleme alımları ve temel girdi fiyatları aracılığıyla tarımla sağlanan sübvansiyonların (devletin kişi veya kurumlara para, mal veya hizmet şeklinde yaptığı karşılıksız yardımlar) sınırlandırılması tarımsal gelişimi önemli ölçüde yavaşlattı.

İşte KİT'lerdeki temel dönüşüm, KİT'lere genel bakıştaki değişimin pratiğe yansıması da 24 Ocak Kararları'nın uygulanması ve sonuçlarının yaşanmaya başlanmasıyla oldu.

Devlet artık 1983-84'lere gelindiğinde geleceğin KİT politikası konusunda tamamen netleşmişti. Bundan sonra KİT'lere, KİT yatırımları ve yönetimlerine olan genel yaklaşım; KİT'LERİ ÖYLE BİR HALE GETİRELİM Kİ SATMAK BÜYÜK BİR SEVAPMIŞ GİBİ OLSUN, diye özetlenebilir.

Ülkenin makro ekonomi politikalarından tutun da tek bir KİT'in

yönetimine kadar, hemen her program -konu kapsamıyla ilgili olarak- özelleştirmeye hazırlığa ya da özelleştirme çabalarına hizmet eder hale geldi. Yazının başlığında "ÖZEL-LEŞ-TİRME" diye bir ifade kullanılmıştı. İşte bu ifade, tam da bu son iki pragrafta ortaya koyulmaya çalışılan özdeki amacın adı olarak kullanılabilir. Yani KİT'leri önce "leş" haline getirip sonra "özelleştirmek", 12 Eylül sonrası hükümetlerin üzerinde hemfikir oldukları ender konulardan biriydi. Yazının bundan sonraki kısmında, 24 Ocak Kararları'ndan günümüze dek KİT'lerle "ÖZEL-LEŞ-TİRME" genel mantığıyla bakan devletin, bu mantığın uzantıları olan politikaları, özelleştirme kavramını da açarak, incelemeye, yanları teşhir edilmeye çalışılacak:

Özelleştirme; devletin doğrudan ekonomik girişimlerinin mülkiyet ve yönetiminin özel kişi ya da kuruluşlara devredilmesidir. Sözkonusu girişimler; tamamı KİT'ler gibi kamu malı olan girişimlerin yanı sıra devletin pay çoğunluğunu elinde tutmadığı özel şirket konumundaki iştiraklerini ya da pay çoğunluğu kendi elinde olmakla birlikte özel sektöründe pay sahibi olduğu iştirakleri (katılımları) de kapsar.

Özellikle Avrupa ülkelerinde II. Paylaşım Savaşı sonrasında başlayan kamulaştırma dalgası 1960'ların sonlarında, özellikle 1973'teki ilk petrol krizinden sonra yoğunluk kazanarak devam etti. Kamu sektörü istihdamının toplam tarım dışı istihdam içindeki payı 1973'te %8.3 iken, 1983 başında %12.8'e yükseldi. (Türkiye'deyse bu oran %10 civarındaydı) Tarımın bu hesaplamaya katılmaması ülkelerin kamu girişimlerinin, genel bir kural olacak şekilde, diğer girişimlere göre dikkate alınmayacak kadar küçük olmasından kaynaklanır. Batı Almanya'da 1984'e, Fransa'da 1986'ya kadar kamu sektörünün ağırlığı sürekli arttı. Ancak, 1979'daki ikinci petrol krizinden sonra başta İngiltere olmak üzere öteki Avrupa ülkelerinde bunun tam tersi oldu ve özelleştirme eğilimi yaygınlaştı. Bunlar, Avrupa ülkelerinin kendi iç ekonomileriyle ilgili farklı tercihleriydi.

Özelleştirmenin temel hedefi, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktır. Bu hedefin genel bir ifadesidir. Ama özellikle sömürge tipi (sömürge ilişkileri nasıl ifade edilirse edilsin) ülkelerde özelleştirmeye neden olan dinamiklerde ve dolayısıyla amaçlarda emperyalist devletlerin özelleştirmeye yaklaşımlarından derin farklarla ayrılırlar. Sömürge ülkelerin ekonomilerinde özelleştirme akımı daha çok (bu Türkiye'de de çok belirgindir) uluslararası mali kuruluşların (IMF- Dünya Bankası gibi) bu yöndeki baskıları ve dış borç karşılığında kamu girişimlerinin devredilmesi gibi oluşumlara dayanır.

Türkiye'de 24 Ocak Kararları'nın bir parçası olarak gelişen özelleştirme sürecinin yasal çerçevesi Mart 1984'te Kamu Ortaklığı Fonu'nu kuran 2983 sayılı yasayla başlayarak oluşturulmaya çalışıldı. Bu kapsamdaki, "ÖZEL-LEŞ-TİRME"yi yasal çerçevede oturtma çabaları; özelleştirme yetkisinin kurumdan kuruma aktarılması, önce kararname ve kararnamelerin iptalleri, sonra yasama ve yasaların iptali, satışlar ve satışların Danıştay'da iptali gibi hemen her yapılanın bozulduğu, bazen baştan sona bazen de belirli bir kısmın ama nihayetinde sürekli olarak revize edildiği bir süreç halini aldı. Özelleştirmenin yasal dayanaklarının bu kadarla, yani bir paragrafla ifade edilmesi yetersiz görülebilir ancak; henüz halen yerli yerine oturmamış, daha iç tutarlılığını dahi sağlıyamamış, her dönemde olduğu gibi içinde bulunduğumuz süreçte ve hatta belki özelleştirme hedeflerinin tamamı gerçekleştirildiğinde bile tartışılacak olan özelleştirmenin bu yönü, yani yasal dayanaklar üzerinde daha ayrıntılı durmak yazının amacı ve kapsamını oldukça aşan, hukukçuların üzerine düşen bir yükümlülüktür.

Özelleştirmenin kuramsal dayanaklarına da değinmeden ve bu dayanakları çürütmeden geçmek mümkün değildir.

Kuramsal düzlemde özelleştirmenin, ana hatlarıyla birbirinden ayrılan iki kavrama dayandığı söylenebilir.

Bunlardan birincisi; özel mülkiyetin kamu mülkiyetine üstünlüğüdür.

İkincisi ise; özelleştirme sonrası rekabet olanaklarının sağlayacağı yarar olarak ifade edilebilir.

Özelleştirme yanlılarına göre ekonomik yaşamda mülkiyet olgusu bağımsız ve tarafsız olamaz. Yalnızca özel mülkiyet varsa, bunun sahibi, mülkünü en etkin bir biçimde kullanır. Özel mülkiyetin ya da sermayenin sahibi etkin, hızlı ve verimli kararlar hızla alabilir, gerektiğinde mülkünü satabilir diye iddia ederler. Bu anlayışa göre; kamu mülkiyetinde sahip yoktur, kamu mülkünü yöneten bürokratlar özel mülkiyet sahiplerinin tersine kar dürtüsüyle baskı gruplarının, etkili politikacıların istemlerine göre davranırlar. Yalnız ürün ve hizmet satışlarında değil, personel seçimi ve ücret belirlemede, verimlilik, performans gibi ölçülere bağımlı davranmazlar.

Özelleştirme yanlıları; rekabeti de özel mülkiyetin bir sonucu olarak alırlar, serbest rekabet ortamında fiyatların alıcı ya da satıcılar tarafından belirlenmediği ancak yönetim politikaları ve hedeflerinin belirlenmesinde "veri" olabileceğini ileri sürerler.

Sonuç olarak; ekonomik kaynakların yalnızca bu kapsamda en etkin ve verimli kullanılabileceğini ileri sürerler. Bu özelleştirme yanlıları daha da ileri giderek genellikle

tekel niteliğinde olan alt yapı ve hizmetlere yönelik KİT'lerin de özelleştirilmesini savunurlar.

Yukarıdaki ana söylemlerle ifade edilebilecek özelleştirme yanlılarının dayanakları, her şeyden önce öznel düşünce ve varsayımların nesnelleştirilmesi çabalarıdır. Özel mülkiyet ve buna dayalı kâr dürtüsü öznel(subjektif) kavramlardır. Ekonomik kaynakların etkin ve verimli kullanımı gibi toplumsal ve nesnel süreçlerin sadece bu öznel ögelere dayandırılması mümkün değildir. Sadece özel mülkiyet sahiplerinin etkin ve verimli çalışabileceklerini kabul edersek; I. ve II. Beş Yıllık Sanayi Planları'nın büyük bir başarıyla uygulanmasını, henüz özel mülkiyetin ve sermayenin çok çok yetersiz olduğu 1923 İzmir İktisat Kongresi yıllarından 1980'li-1990'lı yıllara dek gözardı edilemeyecek bir gelişimi sırtlayan KİT'lerin yaptıklarını neyle ve nasıl izah edebiliriz.

Özelleştirmenin dayatılmak istenmesindeki rekabet anlayışı da doğru değildir. Tüm satıcı ve alıcıların piyasadaki fiyatları veri olarak aldığı, yani fiyatların oluşumunda etkili olmadıkları söyleminin var olan gerçeklikle hiçbir alakası yoktur. Özellikle uluslararası tekellerin egemen oldukları ekonomik ilişkilere bakıldığında, fiyatların veri olarak alınmasının ne derece doğru olduğu rahatça tartışılır.

Kaldı ki Türkiye gibi üretim ililşkilerinin çarpık-az gelişmişliği, sermaye birikiminin yetersizliği dikkate alındığında, KİT'ler özel girişimciliğin ve serbet piyasacılığın başarısızlığına, yeteneksizliğine bir yanıt olarak ortaya çıkmamış mıdır? Bunun yanıtı daha önce, yazının başında ve içinde defalarca kez verilmiştir. Üstelik kamu girişimciliğinin, özel mülkiyetçi ve serbest rekabetçiliğin asla yapısı gereği yerine getiremeyeceği görevleri üstlendiğini de görmek lazımdır. "Kamu yararı" ihtiyacını özelleştirme yanlıları savundukları özel mülkiyetçilikle asla gerçekleştiremeyeceklerdir ve zaten bunu pek de iddia etmemektedirler. Diğer yandan korkak ve çabuk-kolay kazancı ekonomik hayattaki temel davranış tarzlarından olan bu özel mülkiyetçi-serbest rekabetçiler, geri ödemesi çok uzun yıllar alan, kamunun kesinlikle ihtiyacı olan alt yapı yatırımlarını da asla gerçekleştiremeyeceklerdir. Bu serbest rekabetçilerin asıl meziyetleri; vergi kaçırmadaki, SSK'yı dolandırmadaki, çalışma hukukunun çiğnemelerindeki, sermayelerini daha "etkin" kullanabilmek için doğa, çevre, insan ve toplum sağlığına zarar vermedeki başarılarından da gözlenebilir.

Özelleştirme uygulamalarının kendisi de alabildiğine tutarsızlıklarla dolup taşarak devam etmektedir. ÖZEL-LEŞ-TİRME'yi yürütmekle direkt yetkili olan, en son adıyla, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'da rezaletin kendisi haline gelmiştir. Bugüne kadar gerçekleştirilen KİT satışlarının her biri skandallarla doludur. Gerek her bir özelleştirme sürecinin kendisi ve gerekse de özelleştirme sonrası bu KİT'lerde yaşananlar, emekçilerin nasıl bir sürece sürüklendiklerinin açık örnekleri ile doludur.

Emekçiler işsizliğe-açlığa sürüklenmektedir. Bu boyutu tek bir örnekle açmak mümkündür: Bir çok sektörde olduğu gibi çimento fabrikalarında da özelleştirmenin faturası işçilere çıkarılmıştır. 1992 yılı başında sadece 23 çimento fabrikasında (bunlar özelleştirilen fabrikalardır) çalışan işçi sayısı 7885 iken bu sayı özelleştirme sonrasında bir yıl içinde %35 oranında düşürülmüş, yaklaşık olarak 2650 işçi işten çıkarılmıştır. KİT'leri ele geçiren özel sektörün ilk uygulamaları hemen işçi çıkarma şeklinde olmaktadır.

Devletin KİT'leri daha çabuk ÖZEL-LEŞ-TİRME çabası, her geçen gün yeni şekilleri ile karşımıza çıkmaktadır. Bu yalana dayalı çabaların her birini tek tek ele almak elbette mümkündür ama yazının başında da belirtildiği gibi bunlar tamamen şekilden ibarettir. Devletin bugün KİT'lere karşı sahip olduğu bakış açısı tamamen, ne şekilde ya da nasıl olduğu hiç önemli değil bir an evvel satma yönündedir. İstedikleri kadar KİT'ler zarar ediyor, KİT'ler hiç durmadan ülkenin kaynaklarını tüketiyor desinler. Yada özelleştirme sayesinde sermayenin tabana yayılmasını sağlayacağız gibi kocaman yalanlar bulsunlar. Daha bunlar gibi yüzlerce yalanları vardır devletin.

Biz karlı olanları satıyoruz, onlardan elde ettiğimiz para ile zararda olanları düzelteceğiz diyorlar. Hiç ilgisi yok! O halde nerede ilk satılan beş çimento fabrikasının satışından elde edilen 105 milyon Dolar? Neden bu para diğer KİT'lere kullanılmadı da genel bütçe harcamaları içinde eritilip tüketildi?

ÖZEL-LEŞ-TİRME süreci tamamen kapalı kapılar ardında sürdürülüyor. Tüm bu olanlara karşı sadece "ÖZELLEŞTİRMEYE KARŞIYIM" demek asla bu talanı durdurmaya yetmeyecektir. Birileri bugününü kurtarmak için halkın malı olan KİT'leri fütursuzca satarken, çözümü "büyük toplumsal alt-üst oluşlara havale etmek" elbetteki devrimcilerin, demokratların bakış açısı olmamalıdır. Çünkü buralardan yaratılacak kaynaklar da yine acımasızca yürütülen Özel Savaş'ın finanse edilmesinden başka bir yerde kullanılmayacaktır.

DİPNOTLAR

1- A. Gündüz ÖKÇÜN, "Türkiye İktisat Kongresi 1923", Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1968

2- W. FREİDMAN ve J. F. GARNER, "Goverment Enterprise- A Comparative Studuy", The Brıtısh İnstitute of Internatıonal and Comparative, 1972, Londra

3- Avk. Kazım ÖZTÜRK, "TC Hükümetleri ve Programları", Ak Yayınları, 1968

SÜKUNETİ SEVEN BİR HALKIN EN BÜYÜK KARGAŞASI;

Devrim diye bir şey ve Karduk

Ozan VELİ

Uçurum kıyılarında büyüyen çığlıkların boy boy serpildiği bir ülkenin sınır boylarındayız. Doğanın tüm hareketi bir tek kelimenin rahminde düğümlenmiş gibiydi. Adına sükunet denilen bu devinim delisi gariplikten tütsüler yükseliyordu. Kuzey yamaçlardan küçük çağıltıların parıldayışı yansıyordu. Güneş neredeydi? Gök neredeydi? Bilinmiyordu. Kaç gece aç yatardı ak mintanlı bebeler; kaç soluk ölüm korkusuyla avunurdu pusular kimse bilmezdi. Kendi sesini kendi derinliğinde yutan koyakların hangisi önce sükuneti bozacak meselesine akıl ermezdi.

Kara puşili kadınların kara kaderleri, kör kötürüm kazanların kara töresindeydi. Alınır, satılır, ırzına kaç keyifli sofra kurulur kimse duymazdı. Gece puşt, gün eşek suruğu kokardı.

Kainatın felsefesinde sükunet yoktu, ama her şey alabildiğine durgun görünüyordu. Yıldızlar bu durgunluğa imreniyor, rüzgar bu sevinci paylaşıyordu. Durgunluk öylesine koyulaşıyordu ki, en keskin uçurum çığlığı kendi derinliğinin dibine düşerek parçalanıyordu. Ve bir tek allahın kulu dönüp bakmıyordu bu çığlık tufanının koptuğu yöne. Alem kör, yürekler sağır.

Durgunluk, rahminde ateş sarısı çocuklar besliyordu ve kimsenin bundan haberi yok gibiydi. Yazgıları bozan turuncu acılar koşumlanıyordu. Durum, bir sükunet muydi, bir iç kargaşanın telaşlı görüngüsü müydü? Yeterince ayrıştırılamıyordu. Mor katarlı atlılar geçip gidiyordu karanlığı sessizce. Alınıp satılanlar yabanıl pazarlarda paylanıyordu. Durgunluk bir kötü zamanda sevişmiş, gecenin içine haylaz dirayetler düşmüştü.

Artık bu ülke iflah olmayacak, kendi durgunluğunu yiyecekti. Önce karınca türküleri yaladı dağ yamaçlarını. Kıvılcımlar düştü uyku demlerine. Silaha, aşka ve kavgaya tutkunluk belirginleşti. Yayla yayla, koyak koyak dolandı mertlik öyküleri. Bir uzak gezegene adandı özgürlüğün totemi. Güneş sevdalılar sardı gece bültenlerini. "bir çelimsiz girişim" dedi kimileri. Kimileri, "Beyhudeliğin böylesine ilk kez rastlanıyor" deyiverdi. Bütün demelerin yanıbaşında olan oluyordu. Toprak kabul görecek cürete erişmişti çoktan. Dal kuru, ateş harlıydı.

İşin gerçek erbabı doğrulamamıştı henüz, menziline düşen bozgun zamanlardan. Biz ne dersek diyelim, bizim dışımızda bir yaşamın yeni çehresi oturuyordu dağ şafaklarına. Bir halk en büyük kargaşasını yaşıyordu. Bu kargaşa aleme meydan okuyan iyi bir kargaşaydı. Buna sevinmek yerinde olurdu. Sükunet, görece bir kanunun öteki adıydı. İçten içe oluşan devinimler birer volkan misali yarıp çıkıyordu yer kabuğunu en ince yerinden.

Özcesi, bir başkaldırıydı zulme karşı. Dünyayı saran emperyalist ablukaya açılan yaylım ateşiydi bir küçük tepecikten. Yoksulların sisteme baş direyen soluğu, köylü yığınlarının öğretileri, öğrenme eylemleriydi. Kim ki bu işin mayasında ve ereğinde pazar belası var diyorduysa, o orada yanılıyordu. Kârın, sermayenin dolaşım istemlerinin bunda etkisi yok değildi. Ama işin niteliğini bununla yorumlamak tamamen yanlıştı. Rekabet, Balkan savaşlarında, Kafkaslarda, Ortadoğu'da siyasetlere niteliğini veriyordu. Çağın en önemli meselelerinden biri, savaşlardaki bu karşıt iki niteliği birbirine karıştırmamaktı. Hem rekabet savaşında, hem de devrim safında olunamazdı. Emperyalizm ve öncesi çağın ayırıcı özelliklerini dikkatle irdelemek gereklidir.

Bu dağlar her sürece tanıklık etmişti. Kargaşanın çok türünü öğrenmişti. Damda esen rüzgarın gönderdiği fırtına haberlerini dinlemişti. Şimdi orada silah şakırtıları koşumlanıyor, ayaz türküler yarışıyordu. "Halkın dinginliğinden kork/ o, bir arifedir/ meydan okuma zamanlarına/ bir kere didişmeye koyulmasın kendi kaderiyle/ Yı-

kım girer tüm sultaların demine".

Şimdi KARDUK ülkesi çırılçıplak. Dost düşman bakışları ayrışmış mevzi sükunetinde. Karduk'un kuzeyi, çıldırmış acılarla boğuşuyor. Biz tartışıyoruz kıyıcığında Fırat'ın. Karduk nasıl kurtulacak? Karduk'un nasıl kurtulacağı sorusuna tartışmasız "savaşarak" denilebilir. Bu doğru, defalarca kez bir çok kıtada tanıtlanmadı değil. Ama unutulmaması gerekir ki, savaşın kendi haklılığı, bir dizi açık politik doğruların yığınlara mal edilebilmesi ile kendisini tanıtlayabilir.

Tüm sosyal ve siyasal dinamiklerin ayrışan realitesini yakından irdelemek zorunludur. Ulusal istem ve taleplerin bittiği yerde, yeni ulusal istemler yaratmak sınıf bilinçli proletaryanın işi değildir/olamaz da. Ama dışımızdaki realitenin göz yaran dayatıcılığını görmezden gelmek, yığınların tüm yaşamını tepeden tırnağa herekete boğan, dost ve düşmanı berrak bir ayrışıma tabi tutan çelişmelerin boyutunu görmezden gelerek, her şeyi "savaşarak" sözde keskinliğinde yuvarlamak pek akılcıl bir yaklaşım olmayacaktır. Savaşın neyi amaç edineceği, kimi nasıl yönlendirip, nasıl şekillendireceği, hangi ihtiyacı nasıl çözeceği meselesi berrak kılınmak zorundadır.

Karduk ülkesinin kurtuluş programına dair taslak çalışmaları yazılıyor, tartışılıyor. Elbette ki **Oruçoğlu**'nun ve tüm diğer fikir erbablarının söylemleri, önermeleri özenle tartışmaların dinamiğine aktarılmayı gerektirir. Fakat burada özellikle, maddi verilere dayanan bilimsel analizlerin zayıf kaldığını ve sonuç olarak ele alınıp sunulacak önermelerin ikna gücünün yeterli olmayabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle ekonomik ve siyasal tahlillerlerle somut durumu kavramak/kavratmak ve önermeleri bu zemin üzerinde inşaa etmek işin ciddiyetini daha da artıracaktır.

Yel dağından Cudi'ye, Gabar'dan Dicle'ye akan, bir halkın soluğudur. Bu törenin kendisi yaşamın gerçekliğinden alır özcesini. Ve şu çok çok doğrudur. "*Karduk uzun süreli bir savaşı daha kaldırmaya mecburdur*" Yok bundan gayri bir kurtuluş yolu.

Fotoğraf: Ali Eke Yılmaz

Halkın farklı istem ve özgünlükleri birleşik mücadeleyi yadsımaz, aksine kendisini çevreleyen yamyamlar dünyasında, bu zafer kazanmanın teminatlarında biri olacaktır. Mesele, kol kola omuz omuza olacağımız/olduğumuz dostlarımızın özgürlükleri için savaşmayı göze alabilmektedir. "Tam hak eşitliği" kavramı da ancak bu durumda bir safsata olmaktan çıkacaktır.

Karduk meselesi tartışılırken yapmamız gerekli şeylerin başında; siyasal, sosyal, iktisadi durum analizleri ve bu bağlamda sonuca varma yöntemlerini benimsemek o malıdır. Bu, Karduk dışındaki ta tışmalar açısından da böyledir. B başka nortaya değinmek gerekirse

Bugün, devrimci bir yapılanm nın ve ulusal devrimci savaşım gerçekliğinden "demokratik muht va" diye bahsetmek cahilane b yaklaşım olmaktadır. Önderlikle gerici olan (feodal şıh-seyit, aşire ulusal savaşımlardaki demokrat muhtevaya doğru bir biçimde vu gu yapan Kaypakkaya'nın söyle leri bazında yapıldığını sandığ bu vurgunun, bugün açısından b anlamı söz konusu değildir. Çün devrimci nitelik içinde demokra muhtevadan bahsetmek anlams dır. Halkın ulusal devrimci sava mıdır karşımızdaki, ve sınıf bilin unsurlar buna uygun yaklaşım h lirleme durumundadırlar.

UZUN YÜRÜYÜŞ

ÖZEL BÖLÜM

Sedat Bucak

H. Kocadag

A. Çatlı

Monica Us

❒ **Susurluk Sonrası Çalkantı ve Devrimci Doğrultu**
Halil ARARAT

❒ **"Devletin Yüksek Çıkarlarını Korumak" ve İki Yüzlü Şaşkınlık**
Ata YADİGAR

❒ **Devlet Var Devletten İçeri** (*Demokrasi* Gazetesi'nden alınmıştır)
Hüseyin ŞİMŞEK

❒ **Anadolu'yu Ağlatan Sebep**
Bayram KAYA

❒ **Susurluk ve Kürt Meselesi** (*Yeni Yüzyıl* Gazetesi'nden alınmıştır)
Ahmet ALTAN

Susurluk sonrası çalkantı ve devrimci doğrultu

Halil ARARAT

Sömürü ve zulüm çarklarının işletilmesindeki pervasızlık ve dizginsizlik, bir yerde bu politik çalkantıyı getirecekti kaçınılmaz olarak. Mazlumların arşa yükselen çığlıkları (medyanın duyarlılığından olsa gerek) bunu sağlayamazken, sonunda bir kamyonun azizliği gelişmelerin yolunu açtı. Bu şekilde başlayan çalkantı ve yaşanan gelişmeler günlük olarak herkesçe izlenme durumundadır. Bu nedenle ayrıntılar üzerinde durmazken, işlevimize uygun olarak; ayyuka çıkan durumlardan hareketle sistemin daha bilinçli teşhiri, kuvvetlenen zemin üzerinde mücadelenin yükseltilmesi ve toplumsal alternatifimizin güven verici tarzda kitlelere götürülmesi gereklilikleri üzerinde duracağız.

Evet, küçük çetelerin ardından ilginç bir kazayla ipliği pazara çıkan büyük çeteler, artık bakar-kör durumdaki insanların bile gözlerini açmış ve dikkatlerini çürüyen devlet mekanizmasının üst katına çekmiştir. Sistemin gerçekliğini bilen, kanlı-kirli buzdağının yalnızca su yüzündeki bölümünü değil, bütünlüğünü de, açığa çıkmasa bile- görme imkanına sahip olan politik insanlar açısından bunların hiç biri şaşırtıcı olmazken, sistemin ideolojik yanılsatma yöntemleriyle uyuttuğu ve en çok da medyası aracılığıyla uyuşturduğu yığınlar, bu kez yine aynı medyanın kaçınılmaz şekilde gözleri önüne getirdiği devlet gerçekliğiyle saşırmış ve açığa çıkan aldatıcılık boyutu karşısında şok olmuştur. Gelişmelerin asıl önemi de burdadır. Tam da bu noktada medyanın asli fonksiyonu öne çıkmakta, biraz zorunluluktan, biraz da çıkar çatışması içindeki tercihlerden gelen etkinlik ve kamuoyu oluşturma tarzı içinde, toplumsal tepkilerin doğrudan devlete yönelmesini önleme çabası açıkça kendini göstermektedir. Açığa çıkan olguların kontr-gerilla merkezli olmasına ve bu boyutlarda tartışma zorunluluğunun yütütülen "düşük yoğunluklu savaş" gerçekliğinden ileri gelmesine rağmen, bu sorunların gündem dışı tutulması, egemen plandaki "çözüm" arayışlarının ne kadar aldatıcı olduğunu göstermeye yetiyor.

SİSTEM İÇİ ÇATIŞMA, YÖNELİM VE PLANLAR

Egemen cephedeki tartışmalar içinde, farklı türden verilen havaların sahteliğine karşılık, gerçek olan bir şey varsa, o da iç çataşmalarının Susurluk vesilesiyle boyutlanıp had safhaya ulaştığı ve bir kesimin tasfiye oluşuna kadar durulmasının mümkün olamayacağıdır. Bu çatışmanın bir tarafını Susurluk'ta suçüstü olan iller-Ağar kliği ve onunla daha fazla çıkar birliği ya da kader ortaklığı içinde bulunan çevreler oluştururken, diğer tarafını da aynı kirli sistemin daha geniş bir göbekçi takımı ve kirli aygıtın geleneksel başları oluşturuyor. Skandalın patlak vermesiyle birlikte bu geniş egemen cepheden gösterilen tepkilerin karakteri, 1960'dan bu yana görülmemiş boyutta bir kliksel çatışma sürecine girildiğinin işaretini vermiştir.

Hükümet olma avantajları ile daha özel güçler de organize ederek en yüksek vurgun yollarından hızla palazlanan ve militarist merkezlerin kısmen denetimi dışında rol oynamaya başlayan yeni yetme kliğin sadece kendi dışındaki politik güç odakları ve ekonomik çıkar çevreleri tarafından değil, belki gizli planda bunlardan da fazla askeri otoriteler tarafından hedeflendiğini söylemek yanlış olmaz. Susurluk'tan bir süre önce MİT kanallarından Çiller-Ağar takımına yönelik ifşaa edilen belgeler, bunun ilk işareti sayılır. Gerek bu olgu, gerekse sonraki belirtiler, önceden başlayan bir hesaplaşma çabasının Susurluk skandalı ile doğan fırsattan istifade kamuoyu önünde yoğunlaştırıldığını göstermektedir. Bir şekilde kliksel güç dengelerinin değişmesine kadar süreceği kesin olan bu çıkar dalaşı ve otorite kavgasının onca açık cereyan ede-

bilmesi, devletin en etkin gücü olan Genel Kurmay'ın da bir taraf olarak perde arkasında bu çatışmanın yürütülmesinden yana olması sayesindedir.

Böyle olmasa ne siyasi liderler, ne medya patronları, ne de onların gözde program yapımcıları konuyu bu kadar eşeleyebilir. Eşelenme tarzı, hedefleri, ifşa kaynakları ve daha başka karakteristik özellikleriyle genel durum, merkezi askeri otoritenin yönlendirmesinde giden bir çatışma olduğunun belirtileriyle doludur. Devrimci-demokrat insanlara, Kürt aydın ve yurtseverlerine yönelik "faili meçhul" cinayetlerin üstünde durulmazken, Topal olayından Eşref Bitlis suikastine kadar egemen cephe içindeki karanlık durumların bir bir ortaya dökülmesi, MİT ve JİTEM kaynaklarından yeni yeni bilgilerin sızdırılması, Perinçek'in "yurtsever" dediği Genel Kurmay'ın onayı doğrultusunda olsa gerektir.

Bazı görüntülere bakılınca sanılır ki, egemen cephe içinde "milli mutabakat" bozulmuş, basında "mehmetçik" rolünü terketmiş! Gerçekte bozdukları ve terkettikleri bir şey yok. "Milli mutabakat" ne üzerineydi, ne değişti? Buna bakılırsa her şey ayan beyandır: Çatışmanın iki tarafıyla birlikte Kürt düşmanlığı, halk düşmanlığı ve insanlık düşmanlığı sürdürülüyor. Hakim olan bu atmosfer içinde, biraz "demokratiklik" görüntüsü için insiyatif tanınan program yapımcılarından bazılarının taşıdıkları demokratik duyarlılıklar ölçüsünde sorgulamayı az-çok sisteme yöneltme çabası olurken, bunların kulaklarının çekilmesi de ihmal edilmiyor. Sonuç; denetim ve güdüm altında "çete sorgulaması", "düşük yoğunluklu savaşı" bütün vahşeti ile sürdürme gayreti içinde "temiz toplum" kandırmacası, ezilenlere karşı "milli" mutabakat içinde klik çatışması!...

Hali hazırda açığa çıkan en büyük çetenin Çiller-Ağar odaklı olması ve son hükümette ortaklık eden iki partinin daha baştan kendi yolsuzluklarını örtme konusunda deşifre olmaları, diğer düzen partileri ile asker-sivil Kemalist gelenekçi çevrelerin devleti savunarak mevcut hükümeti yıpratacak yönde etkinlik göstermelerine kolaylık sağlamaktadır. Aynı politik çevrelerin RP'yle çelişkileri bu yönlü etkinliklerini kamçılayan ayrı bir faktördür. Böylece hem klik çatışmasında avantajlar sağlamak, hem de devletin bütünlüklü imaj ve prestijini kurtarmak olanaklı görülmekte ve Susurluk'ta suçüstü olan kesimin üstüne gidilirken sistemin kollanmasına özen gösterilmektedir.

Kaderini yolsuzlukları örtme ortaklığı ile Çiller'e bağlamış olan ve işbaşına geldiğinden beri MGK'nın takdirini kazanmaya çalışan Erbakan'ın -muhalefette olsa bu durumları hepsinden fazla kullanacak olmasına karşılık- şimdi susmaktan başka seçeneği olmazken, bir de basına özel sansür girişimi yoluyla susturuculuk misyonunu yüklenmesi, düzen partilerinin hükümet ve muhalefetteki rollerinin değişkenliğinin çok ilginç bir örneğini oluşturuyor. Aynı ilginçliğin, tersi yöndeki çarpıcı örneğini veren Yılmaz ise; çürüme ve kokuşmanın 12 Eylül sonrası öncülüğünü yapmış, Türk-İslam sentezli Amerikancı faşist çizgide Türkeş'in tosuncuklarını da ihya ederek palazlanmış bir partinin lideri olarak, şimdi muhalefette bulunmanın keyifli avantajı içinde "çeteciliğe karşı" gö-

rünerek "temiz toplum" sloganları ile yeniden başa gelmenin planlarını yapıyor.

Şu durumda askeri kurmaylar ile sivil liderlerin ortak yada ayrı ayrı yürüttükleri değişik planlar olabilir. Silahlı Kuvvetler'in doğrudan yönetime el koyması, gelişmelerin sistemi zorlama gücü olmadıkça kendileri açısından da tercih edilecek bir şey değildir. Halen 12 Eylül Anayasası'nın yürürlükte olduğu, MGK merkezli bir yürütme gücünün yasama ve ve yargıyı sımsıkı denetimi altında tutup istediğince yönlendirebildiği, sıkıyönetim yetkileriyle donanmış militarist merkezlerin her türlü paramiliter gücü de kullanarak 12 Eylül günlerinden daha pervasız baskı uygulayabildikleri bir dönemde yeniden askeri darbe yapmaya ihtiyaçları yoktur. Bağlı olunan emperyalist merkezlerin bölge politikaları vb. temelinde tercih edecekleri bir durumda olmadığından açık bir askeri müdahale ihtimali zayıftır. Ancak son gelişmeler devletin gizli-kapaklı yönleri ile "güvenlik" sisteminin gangsterce işleyiş özelliklerini açığa çıkartarak yıpratıcı olduğundan, "düşük yoğunluklu" savaşın sürdürülme koşulları başta olmak üzere kendileri için daha emniyetli olacak politik planları şekillendirip sistemin sivil aktörlerini bu doğrultuda yönlendirilmeye çalışacakları muhakkaktır.

Sistemin güvenceli tarzda sürdürülebilmesi için komprador büyük sermaye ve emperyalist finans merkezlerinin de politik-askeri kurmaylara belli doğrultular verecekleri açıktır. Ağırlıklı olasılık Demirel'in "baba"lığı etrafında (belki cumhurbaşkanlığı yetkilerini de arttıran anayasal düzenlemelerle) devletin açığa çıkan çirkin yüzüne makyaj çekme hareketine girişilmesi, teşhir olmuş kesimlerin kendilerini kurtaracakları biçimde işbaşından uzaklaştırılmaları, Çiller takımı haricinde DYP ile ANAP'ın birleştirilip "merkez-sağ" ağırlıklı ve "merkez-sol"dan CHP ya da DSP'nin katılacağı Yılmaz liderliğinde "temiz siyaset" (!) imajlı yeni bir hükümetin oluşturulması ve "düşük yoğunluklu" savaşın Kürtler'e çok göstermelik ölçüde bazı kültürel haklar tanıma eşliğinde sürdürülmsi yönünde kendini gösteriyor. Bir diğer olasılık yine aynı yönelim içinde ANAP-DP koalisyonu olabilir. Medyanın büyük güçlerinin övgüleri eşliğinde Demirel'in sahneye çıkması, liderler zirvesi vb, bu temelde bir yönelimin yaşama geçirilmek üzere olduğunu gösteriyor.

"TEMİZ TOPLUMCU" KESİMLERİ İLE SİSTEMİN BÜTÜNLÜKLÜ GERÇEKLİĞİ

Bu egemen klikler arası çatışma ile büyüyen politik çalkantı, sistemin yüzünü bir hayli açık ederek halk cephesinden ciddi şekilde zorlanmasına da objektif imkanlar tanırken, demokratik mücadele güçlerinin darlığı ve zayıflığı, yine de geniş toplumsal tepkilerin demokrasi düşmanları tarafından yedeklenmesine fırsat veriyor. Böylece, sistemi can evinden vuracak karakterdeki olgular bile onun göbeğindeki güçlerin oy potansiyellerine dayanak yapılabiliyor. Sanki devlet içindeki gayrı hukuki oluşumlardan şimdiye kadar bihaber ve çetecilikle ilişkisizlermiş gibi!...

Oysa düzen partilerinin her biri aynı sistemin politik unsurları ve aynı çürümüşlüğün değişik yüzleridir. Hepsi de kendi hükümet ve nöbet süreleri içinde toplumsal adaletsizlikleri sürdürmenin miltarist yöntemlerine güç vermiş, paşalarla uyumlu ve kontr-gerilla şebekeleriyle içli dışlı çalışmış, her türlü vahşete göz yummuş, suçluları korumuş, bölgeden yükselen çığlıklara kulaklarını tıkamış, "demokratikleşme" vaadlerinin zerresini yerine getirmemiş, "şeffaflaşma" yerine daha kalın giz perdeleri çekerek insan hakları ihlallerinden yolsuzluk ve mafya işlerine kadar her türlü gayrı-hukuki faaliyet ve organizasyonu saklamaya çalışmış ve bunlarla işbirliği içinde kendi paylarını da alarak mevcut sömürü sisteminin davamı için vazifelerini yerine getirmişlerdir. Şimdi ayyuka çıkan pislikler, kendi hükümetleri döneminde de mevcut olup, bütün yönleriyle bilgileri dahilinde olmasına rağmen, Susurluk kazasıyla bunların yeni farkına varıyormuş gibi pişkince boy göstermeleri nasıl bir karaktere sahip olduklarının kanıtıdır. Halen de olayı deşifre olmuş unsurlarla sınırlı şekilde "Polis-mafya-siyaset" üçgeni çerçevesinde ele almaya özen göstermeleri ve kendilerinide kapsayan devasa suç organizsyonu olarak sistemi korumaya çalışmaları dikkat çekici bir örtbas etme tavrıdır.

Militarist güçlerden neden yalnızca polisin anıldığı bir üçgen çiziliyor? Neden askerin hiç lafı bile edilmiyor? yasalara aykırı organize edilmiş, hiç bir hukuka bağlı olmadan çalışan eski ülkücü, itirafçı ve korucudan devşirme kelle avcısı özel tim çetelerinin bölgedeki askeri merkezlere bağlı jandarma-komando özel harekat güçleriyle içiçe, aynı zamanda uyusturucu kaçakçılığı, fidyeclik vb. kirli kazanç yollarını da kullanır şekilde faaliyet gösterdileri, Kürt yurtseverlerini kaçırdıkları, kaybettikleri, yüzlerce "faili meçhul" cinayet işledikleri, binlerce köyü harabeye çevirip sivil halka vahşice zulmettikleri, cesetlere bile işkence yaptıkları, ormanları ekinleri yakıp geçen muazzam bir yok etme savaşı yürüttükleri bilinmiyor mu? Gerillanın olduğu istisnasız her alanda aynı biçimlerde organize edilerek bütün halka karşı topyekün saldırıya geçirilen bu çetelerin Hakkari-Yüksekova'da açığa çıkan bir kolu neden ört bas edilmeye çalışılıyor? Diyarbakır zindanında beyinleri parçalanlarak öldürülen 10 tutuklunun katilleri nerede barınıyor? Çok açık bir gerçek ki, bölgedeki bütün asayiş merkezleri, kolordu, tugay, alay, tabur komutanlıkları, emniyet müdürlükleri, jandarma ve polis karakolları, korucu

kaleleri bu tür çetelerin yuvalandıkları yerlerdir.

Bunların saklanılmakta olduğunu söylemek bile abestir. Çünkü gerilla baskınları dışında bunları hedefleyen bir şey, düzen içinden ve hukuk kanallarından bunlara dokunabilecek bir durum olmadığından tahkim edilmiş merkezlerde devletin paralı hizmetkarları olarak lejyonerce yaşamakta, serbestçe dolaşmakta ve savunmasız halkın karşısına kral gibi yetkilerle çıkıp sistemin keyfini sürmektedirler. Biraz eziyetli ve bunalımlı bir hayat olup patron çocuklarının keyfine benzemese de, yüksek maaşlı, bol primli, vurgunlu, ganimetli, "ali kıran, baş kesen" yaşamı içinde dokunulmazlık sahibi oldukları, terfi ettikleri ve palazlandıkları bir gerçektir. Bunları besleyen, koruyan, yükselten askeri ve politik merkezlerin adresini kim bilmiyor? Genel Kurmay'ın, Özel Harp Daire'sinin MİT'in, JİTEM'in, başka istihbarat ve harekat merkezlerinin, hükümetlerin, bakanlıkların bunları organize ettikleri, bir çok yasadışı işlemle konumlandırdıkları, sahte hüviyetli çeşit çeşit kılık ve sıfatlar altında(sivil-üniformalı, asker, polis, müfettiş, diplomat, işadamı vb. şeklinde) hareket serbestliği sağladıkları, kimine kontrgerilla şefliği, kimine ajanlık, kimine haraççılık ve tetikçilik yaptırdıkları bilinmiyor mu? Abdullah Çatlı gibi forslu kontrgerilla şeflerinin yanısıra yasadışı konumdaki çokça ülkücü faşist ve itirafçılar da daha alt düzeyli görevler ile yasal pozisyonlara geçirilip kullanılma durumunda değil mi?

Bunların yeni yeni ayyuka çıkıyor olması ve deşifre olan ilk çarpıcı ismin Sedat Bucak, Mehmet Ağar gibi DYP'li belli simalar ve bunların polis şefleri ile sınırlı bağlantılar içinde gözükmesi, diğer partiler ile askeri merkezlere şimdilik daha fazla manevra ve kamufle imkanı verebiliyor. Ama ilerde onların da ipliğini pazara çıkartan kanıtlar gündeme gelecektir; ki şimdiden Çatlı'nın arkadaşları ve MHP-BBP yöneticilerince bu "vatan kahramın"nın savunulmasına yönelik açıklamalar içinde önceki hükümet partileri ile daimi güvenlik ve istihbarat merkezlerinin sorumluluğu da ayan beyan ortaya dökülüyor. Bu gerçekliklere rağmen, düzen sözcülerinin gayreti, dikkatlerin devletten kaçırılıp belli bir hükümete ve onun belli simalarına yöneltilmesi, saklanamayacak drumdaki bir kaç politikacı, üç-beş üniformalı üzerinde odaklanması ve bunlara el çektirme yolundan sistemin aklanması yönündedir.

Bu nedenle devrimci teşhir kampanyalarının ön planda gözetmesi gereken husus, mevcut devlet yapısı ve politik sisteminin bütünlüklü gerçekliğinin gösterilmesi, gayrı-hukuki organizasyon ve suç çetelerinin merkezi aygıtının ortaya konulması, tetikçilerden çete başlarına kadar hepsinin bağlı olduğu asıl büyük sorumlularının deşifre edilmesi ve daha ötesinde bu merkezi sorumluların da emperyalist ve komprador sermayenin hizmetinde olduklarının kavratılmasıdır.

Resmi ideolojisi, temel politikaları, anayasasası, diğer yasaları ve bütün kurumları ile karşımızda olan yapı, sivil kılıfa büründürülmüş askeri bir aygıttır. Son oniki yıllık gelişim seyri içinde bugünkü halini almıştır. Kökleri eski İttihat-Terakki ve Teşkilat-ı Mahsusa'ya dayanan, kuruluşu ve gelişimi başından beri ırkçı-faşist esaslar üzerinde militarist güçlerin gayrı hukuki yönetim tarzıyla şekillenen, ancak Batı tipi "parlamenter demokrasi"nin karikatürize kurumlarının da bunlara eklenmesi ile daha kamufleli biçimde sürdürülen bu politik sistemin, ezilenlerin başkaldırı süreçlerinde gerçek niteliğini çok daha açık gösterip son dönem geçmişteki gibi bastırılamayan ve kesintiye uğratılmayan Kürt hareketi ile demokratik devrim güçleri karşısında çok daha kapsamlı militarist önlemlerle hayatın her alanına damgasını vuran bir "düşük yoğunluklu" savaş mekanizmasına dönüştürülmüş olduğu ortadadır.

Muazzam haksızlık ve sosyal adaletsizliklerin hüküm sürdüğü, en küçükk hak ve özgürlük kırıntılarının bile barışçıl yollardan elde edilemediği bir toplum düzeninde, ezilenlerin her türlü başkaldırısı meşru olurken, tek kurtuluş yolu olarak girişilen devrimci müçadelelere karşı "terörizmi önleme", "huzuru sağlama" adına sistemli baskı geliştirmenin en esaslı aracı olarak büyütülen, yaygınlaştırılan kontrgerilla aygıtı ve onun katliam-işkence-yıkım talan şebekeleri kendi hukukuna bile sığdırılamayacak kadar gayrı-meşru olmakta ve fakat doğası gereği başka türlü de yapamayacağından sistemin bu temel dayanağı korunmaya çalışılmaktadır.

Emperyalizme bağımlı sömürü sisteminin borç ekonomisi ve ırkçı-faşist ideololjik esaslara dayalı politik şekillenme ciddi reform siyasetlerine izin vermediği için, ezilenler üzerindeki sömürü ve zulüm mekanizması bütün katılığı ile muhazafa edilme durumundadır. Yanısıra savaş rantları ve yasadışı vurgunlarla palazlanma durumundaki militarist güçlerin çıkarları bu şekilde devam edilmesine ayrı bir etken olmakta ve Kürt sorununun askeri "çözüm"(süzlüğü)nde ısrar edilmektedir. Mevcut "düşük yoğunluklu" savaşın sürdürülmesinden yana olan, demokratik hak ve özgürlüklerin tanınmasına karşı çıkan politik kesimler, açığa çıkan ve çıkmayan çetelerin suç ortaklarıdır.

Sorun sadece kendi yasalarına aykırı teşekkül edilmiş ve gizli, karanlık biçimlerde kullanılan paramiliter güçlerin varlığı da değildir. Yasalarına uygun resmi pozisyonlar içinde de olsa, tüm militer güçlerinin dehşetli bir baskı yürütme durumunda oluşu ve her biçimiyle sömürü çarklarının dönmesine hizmet edişi açık olduğundan, bütün mesele gayrı-hukuki organizasyonların korunması veya dağıtılmasından ibaret görülemez. Aynı işkence, kıyım ve yıkımları yapmaya devam edcek olduktan son-

ra, bunların ne kadarının resmi, ne kadarının gayrı-resmi güçler olduğu hiç önem arzetmez. Mazlumlar için önemli olan sömürü ve zulüm çarklarından kurtulmak, özgürlüklere kavuşmak, insan gibi yaşamaktır.

Bunu düzenin hiç bir gücü sağlayacak değildir. Partonlarından politikacılarına, generallerinden hukuk adamlarına, bürokratlarından medya güçlerine kadar bütün temsilcileri buna karşıdır. İstediği kadar yasal konumda olsun, bütün "güvenlik" güçleri, yasalara göre suç olan fiileri yaygın ve sistematik şekilde sürdürmekte, işkence ülkenin bütün sorgu merkezlerinde, cezaevlerinde, bölgede ve hatta medyanın kameraları ile milyonların gözü önüne gelmesine rağmen büyük kentlerin meydanlarında, en barışçıl biçimde seslerini duyurmak isteyen insanlara bile vahşice uygulanmaktadır.

Bu nedenle sorun yalnız gayrı-hukuki organizasyonlarla mücadele değil, bütün kurumları ile sistemin bütünlüğüne karşı mücadele sorunudur. Bu mücadelenin sisteme çaşitli reformlar dayatması yada ondan dönemsel olarak belli haklar koparması da mümkün ve gerekli olmakla beraber, demokratik devrim yoluyla egemen sınıflar ve onların politik sistemi alt edilerek toplum düzeni değiştirilmedikçe halkın acılarının dinmeyeceği açıktır.

PERİNÇEK'İN "EMEKÇİ ALTERNATİFİ" KİMİN DEĞİRMENİNE SU TAŞIR?

MİT kaynaklarından beslenen politik etkinlik tarzı içinde son dönem haylı "prim" yaparak ekranlarda boy gösteren ve "emekçi alternatifi"ni (!) temsil ettiğini söyleyen İP lideri Perinçek yine 1970'lerin sonundaki malum rolünü oynamaya soyunmuş görünüyor. Hatırlanırsa o dönem "baş düşman Rus sosyal emperyalizmi" tespiti ile ABD ve Batı emperyalizminin ülkemizdeki işbirlikçi bütün güçlerinin "Rus yayılmacılığı"na karşı ortak hareket etmelerini isteyen ve bu temelde "Milli Koalisyon" önermeleri getiren Perinçek, aynı zamanda halka karşı devlet terörünü açıkça destekleyip sıkıyönetim makamlarına devrimci güçleri ihbar ederek resmen karşı-devrimci bir rol oynamış, bunu daha sonra 12 Eylül mahkemelerinde de savunarak devletten yana olduğunu kanıtlamaya çalışmıştı. Bu gün "Rus tehtidi" yok; ama düzenin geniş güçleri ve devletin gelenekçi Kemalist takımı ile işbirliği geliştirmek için Perinçek yine bahaneler uydurabiliyor.

Nasıl mı? Bu kez de Amerikancı faşist güçlerle birlikte Amerikancı faşist bir kliğe karşı! peki bu nasıl mümkün oluyor? Çiller-Ağar kliği dışında diğer düzen güçlerini Amerikancı faşist saymayarak! Nedir ki, Amerikan vatandaşı ve Clinton'un gözdesi olmasıyla Çiller'in Amerikancılığı çok daha açıktır. Buna bir de Çiller'e bağlı çeteler eklenince, diğerlerinin komprador-faşist işbirlikçilik ve çeteciliği görmezden gelinebilir. Bunun adı Perinçek'çe "devrimcilik"tir.

Yine biliniyor ki, geçmiş dönemdeki karşı devrimci konum ve rolünün özeleştirisini yapmayan Perinçek, 12 Eylül sonrası yeni politik aktivite sürecinde sol çevrelerin ve Kürt yurtseverlerinin sempatisini çekebilmek için tekrar "devrimci" söylemlerle birlikte Kürt hareketine bir dönem "destek" çıkma görünümünü de önemsedi. Görünüm diyoruz, çünkü içten ve gerçek bir dayanışma değildi. Daha sonra da bunu terketmeye başladı. Ama "devrimcilik" lafzını ve "emekçi cumhuriyeti" yaratma iddiasını sürdürdü. "Emekçi cumhuriyeti"ni ise bu devletin ve sistemin "demokratikleştirilmesi" yolundan başaracaktı(!). Bu siyasetin devrimcilik olmayıp kıytırık bir reformizm olduğunu söylerken, sözkonusu geleneğin karşıdevrimle işbirliği eğilimini de yine içinde taşıdığını dikkat çekiyorduk. İşte son çalkantı sürecinde, bu yönden daha ciddi uyarılmayı gerektiren bir yaklaşım karşımıza çıkmıştır. Nedense Perinçek'in gelenekçi -Kemalist düzen güçleriyle işbirliği damarı hep öyle çalkantılı dönemlerde kabarıyor.

Kemalist cumhuriyet mirasına sahip çıkan ve "mevcut devletin bu mirastan ayrıldığı için bittiğini" savunan Perinçek grubu, şimdi iki alternatif bulunduğunu söylüyor. Alternatif meselesine gelmeden şu iddiaya bir değinelim. "Kemalist Cumhuriyet" ne oluyor, "mevcut devlet" ne oluyor? İkisi aynı şey değil mi? Bu devlet sınıfsal-ideolojik-politik olarak Kemalizmin nesinden ayrılmış? Ya da ayrıldığı bir şeyler olup da ondan dolayı mı tıkanmış? En temel açmazları nerelerden geliyor?çok açık ki kemalist kuruluşun temellerinden!..

Aydınlık yazarı **Hasan Yalçın** "Öteki Devlet"e başlıklı makalesinde "İkinci Cumhuriyetçi'lere çatarak, Susurluk'ta mersedesin içinden çıkanın Kemalist Cumhuriyet olduğunu söyleyenlere "namussuzlar" diye küfrediyor. Kendilerinden çokta farklı olmamalarına rağmen mersedesin içinden çıkanın sistem olduğunu söyleyen kim olursa olsun (ister ikinci cumhuriyetçi, ister Kürt yurtseveri, ister şeriatçı) doğru söylüyor.

Aydınlık yazarının alternatif çatıştırmasına gelelim: Diyor ki "mevcut devletin yerine" birinci alternatifin aleti "Çiller özel örgütüdür"! Şöyle tanımlıyor olayı: "Güçleri yeterse mevcut devletin yerine, Amerikancı faşist bir mafya-Gladio diktatörlüğü koyacaklardır"! Buna yorumu okurlarımıza bırakıyoruz. Bunun alternatifine gelince, söylenen şu kadar basit oluyor:

"Emekçi cumhuriyeti, mevcut devletin yerini almaya hazırlanan ikinci devlet modelidir. Çiller Özel Örgütü'yle bir ölüm kalım mücadelesi içindedir. Cumhuriyet Devrimi'nin kazanımlarına sahip çıkarak, Türkiye'li bütün güçleri emperyalizme

karşı ayağa kaldırıp birleştirme çizgisi izleyen emekçi cumhuriyeti stratejisi, şimdi büyük bir ideolojik ve moral üstünlük sağlamış bulunuyor"(15 Aralık '96 tarihli Aydınlık)

Bu satırları da yanlış okumadınız. "*Emekçi Cumhuriyeti*" denilen şey, şapkadan çıkarılacak tavşan olmadığına göre, bu basitliğin bir anlamı olmalı. Sözkonusu "strateji" hangi güçlerle, nasıl bir yoldan gerçekleştirilecekmiş? Bunu anlamaya çalışınca, Çiller özel örgütü'ne karşı Türkiyeli bütün güçlerin ittifakını görüyoruz. Tabii bu çerçevede Perinçek'in "yurtsever" tanımı yaptığı Genel Kurmay'a ve düzenin büyükçe partilerine de bir hayli iş düşüyor olmalı. Bu noktayı da zaten Perinçek'in başyazısı tamamlıyor. Son paragrafı aynen şöyle:

"*Türkiye halkının bağımsızlık ve güvenlik ihtiyacı, gelmiş ABD'yi sorgulama sorununa dayanmıştır. Bu durumda önümüzdeki günlerin gündemi bellidir. Eşref Bitlis ve Uğur Mumcu suikastlerinin üzeri örtülemeyecektir. Ana muhalefet görevini İşçi Partisi'nin üstlendiği bir kez daha ortaya çıkacaktır. Bizim dileğimiz, ANAP, DSP ve CHP'nin bu gerçeği bir an önce görmeleridir.*" (aynı tarihli Aydınlık)

İşte sözkonusu partiler de şu Amerikancı kadına karşıtlık temelinde biraz "anti-Amerikancı" laflar ederlerse yeni bir "milli koalisyon" gayet mümkün olacaktır. Bu şekilde binlerce devrimci ve yurtseverin katli hesapsız kalsa da, Bitlis ve Mumcu gibilerin üzeri örtülemez! "Kahrolsun Çiller Özel Örgütü, Yaşasın merkezi kontrgerilla aygıtı"!.. Perinçek'in "emekçi alternatifi"nin anlamı bu oluyor.

Devrimci olmayı bırakın bir yana, bugün hakkıyla "demokratım" diyebilecek olan her aydının ve reformist bir siyasal çizginin de, olayı Çiller kliğiyle sınırlamayıp düzen güçlerinin geneline yöneltmesi, militarist sistemin suçlarını sorgulaması tutarlılık gereğidir. Bu temelde bir zorlayıcılık göstermeksizin demokratik muhalefet öncülüğü yapılamaz. Ezilenlerin sorunu, nöbetleşe zulüm uygulayanların biri ya da ötekiyle sınırlı gösterilemez. Emperyalizme karşı yekiniş de, işbirlikçi kanatlardan birine karşı diğerleriyle olacak bir şey değildir. Şu düzenin temel çarkına dokunmadan emperyalizm çemberini kırmayı kimse düşleyemez herhalde. Devrim yoluyla kurtuluş uzun erimli bir mücadele süreci olurken, bugün yaşanan durumlardan hareketle demokratik-devrimci mücadelenin somut politik yönelimini, dönemsel görev ve hedeflerini hangi noktalarda görmeli ve nasıl işlevli kılmalıyız? Sihirbaz alternatifler yerine bu temelde gerçekçi şeylerin önerilmesi ve tutarlı pratik çabaların geliştirilmesi gerekir.

ÇÜRÜMÜŞLÜK İÇİNDE DÖKÜLEN SİSTEME KARŞI GENİŞ DEMOKRATİK BİRLİK

Son gelişmeler, demokratik kitle hareketlerinin genişletilmesi ve yükseltilmesi için çok elverişli bir zemin oluşturmuş bulunuyor. Açığa çıkan çeteler, yürütülen "düşük yoğunluklu" savaşın araçları ve karanlık cinayetlerin sorumluları olduğu için bu çerçevede toplumsal dinamiklerin sisteme daha kuvvetli yüklenmesi mümkün hale gelmiştir. "Temiz toplum" sloganlarıyla kirliliğe ilişkin sorgulamanın istikametini saptırmak, belli bir klikle sınırlamak ve sistemi temize çıkartmak isteyen düzen partilerinin bu kitlesel potansiyeli fazlaca eritmelerine imkan vermemek için, sistemi sorgulama içinde olan bütün politik çevrelerin birleştiği alternatif bir kampanyanın örgütlenmesi önem kazanıyor.

Devrimci grupların cılızlığı, çok parçalılığı, dağınıklığı, objektif bir dezavantaj olmaya devam ederken, benmerkezci, dar grupçu, sekter anlayışların yaygınlığı da ayrıca birliktelik koşullarını sınırladığından, sisteme karşı toplu etkinlik daha zayıf olmaktadır. Evet, genel olarak antifaşist mücadelede devrimci gruplar arası birlik-ittifak durumu bile yeterli ölçüde sağlanamıyor. Bunun tek istisnası, toplu halde kalınan cezaevlerinde dayatılan koşlara karşı mücadelede görülebiliyor ki, bu da esasen zorunluluk temelinde gerçekliyor. Hayatın her alanında bilinçle geliştirilme durumu olmadığı için, farklı koşullarda herkesin kendi adına, birbirinden kopuk hareket etme durumu devam ediyor ve sesler cılız kalıyor. Daha geniş demokratik birlikler oluşturmanın gerektiği durumlarda reformist kesimlerle ortak müşterekleri bularak toplu etkinlik geliştirmeye ise çokları hiç önem vermiyor. Oysa bir çok durumda bunun da önemli olduğu açıktır. Farklı sloganlarla da olsa, ortak taleplerin ileri sürüldüğü ve aşağı yukarı aynı somut kazanımların hedeflendiği koşullarda neden daha büyük kitlelerin toplu hareketi sağlanmasın ve bunun için demoktatik niteliği olan farklı politik gruplarla neden iradi birlikler kurulmasın?

Gelinen noktada, teşhir olmuş yönlerini ön planda dikkate alarak, uzayıp giden 12 Eylül rejimini zorlayacak siyasi taleplerle yüklü demokratik bir mücadele, mümkün olduğunca kapsamlı ve uzun süreli birliklerle yürütülmek zorunda. Bunun için "barış girişimcileri" olarak anılan yurtsever-demokrat çevrelerin olabildiğince kapsam içine alındığı geniş bir mücadele cephesinin öncelikle devrimci gruplar arasında sağlanacak birliktelik temelinde oluşturulması gerekiyor.

DAYATILMASI GEREKEN SİYASİ REFORMLAR

Böyle bir örgütlülükle, uzun erimli demokratik devrim hedefine hizmet edecek reform niteliğindeki politik kazanımları sağlamaya yönelik dönemsel kampanyalar ve çeşitli ey-

lemlikler geliştirilebilir. Kendi aşamaları içinde farklı sloganlar ve talepler öne çıkarılacak olsa da, esasen birbirinden pek ayrılamayacak olan politik istemleri ana hatları ile şöyle sıralabiliriz:

-81 Anayasası'nın kaldırılması, demokratik değişimler sağlayacak yönde baştan sona yeni bir anayasanın düzenlenmesi

-MGK'nın kaldırılması, silahlı kuvvetlerin siyaset üzerindeki etkinliğine son verilmesi, aşırı merkeziyetçi, militarist ve denetime kapalı devlet yapısının değiştirilmesi,

-Yasamanın güdümlü olmaktan çıkarılması, yürütmenin yetkilerinin sınırlanması, yargının bağımsızlığının sağlanması

-Emperyalist finans kuruluşları, istihbarat servisleri vs. yabancı odakların güdümünden çıkılması, ekonomik savunma işbirliği anlaşmalarının feshedilmesi ve yabancı askeri üslerin kaldırılması.

-Devletin istihbarat ve güvenlik merkezlerinin sınırsız yetki ve denetimsiz faaliyet yürütme durumlarına son verilmesi

-Devlet yetkilileri ve görevlilerinin yargılanmasını engelleyen yasaların kaldırılması.

-Düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü engelleyen TCK maddeleri ile Anti-Terör, Olağanüstü Hal, İller Yasası, DGM, YÖK vb kurumların kaldırılması, siyasi parti, sendika, dernek, grev, gösteri, basın vb yasalarının değiştirilmesi, demokratikleştirilmesi.

-Özel örgütlülüklerin ve kontrgerilla aygıtının dağıtılması, özel harekat timleri ve koruculuğun kaldırılması, klasik kolluk kuvvetleri dışında tüm militarist güçlerin lağvedilmesi.

-Yürütülen "düşük yoğunluklu savaş"a son verilip Kürt sorununun siyasal çözümü için adım atılması.

-Kürtler'i ve azınlık milliyetlerin inkarını içeren tüm yasaların değiştirilmesi

-"Düşük yoğunluklu savaş"ın gayri-hukuki çete organizasyonlarından sorumlu olan her düzeydeki devlet adamaları ile bu çeteler içinde görev alan, suç işleyen üniformalı-sivil unsurların açığa çıkarılıp yargılanması.

-Yakılan, yıkılan, boşaltılan köylerin yeniden imar ve iskanı için imkanların sağlanması, maddi zararların tazmin edilmesi.

-Katliam ve işkence mağdurlarının şikayet ve taleplerini inceleyecek komisyonların oluşturulması, kayıpların araştırılması, suçluların tespiti ve yargılanması

-Tüm politik tutukluların serbest bırakılması

-Devletin bütün güvenlik ve sorgu merkezleri ile cezaevlerini denetleyecek bağımsız komisyonların oluşturulması, yaygın işkence ve insan hakları ihlahlerinin soruşturulması, devamının önlenmesi.

-Son yıllarda sayısız büyük örneği açığa çıkan, yolsuzlukların soruşturulması, bunlara adı karışan politikacı ve bürokratların yargılanması, bütün kamu kuruluşlarında rüşvet ve yolsuzluklara karşı önlem alınması, mafya-uyuşturucu, kumar ve fuhuş bataklıklarının kurutulması...

Aynı mücale sürecinde, yakıcı bir gerçekliği olan kitlelerin ekonomik ve toplumsal sorunları temelinde yükseltilecek taleplerin de önemli bir yeri olacaktır şüphesiz. Açlık sınırlarında gezen düşük ücretli işçi-memur, topraksız ve az topraklı köylü, yığınla işsiz, öğrenci, küçük esnaf ve son yıllarda büyük kentlere yığılan sürgünler, gelir düzeylerini artırmaktan sosyal hak ve güvenceden elde etmeye kadar her yönüyle ekonomik sıkıntılarını da demokratik mücadele alanına dökmek zorundadır. Ancak bu alanda kitlelere bir şeyin özellikle gösterilmesi gerekir: 80 sonrası yoksullaşma boyutları "düşük yoğunluklu savaş" koşullarından bağımsız değildir. Bu nedenle ciddi siyasal taleplerle birlikte yükseltilmeyen ekonomik taleplerin ya da militarist merkezli politik sistemi zorlamayan sosyal istemlerin elde edilme koşullarının da çok zayıf olacağı bilince çıkartılmalıdır. Siyasal özgürlüklerin tümüyle yok edildiği ve demokratik mücadele yollarının şiddetle engellendiği bir yerde, aş ve iş isteği de boğulma durumundadır. Dolayısıyla demokratik mücadele cephesinin bugün öne çıkartmak zorunda olduğu talepler doğrudan siyasal alana ilişkin olanlardır.

SİSTEMİN BÜTÜN DİRENCİNE RAĞMEN...

Yukarıda sıraladığımız siyasal talep noktaları, gayet rahat anlaşılır ki demokratik devrim programının ana hatları değil, sadece son 16 yılda ağır baskı koşullarının değiştirilmesine yönelik siyasal reform noktalarıdır. Bunların bile birçoğu, devletin ve düzenin sahipleri tarafından kabul edilemez sayılacak, kuvvetle ayak diretilecektir. Mevcut sistemin yapısı ve karakteri en basit reformlara bile oldukça kapalıdır. Bu durum bağımlı olunan emperyalist merkezler ve onların global ekonomik politikaları ile sıkıca ilgili olduğu gibi, kendi tarihsel gelişim özelliklerini ve ideolojik-politik-ekonomik temelleriyle de çok etraflı açıklamaları yapılabilecek olan karmaşık bir gerçekliğe sahiptir.

Bu gerçeklik içinde çelişik yönler ve ikircikli durumlar da görülebilir. Örneğin Kürt sorununda bütünüyle resmi ideolojinin siyaseti ile statüyü olduğu gibi sürdürmeye yönelik politikasının çıkışsızlığı, karşı cepheyi güçlendirme özelliği, "düşük yoğunluklu savaş"ın ekonomi üzerindeki ağır yükü, bu anlamda kısmi reformlarından kaçınmanın ekonomik güçle izah edilmesinin zorluğu ve geçen zaman içinde küçük tavizlerden geri duruldukça esas kaygı noktası olan toprakların elden gitme olasılığının güçlenme durumu, egemen sınıfların bir bölümünü daha kötü noktalara gelmeden mümkün olan en küçük tavizlerle durumu idare edecek politik değişikliklerin yapılması eğilimine

sokmuş, fakat bir kere taviz verilmeye başlandı mı bunun ardının geleceği yönündeki endişeyi kuvvetli tutmakta yarar gören fanatik, tutucu politik çevreler ile "düşük yoğunluklu savaş" koşullarında politikaya hükmetme gücü daha fazla olan askeri kurmaylar, yine savaş primleri ile zenginleşen her düzeydeki militarist güçler ve bunlarla bağlantılı olarak uluslararası uyuşturucu ticaretinden büyük paylar almaya başlamış olan sermeye çevreleri halen baskın gelmekte olup, zaten gayret müteredditolan "güvercin"ler kanadını da denetim altında tutarak mevcut gidişi belirlemektedir.

Bir çok demokrat aydının da artık "devletin çelik çekirdeği" şeklinde tanımladığı ve temel yönelim konusu ettiği militarist merkezlerin sistemi politik güçlerle birlikte belirleyici rolü oynadıkları açıktır. Korucu aşiret reisleri, ülkücü faşist şefler, mafya babaları vb. ile içli dışlı olan (yalnız Çiller-Ağar takımı değil) bütün düzen partilerindeki politikacı ve bürokratların üsüne gidilmesi de bu askeri merkezlerden kopuk şekilde ele alınacak bir durum değildir.

Bu nedenle Yılmaz'lı Baykal'lı muhalefet partilerinin de ipliğini pazara çıkaracak tarzda militarist merkezlerin ve onlarla en fazla işbirliği içinde olan politik odakların teşhiri ve sistemin zorlanması başta gelen yönelim olmalıdır. Ancak bu şekilde kendini somutlayan bir antifaşist etkinlik gösterilebilir ki bu yönelim devrimci stratejik hedeflere uygunluk arzederken aynı zamanda reformist çevrelerin de desteğini alacak geniş bir muhalefetin ciddi demokratik muhtevasını oluşturur.

Şüphesiz ki bu yönelimin somut hedeflerine ulalşması, kolay bir şey değildir. Ve kısa süre içinde esaslı reformlar getirmesi de beklenemez. Kırılmaya çalışılacak olan çelik çekirdeğin hayli dirençli olacağı, sistemi inatla sürdürmeye çalışacağı ve genel olarak da egemen sınıfların 12 Eylül'le örülmüş yeni mevzilerinin sökülmesine karşı duracakları gün gibi açıktır. Resmi ideolojisi ve temel politikaları ile devletin genel yapısının da vazgeçeilmez şekilde savunulacağı muhakkaktır. Bu anlamda sistemin aşılması devrim meselesi olduğu gibi, taktik süreçlerde siyasal reformların elde edilebilme koşulları da zayıftır. Dolayısıyla yukarıda formüle edilen siyasal taleplerin gerçekleştirilme olasılığı bile oldukça düşük ve bir çok yönüyle istenildiği gibi sağlanılması olanaksız sayılır.

Ama bu demek değil ki hiç bir şey değiştirilemez. Her şeyin olduğu gibi muhafaza edilme durumunun zorlanması bile şu durumda bir anlam ifade eder. Açığa çıkan ve teşhir olan yönlere yüklenip bu noktalardan sıkıştırmak bile yerine göre önem arzeder. Somutta egemen sınıfların çok göstermelik değişiklik ve asgari tavizlerle drumu idare etmeye çalışacakları iyi bilinse de, bu taleplerle yüklenmek anlamsız değildir.

UZUN ERİMLİ GELİŞMELERİN YOLUNU AÇMAK İÇİN...

Bu yönelim aynı zamanda kitlelerin nasıl bir mekanizma ile karşı karşıya olduklarını görüp atılımlara girmelerine de zemin oluşturur. Görülür ve anlaşılır ki, bu devlet yapısının "demokratikleşmesi", batıdaki burjuva demokratik sistemlere benzer yada yaklaşık bir gereçeklik kazanması mümkün değildir. Ama aynı zamanda bu yönelim ne kadar güçlü olabilirse karşı cepheyi zorlama imkanı o kadar artar, ki bu durumda az çok önemli değişikliklerin sağlanmasının bütünüyle hayal olmadığı da görülür. Bunun gösterilmesi, kitlelerin düzen içi "çözüm"lere bağlanması ve devrim hedefinden alıkonması anlamına gelmez. Bu noktada sistemin bütünlüklü olarak alt edilmesi ile ona bazı gerekli adımların attırılması ya da başka bir deyişle demokrasinin nitel anlamda kazanılması ile nicel bir takım kazanımların sağlanması arasındaki farkın kavratılması önem arzeder. Uzun erimli hedefe ulaşma yolunda ara kazanımlar sağlayabilme olayının, başarı duygusu ile mücadeleyi kamçılayan çok temel bir faktör olduğu da iyi bilinmelidir.

Yine bu konuda birşeyin daha ayrımını yapmak, daha doğrusu iki ayrı gerekliliğin birbiriyle bağlantılı kendi özel anlam ve önemini vurgulamak gerekiyor. Bunlardan biri yukarda işaret ettiğimiz gibi, devrim hedefine ulaşma yolunda yürütülen uzun erimli mücadelenin evreleri içinde bir takım reformmlar sağlama durumudur. Bu olay, bütünlüklü olarak değiştirilmesi hedeflenen sistemin kendisinde kısmi değşiklikler yaratma olayıdır. Diğeri ise, sistemin bütünlüklü değişimi için parça parça nitel kazanımların sağlanması, sistemin karşısında, ona alternatif mevzilerin oluşturulmasıdır. Bu iki olayı daha özlü olarak şöyle ifade edebiliriz. Birincisi ülke genelinde politik durumu kısmi değişime uğratma ve nicel kazanımlar sağlama, ikincisi, bazı alanlarda politik durumu esaslı değişime uğratma ve nitel kazanımlar sağlama olayıdır. Burada iyi anlaşılmasını istediğimiz şey, bu ikisinin birbirinden kopuk düşünülmemesi ve özellikle birbirinin karşısına geçirilmemesidir. Zira bunlar aynı stratejinin devrimci yönelim içinde birbirini de destekleyen olgular şeklinde kavranılıp ayrı ayrı gerekliliği yerine göre gözetilmek zorunda olan şeylerdir.

Tabi ki, hangisinin esas olduğuna gelince, iktidarın elde edilmesinde nitel kazanımların sağlanması esas olandır. Ancak bunun böyle saptanması, diğerinin gözardı edilmesini, önemsiz sayılmasını ve bir kenara konulmasını getirmemelidir. Lenin'in devrim ile reformlar arasındaki ilişkiye dair öğretileri bu konuda iyi özünsenirse bu türden hatalara düşülmez. Devrimcilik ile reformculuk arasındaki fark, reform isteyip istememek değildir. Devrimciler reformlar için reformculardan da fazla

mücadele ederler. Aradaki fark reformcuların bu kısmi değişimini yeterli saymasına karşılık, devrimcilerin bunları yeterli görmemesi ve esas hedefe ulaşmak için basamak olarak değerlendirme anlayışı ile önemsemesidir. Buna karşılık devrimci yönelim içinde taktik olarak önem kazanan, dönemsel olarak avantajlar sağlamaya ilişkin olan reform taleplerini, kitleler kendiliğinden isteme durumunda olmazken bile devrimci önderlik gündeme getirir ve bu yönde mücaeleyi yükseltmeye çalışır.

İşte bugünkü durum da böyledir. Ve daha özlü olarak diyebiliriz ki, nitel anlamda mevziler yaratmanın çabasında ciddi gelişmeler sağlanmayıp örgütsel güçlerin sık sık parçalanma dağılma, zayıflama durumunu yaşadığı ve oldukça güven yitirdiği bir yerde, kısa vade açısından güçlü bir çekim merkezi olma ihtimali görülmezken, bu zamana kadar yaşanan tıkanıklık ve gerilemelerin ideolojik-siyasal-örgütsel nedenlerini daha derinlemesine inceleyip geleceğe yönelik daha bilinçli ve özellikle de sağlıklı gelişmeye hizmet edecek temeller oluşturucu çalışmalar içinde, devrimci hareketin ve demokratik muhalefetin güç birliği ile oldukça boğucu olan baskı koşullarını zorlayacak ve bir ölçüde demokratik hareketin soluk borularını açacak yönde mücadeleye önem verilmesi son derece nesnel bir gerekliliktir. Bu yönlü bir canlanma devrimci hareketin kitleler içinde güç kazanmasına imkan sağladığı ölçüde nitel mevziler yaratmanın yeni atılımlarını da besliyecektir.

Bütünlüklü olarak devrim cephesinin dikkate alındığı durumda, yurtsever hareketin yadsınamaz bir konumu vardır; ki silahlı güçleri ve yer yer oluşturulmuş politik otorite ölçüleri ile tüm diğer devrimci güçlerin toplamından kat kat fazla ve hiçbir alanda görülemeyecek ölçüde bir etkinliğe sahip olmasına rağmen karşıdevrimin amansız yok etme savaşında kırsal alanı büyük ölçüde boşaltıp sıkı abluka ve ambargo uygulaması ciddi zorluklar getirdiğinden ve kitle hareketinde önemli bir düşüş yaşandığından, taşıdığı reformist eğilimlerin de rolü olmakla beraber esas olarak bu nesnel dezavantajlar temelinde ateşkes taktikleri ile "siyasi çözüm" istemini gündeme getirip "barış" girişimleri yapma gereğini duymakta, bu yönelim içinde bazı siyasal reformlar ile dönemsel kazanımlar sağlamayı amaçlamaktadır.

Yurtsever hareket önderliğinin bu taktikleri içinde kısmi kazanımlar ile kalıcı bir uzlaşma ve bağımsızlık hedefinden vazgeçmeye yönelik verdiği mesajlar da olmakla beraber, bunların ne kadar ciddi, ne kadar politik manevra gereği gündeme getirilen şeyler olduğunun biraz anlaşılmaz kaldığı durumda, temkinli bir yaklaşımla da olsa devam eden devrimci konumunu dikkate alarak, hem onun hem de genel devrimci hareketin gelişim koşullarını sınırlayan karşıdevrim cephesinin mevzilerini kısmi de olsa geriletme ve kitle dinamiklerinin hareket kabiliyetini genişletme yönünde siyasal-demokratik mücadeleye ağırlık vermek bugünün gereğidir.

Bunun kavrandığı noktada halen devam etmekte olan uzun bir mücadelenin gündeme getirdiği ve karşı devrimin bütün ayak diremelerine rağmen kendi içinde bile zorlandığı Kürt sorununa ilişkin reformların yapılmasını da olabildiğince güçlü dayatmak, "düşük yoğunluklu savaş"ın sürdürülme durumunu da zorlamak ve en azından pervasızlık boyutlarını sınırlayacak etkinlikler geliştirmek, yurtsever hareket ile dayanışma görevini de içeren devrimci bir sorumluluk olarak benimsenir. Bunun tersine bir tutum ise sosyal-şoven eğilimler içinde "sol" keskinlik yapmak ve "reformist uzlaşıcılığa karşı olma" adına dönemin ciddi siyasal devrimci görevlerine sırt dönmek anlamına gelir.

OLABİLDİĞİNCE GENİŞ, FAKAT SULANDIRILMAYACAK BİR MÜCADELE BİRLİĞİ

Şüphesiz bugün hiç bir devrimci yapı, reformcu ve barış girişimcisi yurtsever-demokratik çevrelerle bazı konularda ortak etkinlik geliştirmeye açıktan karşıtlık gösterme durumunda değil; fakat pratikte bunun gerektiği ölçüde önemsendiği söylenemez. Teorik yalaşımlar içinde bu pratik geri duruşu besleyen "sol" sekter dogmatik ve sosyal-şoven eğilimli politik söylemlerin belirgin olduğu da herkesçe görülebilir. Bunların giderilmesi ve genel olarak devrimci-demokratik mücadelede yaşanan tıkanıklığın aşılması gerekir.

Bu ülkede 15 yıldan beri hüküm süren 12 Eylül rejiminin bir ölçüde olsun geriletilmesi küçümsenecek bir hedef değildir. Türk aydını ve halkının genel olarak kendi demokratik haklarına, özel olarak Kürt halkına ilişkin duyarsızlık boyutu ve duyarlı kesimlerinin de sistem karşısındaki direngenlik yönünden zayıflığı, bu kadar uzayıp giden ağır ve boğucu bir durumun temel nedenidir. Bunun içinde hakstalıklı yanları ile devrimci hareketin sorumluluğu da yadsınamaz. Bu gerçeklik üzerinden diyebiliriz ki; başta komünist hareket olmak üzere devrimci çevrelerin kendi zaaflarını, sapmalarını, kitleler için umut kırıcı ve güvensizlik verici yönlerini aşmaya yönelik çabalar içinde, demokrat aydın kesimin daha cesaretli girişimlerini teşvik edecek tarzda, salt stratejik hedeflere yönelik slogancı politik gidişattan sıyrılarak ve biraz da nesnel durumu kavrayıp somut gerekliliklerini dikkate alarak dönemsel kazanımlar sağlamanın taktik politlikalarında yoğunlaşmaları, mümkün olduğunuca geniş bir kesimin desteğini kazanmaya önem vermeleri vazgeçilmez bir zorunluluktur. Az çok demokrat nitelikte politikliğe sahip çevrelerin daha canlı ve direngen çabalar içine sokulması da, toplum çapındaki geniş apolitikli-

ğin, uyuşukluğun, boyun eğmişliğin kırılması da bir yerde bu zorunlulukların yerine getirilmesine bağlıdır.

Demokratik mücadele platformunun geniş tutulmasında sınırı belirleyecek siyasi bazı kıstasların olması gerektiği de açıktır. Bu kıstaslar yukarıdaki muhtevadan anlaşılacağı üzere, en azından 12 Eylül rejimine karşı olmayı, devletçi parti ve güçlerin hiç birine destek olmamayı, onların kliksel üstünlük çabalarına taraf olmadan halk güçleri için yararlı sonuçlar elde etme yönünde devleti zorlamayı şart koşar. Tabiiki bu şartlara uyum göstermeyenlerle bir platform içinde ortak hareket edilemez. Birlik ortamına girdikten sonra platformun disiplinine uymayan, demokratik mücadeleyi düzen içi muhalefetle uyuşturmaya çalışan ve kitleyi onun aldatıcı etkinliklerine yönelten kesimler olduğunda, bunların saflarını belirlemeleri istenir ve yola gelmeyenler dışlanır.

Böyle bir ayrım noktasında, etkinliklere katılan tek tek bireylere daha esnek yaklaşılırken, platform içinde temsil edilme durumu olan politik gruplara ve kurumlmara fazla esneklik gösterilmesi doğru olmaz. Ancak bunlarla ilişkilerde de ikna edici olmanın sonuna kadar gözetilmesi ve devrimci hareket saflarında yaygın olan "sol" sekter eğilimlerin önüne geçilmesi gerekir.

DEMOKRATİK BİRLİK İÇİNDE İDEOLOJİK MÜCADELE GÖREVİ

Öte yandan şüphesiz ki, devrim ve sosyalizm yöneliminin aleyhine rol oynayan liberal akımlar ve uzlaşmacı eğilimler ile ideolojik temelde mücadele yürütülecektir.

Dünya ölçüsünde sosyalizmin geçici yenilgisinden adeta emperyalist-kapitalist sistemin "ilelebet payidar" olacağı sonucunu çıkartan, ülkemizdeki depolitizasyonun boyutu ve geniş kitlelerin tepkisizlik içinde oluşuna bakarak bu durum hep böyle devam edecekmiş gibi tümden umutsuz ve karamsar tablolar çizen kesimlerin ciddi bir ideololjk sorgulamaya yöneltilmeleri, belli bir canlanma gösteren insanlar üzerinde bunların olumsuz ve geriletici etkilerinin kırılmaya çalışılması bu sürecin en önemli gerekliliklerindendir. "Devrimin artık bir hayal" olduğu düşüncesini yayan sağcı anlayışlarla mücadele, ideolojik alanda esas görev olmakla beraber tek mücadele yönü olarak görülmemeli, bunun yanısıra -sonunda yine sağa çark edişlere temel oluşturan "zaferin çok yakın olduğu" türünden ayakları havada "sol" keskinlik ve hayalperestliğe karşı da mücadele yürütülmelidir. Mao'nun çok gelişkin mücadele aşamalarında bile hem "çabuk zafer" hem de "boyun eğiş" teorilerine karşı mücadeleyi ikili ideolojik görev olarak göstermesi bu bakımdan çok öğreticidir.

Bugün daha ağırlıklı olan sağ savruluşun ideolojik sorgulanışında konumuzla da ilgili olarak şu duruma dikkat çekmek gerekir: Yüzü devrime ve sosyalizme dönük olmayanların yöneleceği -başka bir sistem olmadığından- ister istemez kapitalist sömürü sisteminin liberal ve demokratik biçimleri olacaktır. Tam bu noktada dünya ölçüsündeki gericiliğin, yeni sömürgelerdeki faşizmin ve bugün ülkemizde yoğun tartışma konusu olan kontrgerilla çetelerinin gerisindeki en büyük güç olarak emperyalist merkezlerin rolünün gösterilmesi, en demokratik burjuva yöetimlerin bile bu konuda iki yüzlü bir gerçekliğe sahip olduklarını ortaya konulması ve ülkemiz açısından "sistemin demokratikleştirilmesi" hedefinin zaten avutucu olması yanında burjuva-demokratikliğe hapsolma durumunun neye hizmet ettiğinin de kavratılması gerekiyor.

Kendiliğinden deşifre olan gerçeklikler sınıfsız bir dünya için ısrarla demokratik ve sosyalist devrimlerin geliştirilmei gereğini kanıtlama durumundadır. Yukarıda işaret ettiğimiz durumu biraz açalım:

Faşist devletler ve onların kontrgerilla güçlerini destekleyen, organize eden, besleyen ve yönlendiren güçler, yaygın olarak biliniyor ki öncelikle Amerikan gizli servis örgütleri ile Avrupa'daki anti-komünist odaklardır. Ancak "sosyal demokrat" ve hatta "sosyalist" sıfatları ile tanınan Avrupa hükümetlerinin de bunlarla işbirliği yaptığı ve özellikle kendi çıkarlarını zedeleyen ulusal-demokratik devrimci hareketlere karşı Gladio'lar örgütleyip çokça saldırgan politikalar izlemiş oldukları sır değil. Örneğin İtalya'da Kızıl Tugaylar'a, Fransa'da Cezayir Ulusal Hareketi'ne, İspanya'da ETA'ya karşı imha politikasının aracı olarak uzun süre kullanılan kontrgerilla güçlerinin sorumluluğunu "sağ" partiler kadar "sol" partiler de taşımış, ancak değişen koşullar içinde bunlara eskisi gibi ihtiyaç kalmazken demokratik kitle tepkilerini yanıtlayabilme ve güven sağlama temelinde sağlı-sollu üzerine gitme gösterileri ile teşhir olmuş kesimlerin yargılanmasına yol verilmiştir.

Burjuva demokratik devlet yapılarının hukuk sistemi (yargının devlet adamlarını soruşturabilme insiyatifi) sözkonusu yargılamaların yapılabilmesine imkan sağlayan kurumsal bir zemindir. Fakat devlet olarak imha siyaseti izlendikçe bunun gizli araçlarına pek dokunulmazken, hedeflenen güçlerin geriletildiği ve reform ortamına girildiği durumda dokunulabilmesi de bu hukuk mekanizmalarının politik tercihlerden bağımsız hareket etmediklerini açık bir göstergesidir. Bu gerçekler burjuva-demokratik bir yapının olduğu yerde de hukuksuz ve gizli mililtarist organizasyonların (hatta özü itibariyle faşist hareketlerin) hayata geçirildiğini, bunları belirleyenin de yine toplumsal koşullar ve bu temelde saptanan egemen politikalar olduğunu gösterir.

Sözkonusu ülkelerde sermayenin gücü sosyal ve siyasal tavizlere geniş ölçüde imkan verebildiğinden burju-

va demokratik yapılar ve reformcu çözümler hayat hakkı bulabilirken, aynı uluslararası tekelci sermaye bağımlı ülkeleri sürekli faşizmle yönetilmeye mahkum etmekte, işbirlikçi egemen sınıfların gözönündeki rollerinin gerisinde çok da gizli kalmayan bir sorumluluk taşımaktadır. Kontrgerillacı faşist sistemin her yanından taşan kokuşmuşlukla birlikte, toplumlumu kuşatan pislik boyutları da bu merkezlerden bağımsız gelişen şeyler değildir. Yeni dünya Düzen(sizliği)inin neo-liberal ideolojisi, her türlü ahlaki değerin yok edilmesine yönelen ve tam bir kültürsüzleştirme harekatına dönüşen özellikleri ile kapitalist-emperyalist soysuzluğun yeni boyutlarını gözler önüne sermektedir.

Bu nedenle, her türlü çirkefin içindeki düzen partilerinin "temiz toplum" demagojisi bir yana (bu çok açık bir saptırma) ülkemizde faşizme karşı bir tavrı olmakla beraber dünya ölçüsünde onun temellerine, emperyalist-kapitalist sistemin bütünlüğüne yönelmeyen, ufku burjuva-demokratik "çözüm"lerle sınırlı kalan ideolojik-politik eğilimlerin aydınlık ve temiz bir gelecek düşlemesi de -bilinçli ya da bilinçsiz olsun- yanıltıcı nitelikte görülmelidir.

TEMİZ BİR GELECEK İÇİN SOSYALİZM ALTERNATİFİNİ DAHA GÜVENLİ GELİŞTİRME ZORUNLULUĞUNA DERİNLİKLİ BİR BAKIŞ

Temiz toplum ne anlama gelir ve nelere bağlıdır? Herşeyden önce sömürücü bir sistemin hüküm sürdüğü hiç bir toplum temiz olamaz. Sermaye tabiatı gereği kirlidir. Ve toplumu da kirletir. Temizliğin simgesi bütün değerlerin üreticisi olan emektir. Ancak emeğin hakimiyeti ve her türlü sömürü ilişkisinin ortadan kaldırılması sayesinde toplumsal bir temizlenme yoluna girilebilr. Bu anlamda pislikleri paklayacak olan devrimdir diyoruz. Fakat bunu söylemek, bir kere devrim yapınca bütün pisliklerin ortadan kalkacağı ve tertemiz bir geleceğin sorunsuz kurulacağı anlamına gelmiyor.

Yaşanan deneyimler bu yönlü gelişmelerin katedilme süreçleri içinde sağlıksız olan yönlerin ne kadar olumsuz rol oynadığını, "güvenli" bakılan durumların ardından nasıl ters yüz olmaların yaşandığını, özellikle bürokratikleşen aygıtların ne korkunç çürüyebildiğini ve sosyalizmden geri dönüş koşullarında toplumsal yozlaşmanın yeniden ne muazzam boyutlar kazanabildiğini göstermiştir. Bunların toplumsal, sınıfsal, ideolojik, kütlürel temelleriyle sorgulanması ve yaşanmış canlı süreçlerin çok derin analizleri ile tahripkar olan etkenlerin her yönlü bilince çıkartılması, sosyalist alternatifin gelecekte daha sağlıklı inşaası bakımından büyük önem arzediyor. Bu noktada, revizyonizmin hakimiyet sağlaması ile başını alıp giden çürüme ve yozlaşmaların görülmesi yetmiyor. Aynı zamanda bunun yolunu açan bir durum olarak komünist önderliklerin kendi yanlışları ile sistemin kurluş ve inşaası içinde ki sakatlıkların da sorgulanması gerekiyor.

Bu bağlamda, örneğin; proletarya diktatörlüklerinin parti diktatörlüklerine dölnüşmesi olayı basite alınmamalı ve revizyonistlerin rolü dışında buna zemin oluşturan bir şeyler olduğu düşünülmelidir. Sınıf iktidarının temel dayanağı olan Sovyetler ile öncülük misyonu bulunan parti arasındaki ilişkiler bu yönde sorgulanmalı, daha genel olarak parti ve devlet bürokrasisi ile işçi ve emekçi yığınlar arasındaki köprülerin işlerliği üzerinde durulmalıdır. Kitlelerin tabandan yönetime katılma, politika ve kararların oluşumuna kendi iradelerini katma, devlet kurumlarını ve icraatlarını denetleme olanakları incelenmeli, bu noktalardaki işlevsizliklerin nelerden ileri geldiği araştırılmalıdır. Sovyetler'in ve diğer kitle örgütlerinin parti önderliğine sorgulayıcı yaklaşma, özgür iradeleri ile etkiler yapma ve sınıf çıkarlarının tersine olan gelişmelere tavır takınma konusundaki insiyatifleri hangi durumlarda gelişmiş, hangi durumlarda kırılmış, hayata geçme koşullarını etkileyen neler olmuştur, bunların değerlendirilmesi gerekir.

Bu konularda önemli eksiklik ve sakatlıklar olmasa revizyonistlerin partiye hakim olmaları durumunda bile sosyalizmin bozulması ve herşeyin tepe taklak gitmesi öyle kolay olmazdı herhalde. Rus deneyiminde görülen bu zaafı Çin deneyiminde Mao'nun öncülüğündeki Büyük Proleter Kültür Devrimi hareketi bir yerde aşmış, fakat onun da sürekliliği sağlanamamış ve yine proletarya adına bürokrat burjuvazinin parti diktatörlüğü ile her şey emeğin aleyhine döndürülebilmiştir.

Tabi ki burada MLM öncülerin yetkinliği ve sınıfın bilinç düzeyi de çok önemlidir. Bu açıdan partili-partisiz kitlelerin ideolojik eğitimi ve özellikle de emeğin toplumsal çıkarlarının korunması yönünde proleter demokrasi bilincinin geliştirilmesi, kazanılmış iktidarların sürdürülebilmesinin vazgeçilmez bir koşulu oluyor. Ama yine de sorun bununla sınırlı görülmemeli, örneğin yakalanmış bir düzey ile büyük bir kültür devrimi başarılabildikten sonra bu düzeyle bağdaşmayan ve açıklanması pek kolay olmayan hızlı ters yüz oluşların bir yönüyle politik-hukuksal-örgütsel mekanizmalar içinde saklı olması gereken nedenleri de soruşturulmalıdır. Hızla tersine dönen durumlarda revizyonist darbe ve kapsamlı tasfiye hareketlerinin büyük rolü olsa da, dikkat çektiğimiz zeminlerin bunlara kolaylık sağlama özellikleri açısından olsun yine önemsenmesi gerekecektir.

Evet proletarya demokrasisi en geniş burjuva demokrasisinden bin kat daha ileridir. Ama özüne uygun

işletilebilmesi halinde. İşlevsiz kaldığında ise burjuvazi için diktatörlük olduğu söylenen o demokrasi, resmen proletarya ve emekçi yığınlar üzerinde gerici bir döktatörlüğe dönüşebiliyor. İşlersizlik nerelerden başlıyor, hangi noktada proleter olmaktan çıkıp burjuva sistemine dönüşüyor? Hele de revizyonist yöneticilerin ML söylemler ile mevcut kurumsal araçlar üzerinden hareket ettikleri durumda bunun ayrımını net olarak yapabilmek çok kolay olmasa gerek. Bu nedenle geçmişin sosyalist devlet yapılarında, hukuk sisteminde ve işleyiş tarzında sorgulanacak şeyler muhakkak vardır. Ne kadar kitlelere kapalı, ne kadar denetimsiz ve kendi hukunun üstünde işletilme durumu olabilmişse (hangi önderlik döneminde olduğuna bakılmadan) sorguya yatırılmalıdır. Biz burjuva devletinin gizli kapaklı ve hukuksuz işyelen gerçekliğine yüklenirken, herhalde "kendi alternatifimizin bu yönleriyle benzerlik arzedebileceğini ama proletarya adına olunca meşru olacağını" söyleyecek değiliz. Alternatif sistemimiz, bütün devlet kurumları ve işleyiş tarzı ile alabildiğine kitlelerin denetimine açık ve kesinlikle kendi hukukuna uygun bir meşruluk içinde olmak zorundadır. Yasadışı ve silahlı karşı-devrimci hareketlerin dağıtılması bile, hukuk dışı yöntemler ve gizli paramiliter güçlere değil, bütünüyle hukuksal temelde resmi güvenlik güçleri ve onunla açık ilişki içindeki halk milislerine dayanmalı, insanlık suçu saydığımız her türlü hareketin önlenmesi için eğitim ve denetimle esas olmalı, ikincil olarak cezai müeyyideler de uygulanmalıdır.

Geçmiş örnekler içindeki düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün kapsamı, çeşitli dönemlerde buna ilişkin çizilmiş hukuksal çerçeve ya da sınırların doğruluk-yanlışlığı da ayrı bir değerlendirme konusu. Evet, sınırlar ne ölçüde konmuşsa, "burjuvazinin iktidarı yeniden almasına ve sömürü sistemini geri getirmesine" karşı konulmuştur. Fakat yeni tip burjuvazinin bir yerde duruma hakim olarak bürokratik konumu ile devlet kapitalizmini getirebilmesi olayı değerlendirildiğinde bu sınırlamaların proleterya aleyhine işlediği de görülebilir. Örneğin revizyonist bir kliğin darbeci ve tasfiyeci tarzda partiye hakim olduğu durumda, sözkonusu hukuksal sınırlar onun işine yarayıp parti dışı muhalefeti de engellemesine kolaylık sağlarken, ML güçlerin hukuksal güvenceler içinde hareket etmesini, sistemdeki değişikliklere yasal yollardan örgütlü şekilde karşı konulmasını zorlaştırır. Bu nedenle tek parti olayı da tartışma götürecek bir durumdur.

Esasen komünist öncülük, farklı partilerin yokluğunda değil, varlığı koşullarında ve onlarla açık ideolojik siyasi mücadele içinde daha güçlü, daha sağlıklı olabilir. Bununla bağlantılı olarak, görülmesi gereken bir husus, farklı bir partide örgütlenmenin komünistler için de ihtiyaç olabileceğidir. Evet mevcut olan bir partinin burjuva unsurlar tarafından saptırıldığı ve içinde yeniden etkinlik sağlama olanağının da kalmadığı durumda, komünistler neden yeraltına çekilmek zorunda kalsın ve proletaryanın kendi sistemini yasal yollardan örgütlü şekilde sahip çıkma imkanı neden olmasın? Denilebilir ki, partiyle birlikte devlet kurumlarına da hakim olan burjuvazi, muhalefeti yine bastırmaya çalışır. Ama anayasal güvence alltında olan ve hukuksal temelleri bulunan mücadele yollarının engellenmesi toplum çapında o kadar kolay olmaz; bir yerde parti içi darbeciliğin daha büyük çapta hayata geçirilmesini ve anayasanın filan lağvedilmesini gündeme getirir ki, bu da farklı şekilde toplumsal karşı koyuşlara zemin oluşturup yine onun aleyhine rol oynar.

Konuyu, bir burjuva partinin yasal yollardan örgütlenip iktidarı alabilme olasılığı açısından değerlendirecek olursak; bu noktada hukuksal açıdan özellikle dış destekli, paralı kampanyalara karşı önlem alınması ve seçim sisteminin bu tür etkinlikler ile tepeden inme adayların prim yapmasına imkan tanımayacak şekilde düzenlenmesi önem arzeder. Düşünce-ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin kısıtlanması ise hangi kaygıyla olursa olsun proletaryanın tenezzül etmeyeceği bir önlem olsa gerektir. Burjuvaziye karşı savunduğumuz şeyler dikkate alındığında, bu tür önlemlerden yana olmanın tutarlılığı çok ciddi tartışma götürür. Doğru düşüncelerin her türlü yanlışlarla açık tartışma içinde kendini daha geniş kitlelere kabul ettirme gücüne inanıyorsak eğer, bu konudaki geçmiş deneyimleri de sorgulamak, nasıl bir alternatif geliştirmemiz gerektiğini açıklıkla saptamak zorundayız.

Geçmiş sosyalist deneyimler içinde eleştirel incelemeye tabi tutulması gereken bir şey de, ayrı ayrı ulusal bölgelerin federatif birliği içinde özerkliklerin işlerliği ve bütün ulusların tam hak eşitliği ilkesinin yaşama geçme durumudur. Sosyalist federasyon üyesi cumhuriyetlerin (partileri, halk konseyleri hükümetleri vb. ile) kendi alanlarında karar alma ve merkezin kararlarına etkide bulunma yetenekleri, insiyatifleri, ayrıca ulus olarak gerektiğinde ayrılma hakkını kullanabilme durumları bu açıdan yine önemle incelenmelidir.

Bütün bunlar tartışma konuları kapsamında olduğundan, kesin şeyler koyma yerine, araştırma ve sorgulamaların yoğunlaştırılması gereken noktalara işaret etmekle yetiniyoruz. Bu konularda geçmişten beri tutuculuğun hakim olduğu,

dünya çapındaki büyük sosyalist inşaa hareketlerinin yenilgiye uğramasında herşeyin revizyonist darbelerle açıklanmasına meyilli, sistemin oluşumundaki yanlışlık ve sakatlıkları sorgulamaya kapalı bir tutum içinde yüzeyselliğin sürdürülmüş olduğu biliniyor. Bunda MLM teori ve onun uluslararası öncülerini savunma yönünden bir çelişkiye düşülebileceği kaygısı belirleyici rol oynuyor. Bunun bilimsel bir tutum olmadığı açıktır.

MLM ideoloji bilimseldir ve dogma olarak ele alınmayı reddeder. MLM öncüler teoriyi geliştirirken kendi geçmiş tezlerine de sorgulayıcı yaklaşıp yanlış gördüklerinde düzeltmeler yapmasını bilmişlerdir. Teorinin pratikle sınanma durumu bir yerde bütünüyle tamamlanıp sona eren bir şey değildir. Ayrıca temel tezlerin doğruluğu başka şey, bunların pratiğe uygulanmasında izlenen politikaların, oluşturulan örgütsel mekanizmaların ve işleyişlerin doğruluk-yanlışlığı başka şeydir. Örneğin her demokrasinin aynı zamanda bir diktatörlük olduğunu bilimsel-felsefi açıdan kim yadsıyabilir ve Leninizm'in temel bir kıstası olan proleterya diktatörlüğü öz olarak nasıl reddedilebilir? Bunun inkarına varılmasının doğru olmayacağı açıktır. Ama bunun yaşama geçiriliş biçimleri içinde pek çok şeyin tartışılması, sorgulanması dünya proletaryası için çok acı olan deneyimlerden hakkıyla ders çıkarılabilmesinin şartıdır. Sosyalist sistmin yaşanmış somut örnekleri içinde işaret ettiğimiz çeşitli yönleri ile proleter demokrasinin işlerlik durumu ya da merkeziyetçilik ile demokrasi arasındaki ilişkide merkeziyetçiliğin demokrasiyi sınırlama ve kitle insiyatifini boğma ölçüleri görülüp değerlendirilmek zorundadır.

Sözünü ettiğimiz durumların, kan dökülerek alınan iktidarların burjuvaziye kaptırılabileceği yönünden önemsenecekse, şimdiye kadar milyonların kanıyla kazanılmış iktidarların nasıl gittiğini anımsayalım: Tek komünist parti içinde revizyonist hakimiyet ve ondan sonra bürokratik burjuva diktatörlük! Düşünün ki SSCB merkezinde yaşanan böyle bir durum 15 federasyon üyesi cumhuriyeti ve ayrıca çok sayıda blok üyesi devleti de tıpışş tıpış peşinden götürebilmiştir. Acaba bürokratikleşmenin revizyonist hakimiyet öncesi bir gelişimi ve bunun sonraki durumlar üzerinde önemli bir rolü olmamış mıdır? Eğer her devletin hatta her yönetsel aracın nesnel olarak bir bürokrasi olduğunu ve doğası gereği bürokratikleşmeye zemin oluşturduğunu biliyorsak, kitlelerle sıkı bağ ve proleter demokrasinin işletilmesi yönünden zaaflı olan her durumun kuvvetle bu yönü geliştirdiğini dikkate almalı ve bunun rolünü ciddiyetle sorgulamalıyız.

Dünya ölçüsündeki sosyalizm deneyimlerinin başarısızlığa uğramasında çok genel ve yaygın olan içten bozulma, komünist parti bünyesinde yozlaşma ve bürokratik karakterde yeni tip burjuvalaşmanın belirleyiciliğine karşılık, iktidarın el değiştirmesinin eski tip burjuvalar üzerinden gerçekleşmesine de Nikaragua gibi özgün bir örnek gösterilebilir. Nikaragua'daki devrimci iktidarın küçük burjuva niteliği ve ideolojik-politik çizgisi buna olanak sağlamıştır. Elbette proletaryanın sistemi kanla kazanılan iktidarın sandık yoluyla dış destekli burvuziye teslim edilmesi yanılsamasına da izin vermemelidir. Ama istisnai bir iki örnek dışında genel olan ve dünya ölçüsündeki çok büyük proleter mevzilerin elden gidişini sağlayan "Kalenin içten fethedilme" tarzına karşı yeni alternatiflerin çok daha bilinçli ve sağlıklı önlemlerle oluşturulma zorunluluğu da apaçık ortadadır.

Bunların şimdiden önemsenmesi, bilimsel inceleme ve değerlendirmelerin yapılması, hem geleceğimizin sağlıklı temellerde inşaası bakımından hem de içinde yaşadığımız sömürü sistemlerine karşı devrimci alternatifimizi kitlelere benimsetmede daha güven verici olabilmemiz açısından gereklidir. Bu ikisini birbirinden ayırmak zaten mümkün değildir ki her iki bakımdan geleceğe yönelik devrimci oluşumların nasıl bir gerçekliğe sahip oldukları da son derece önemlidir.

Bugün iktidar mücadelesi yürüten parti ve örgütler, bir bakıma geleceğin çekirdeğini oluşturur ve aynı zamanda alternatif sistemimizin nasıl olacağı konusunda kitlelere belli fikirler verir. Günümüzün en önemli sorunlarından biri de zaten kitleler için hayli umut kırıcı ve güven kaybettirici olan devrimci yapıların gerçekliğidir. Bir çok yönüyle komünist ve devrimci sıfatların sorgulanmasını getiren olumsuzluklar ve bunların kökündeki hastalıklar, gelecek açısından insanları kötümserliğe sevkettiği gibi, örgütsel ve pratik durumlardan hareketle MLM ideolojiye karşı soğukluk geliştirmeyi hedefleyen burjuva çevrelerin bu yönlü çabalarına da kolaylık sağlamakta ve ideolojik savruluşlara hizmet etmektedir.

Son olarak, gelecek açısından önemine işaret ettiğimiz, burjuva demokrasisinden kat kat üstün ve gerçek bir işlerliğe sahip olan, olması gereken proleter demokrasinin, bilinçlerde ve pratik süreçlerde çok güçlü bir gelenek olarak geliştirilmesi zorunluluğunu vurgulayarak bitirelim.

Her türlü pisliğe ve bütün kaynaklarına karşı, emeğin saflığı ve temizliğiyle, aydınlık ve özgür bir geleceğe yürümek için; politik alanda demokratik devrim savaşı, ideolojik alanda çok yönlü mücadele!

"Devletin yüksek çıkarlarını korumak" ve ikiyüzlü şaşkınlık

Ata YADİGAR

Susurluk'ta bir kamyona "çarpan" taksinin içinden biri kadın, üç ceset, bir de yaralı çıkarıldı. Buraya kadar olan kısımda hiçbir şey yok. Türkiye'de günde ortalama yirmi kişinin trafik kazalarında öldüğü gözönüne alındığında. Ancak araçtan çıkarılan cesetlerin kimliklerine bakıldığında kazanın rengi birden değişiverdi. Kazayı yapan ve kara asfalta yayılan kan devletin "yüksek menfaatlerini koruyan" biri milletvekili zırhıyla feodal/aşiretçi savaş ağası Sedat Bucak, diğeri özel timin kurucularından emniyet müdürü Hüseyin Kocadağ, üçüncüsü ise, -iş bu kimlikten itibaken sarpa sarıyordu zaten- Abdullah Çatlı isimli "vatan evlatları"na aitti. Araçta neler yoktu ki; otomatik, yarı otomatik silahlar, susturucular, sahte kimlikler, sahte plakalar, uyuşturucu madde, çuvalla para.

Herkesin en çok bildiği, açık gizli en çok konuştuğu, açık gizli herkesin ürperdiği -sol sosyalist çevreler hariç- herkesin en çok bilmezden geldiği bir konu, "devletin yüksek çıkarlarını korumak" için gayri insani, gayri ahlaki ne kadar pislik varsa, içine batmış kişilerin kanıyla beraber asfalta saçılmış ve şık hızıyla yaşadığımız coğrafyanın bir ucundan diğerine yayılmıştı.

Kaza haberi haber merkezlerine ulaştığında yazılı ve görsel medya bulabildiği en hızlı araçlarla -madem olmuştu bir kaza- olay yerine intikal ettiler.

İKİ YÜZLÜ ŞAŞKINLIK

Haber merkezlerini harekete geçiren ölenlerin içinde Abdullah Çatlı isimli sayısız cinayetin sorumlusu ve uygulayıcısı, provakatör, uyuşturucu kaçakçısı ve sayısız halk düşmanı eylemin faili, devletin-interpolün "aradığı" bir ülkücünün olmasıydı. Haberi alan herkes son aylarda 8-9 tanesi klik çatışmalarından sonra üniformalı çetelerden biri ile, hatırı sayılır irilikte biri ile karşılaştıklarını anlamışlardı. "Kaza"da ölen Abdullah Çatlı'nın üstünde Mehmet Özbay ismine düzenlenmiş kimlik, yeşil pasaport (bu pasaport devletin üst kademelerinde görev yapanlara verilir), altında Mehmet Ağar'ın imzasını taşıyan silah ruhsatı çıkmıştı. O sırada "kimliği belirsiz bir kişi" gazetecilere Mehmet Özbay'ın aslında Abdullah Çatlı olduğunu fısıldayıvermişti. Mehmet Ağar hemen bir demeç verip Abdullah Çatlı'yı saklamaya çalıştı. Ancak saklamanın olanağı yoktu. Gazetecilere A. Çatlı'nın kimliğini fısıldayan kişi ortadan kayboluvermişti. Gazetelerin yazdığına göre bu kişi MİT'tendi. Ertesi gün gazeteler sür manşet, TV'ler birinci haber olarak geçtiler. "Ne bu rezalet", "Mafya-Devlet-Aşiret", "Devlete şuçüstü", "Kirli işler", "Malum çete" vs. vs.

Eğer trafik "kaza"sında ölenler ölmeden önce bu manşetleri görseydi, bildikleri en yazıya geçmeyecek küfürleri haber yapanlara savurmadan önce, şunları söylerlerdi: *"Devlet yüksek çıkarları için var olan hukukun dışında bir örgütlenme yapar, şiddet uygular. Biz ise, hepinizin en çok bildiğiniz, açık gizli en çok konuştuğunuz, açıkçası en çok ürktüğünüz devlet içi bir organizasyonuz. Bizim atalarımız Teşkilat-ı Mahsusa, Özel Harekat, Kontrgerilla, Özel Kuvvet Komutanlığı vs'dir. Bize çelik çekirdek de denir. Devlet oldukça "iç" ve "dış düşmanlar" da olacaktır. Yoksa da yaratılır. Bundan da biz sorumluyuz. Mevcut yasalarda bir Kürdü, komünisti, düzen muhalifini vurmak, öldürmek, kaçırıp işkencede öldürmek, kaybetmek açıkça yazmaz. Devletin yazısız kanunuyuz. Nedir devletin yüksek çıkarları? Hoş bunu da biliyorsunuz ya yine de söyleyelim. Sistemin devam etmesi. Bir dönem gençlik, bir dönem baldırı çıplak işçiler, bir başka dönem Kürtler kurulu bu sistemi rayından çıkarmaya çalışırlar. Dikkat ederseniz, bir dönem işçiler, öğrenci önderleri, muhalifler öldürülüyor, kaybediliyordu. Fakat son onon beş yıldır ölen, kaybolan, işkence göerenlerin çoğu Kürt. Demek oluyor ki devlete kim fazla kafa tutuyor, onu sarsmak istiyorsa onlar hepinizin en çok bildiği, en çok açık gizli konuştuğu bizler tarafından "devletin yüsek çıkarları" için*

ortadan kaldırılıyordu. Sizi gidi iki yüzlü şaşkınlar sizi." Bu sözlerden sonra rahatça ölürler miydi, bilinmez, ancak yazılı ve görsel medya çok pişkin ve rahat. Tam bir iki yüzlü şaşkınlığı oynuyor.

Son bir kaç yılın faili belli cinayetlerin sayısı iki bin. Yüzlerce kayıp, Son altı-yedi ay içinde 8-9 tane üniformalı çete çıktığı halde, haberlerini anlamsız sorularla, sözüm ona "bağlantılar" kuran sorularla, olayı gerçek mecrasından, bu çetelerin hangi zemin üzerinde oluştuğundan çıkarmaya çalışıyorlar. Şu ana kadar sorulmuş değildir, bu çeteler hangi zemin üzerinde ortaya çıkar. Devlet nasıl bir kurumdur. Niçin devlete ihtiyaç duyulur? Evet, bu sorular sorulmamış, doğal olarak da sonuçtan hareket edilerek çürümüş, kokan, bir trafik kazası ile de ortalığa saçılan bir kaç cesetle ilgilenmektedirler. Bu gereklidir ancak bir olayın esas yanını nedenler oluşturur. Sonuçtan haraket edilerek de nedenlere ulaşılabilir. Ancak medyada böyle bir yönelim olmadığı gibi sorunun boyutunu açığa çıkmış ilişkilerle sınırlı tutmaya çalışıyorlar. Oysa benzer pisliklerin kaynağı olan Kürtler'e karşı sürdürülen "düşük yoğunluklu savaş" devam etmektedir. Köyler boşaltılmakta, kalmakta ısrar edenler "açlıkla ıslah" edilmeye çalışılmaktadır. İşçiler iliklerine kadar sömürülmekte, en küçük bir hak talebi ile sokağa çıkan öğrenci-memur işkenceden geçirilmekte, kayıplar devam etmekte, kayıplarını arayan anaların üzerine kurt köpekleri salınmakta, cezaevlerinde tutsaklar demir çubuklarla kafaları parçalanarak üçer-beşer katledilmekte, görüşlerini dile getiren, barış isteyen aydınlarımız hapis cezalarına uğratılmaktadır. Bütçenin ağırlıklı bölümü "düşük yoğunluklu savaş"a ve yan giderlerine harcanmaktadır. İki yüzlü şaşkınlığın bir diğer anlamı açığa çıkanın arkasındakini, bütününü görmemektir. Şu an yaşanmakta olanlar bir sır değildir. Emek sömürüsü ve inkar üzerine sürdürülen sistem, karşıtlarını doğurup karşıtları şu ya da bu oranda mücadeleye girişince bu sistem eskisi gibi yürümez. Yönetilenler eskisi gibi yönetilmek istemezler. Bunun bir sonucu olarakta yönetenler eskisi gibi yönetemezler.

Çelişmenin artması doğal sonucunu yönetenler arasına da yansıtır. Küçülen pay, rant, yönetenler arasındaki klik çatışmalarını artırır. İnkar ve imha savaşında sistemin dayanağı olan Sedat Bucak'ın nasıl biri olduğu, tarlalarında uyuşturucu hammadesi yetiştirdiği bilinmeyen bir şey değildi. Basına dağıtılan Mehmet Ağar ile ilgili raporda Ağar'ın, uyuşturucu ticareti yaptığı, uyuşturucu ticareti yapan diğer çetelerle çatışmalara girdiği, devrimcilerin katledildiği bir çok yargısız infaza katıldığı, İstanbul Emniyet Müdürü iken devletin üst düzey yöneticilerine kadın bulduğu, bu kadınlarla üst düzey yetkililerin fotoğralarını çektiği, bu resimleri şantaj aracı olarak kullandığı, hayali ihracatçılardan, yer altı dünyası olarak bilinen bir çok kişiden rant aldığı bilinmeyen bir şey değildi. Çiller kendi ağzı ile itiraf ediyor, "*örtülü ödenekten çekilen 500 milyarın nereye kullanıldığını söylemeyem. Devletler birbirine girer*" diyor. Sonra da açığa çıkıyor ki, -Ayvaz Gökdemir'in de içinde bulunduğu bir ekip- Azerbaycan'da darbe yapmaya kalkışıyor. tabi bütün eli kanlı katiller, sivil-resmi faşistler de bu darbe girişimi içerisinde. Başlarında Çatlı. Ünal Erkan, Hayri Kozakçıoğlu, Nejdet Menzir, Mehmet Ağar gibi asker, polis şeflerinin DYP'de toplanması ve bu partinin karakol partisi olması tesadüf müdür? Hemen belirtelim ki, ortaya çıkan bir kaç üniformalı, milletvekili kartvizitli kaatiller çetesi çıkmayanların yanında devede kulaktır. Sistem kendisiyle beraber herkesi çürütme temelleri üzerine kurulduğu için bu sistem durmaksızın bunları besler.

"KAZA" VE SOL

Son bir kaç ayda ortaya çıkan, iç çelişmeler sonucu egemenlerin harcadığı çeteler, kısa vadede bir politika belirleme perspketifi kazandırmadı sola. Son olay karşısında uzun bir sessizlikten sonra 36 DKÖ'nün açıklaması geldi: "Yargılansınlar." sessizliktense, bu tarzda da olsa bi adım olumludur. Ancak devlet içinde kızışan klikler savaşı onların istemleri dışında su yüzüne vuracaktır.

Bizler için sır olmayan bu durumun devrim ve demokrasi mücadelesinde teşhir ederek ezilenlerin kendi güçlerini ortaya koymaları için organizasyonlara gitmek gerekir.

Sistem en kanlı boğazlaşmaları kendi içinde fakat bizim kanımız canımız üzerinden sürdürüyor ve kapatıyor. Ancak örgütlü, perspektifi açık güçler bu it dalaşını, halk düşmanı faaliyetleri işçi sınıfı ve ezilen halkların lehine kullanabilir. Sistemin yasal-yasa dışı kurumlarına geri adım attırılması, sindirilmesi, bu sistemden zarar görenlerin olabildiğince kapsamlı bir tazda bir araya getirilmesiyle mümkündür. Bunun başarılması devrimci demokrasi güçlerinin hareket alanını daha da genişletecektir. Bizim temennimiz, isteğimiz ve çabamız elbette kan imparatorluğunun köklerini ile sökülüp atılmasıdır. Onları toplumsal bir kazaya uğratmaktır. Sömürü sistemini köklü bir kazaya uğratacak kesim, Kürtler, işçi sınıfı, ezilen tüm emekçiler, kadınlar gençlerdir. Bu kesim aynı zamanda bu ve benzeri olaylarda birlikte hareket edeceğimiz kesimler olacaktır. Soyut "isyan", "Karşı çık" "Ayağa kalk" vb. çağrılar yerine böylesi somut olaylar üzerinden örgütlenmek sadece örgütlenenlerin değil, örgütleyenlerin de ufkunu açacaktır.

1956'DA ROCKEFELLER, 1964'TE JOHNSON, 1996'DA EVREN AÇIKLADI:

Devlet var devletten içeri

Hüseyin ŞİMŞEK

İtalya'da "Gladio", Yunanistan'da "Süper NATO", Fransa'da "Rüzgar Gülü", Belçika'da "SDRA 8", Türkiye'de "Kontgerilla" ya da "Özel Ordu"... Bütün bu adlandırmaların altında, aynı gerçek var: Devlet içindeki "çekirdek devlet"! Aslında, "çekirdek devlet"in tarihi, devletin tarihiyle başlar. Devlet içindeki devletin bugünkü yoğunlaşmış hali yanıltmasın. Tarihte her devletin, kamuya açık yasallığının sınırları dışında kalan, esaslı bir yanı oldu. Buna, devletin yeraltı faaliyeti de denilebilir. Meşruiyetini yitirdiği noktadan sonra, devlet hep yasadışı kaldı.

Türkiye'deki çekirdek devlet, öylesine bir genişleme içinde ki, orasından burasından patlak vermesi, ikide bir dışarı taşması önlenemiyor artık. Devletin yasadışı faaliyeti cumhuriyet tarihinin en geniş ölçülerine varmış durumda. Bu durum, devlet içindeki devleti, özerk olmanın da ötesinde, başına buyruk bir konuma getirdi. Hatta, çekirdek devlet içindeki kanatlar bile özerkleşiyor ve çatışıyor.

ULUSLARARASI KİLİT ÖRGÜTLER

ABD, İkinci Dünya Savaş'ından sonra, Batı Avrupa ve Türkiye gibi bir çok ülkede, sosyalist ve ulusal gelişmelere karşı, her ülkede farklı adlarla "gizli devlet"ler kurdu. 1973'te ise, dünyanın başlıca emperyalist devletleri, dünyanın "kollektif bir önderlik"çe yönelitmesi için koalisyona gitti. ABD, AET ve Japonya, "The Trilateral Commission"la üçlü bir ittifak oluşturup, bağlı ülkelerdeki devlet yapısı içinde kendilerine bağlı çekirdek devlet örgütleme işini, yeni bir aşamaya taşıdı.

ABD adına, devletler içinde devlet örgütlediği söylenen kilit organizasyon "Counsil on Foreign Relations" (CFR), 1947'de ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'yı terkederek Amerika'da üstlenen gizli masonik dernekler ile "yüksek finans çevreleri" tarafından kuruldu. Politik, ekonomik ve silahlı eylemlerle, dünya politikasını belirlemenin, başlıca aracı bir kurum. Bağlı ülkelerden sayısızca insan, bu örgüt aracılığıyla Amerika'ya gider ve burs alır. Geleceğin politikacısı ve devlet yöneticisi olarak yetiştirilir. Amerika'da, örgütün kuruluşundan sonra başkanlık makamına oturanların hepsi, bu kurumun üyesi. Hatta, Yalta Konferansı'na katılan Amerikan heyetinin dörtte üçü, CFR üyelerinden oluşuyordu. Siyasette, iş yaşamında, medyada, diğer gizli örgütlerde, din alanında CFR'nin üyeleri yüksek görevlerde bulunuyor. Tıp Talebe Derneği Başkanı Dr. **Memduh Eren**, ***Tempo*** dergisinde yer alan söyleşide, birçok Avrupa ülkesi ve Türkiye'de, "*devlet içinde devletten bağımsız çalışan örgütlerin kaynağının CFR olduğuna*" dikkat çekti.

Bilderberg Grubu, örgütün Avrupa kanadını oluşturan alt birim. Türkiye'de hükümet ve parti başkanlığına gelen siyasetçilerin hepsi, Bilderberg toplantılarına katılmış insanlardır. Öte yandan, örgütün Türkiye'deki alt faaliyetlerinin bir yanını oluşturan Taksim Toplantıları'nın tarihi ise, 1975'lere kadar uzanıyor. Bolu toplantıları da Bilderberg örgütünün, "yerel minyatür toplantıları" sayılıyor.

EVREN: ABD KURDU

Avrupa ülkelerindeki 'gizli devlet'ler, 1990 sonbaharında birer birer ortaya çıkarılmaya başlandı. Türkiye'deki "resmi ağızlar" o zaman, "biz de yok" dedi. Fakat, bu "yalanlama"nın ömrü kısa oldu. Çünkü, 'gizli devlet'in birinci dereceden sahipleri böyle bir mekanizmanın ne varlığını, ne de amacını gizliyor değildi. Sadece, nerede ve hangi faaliyetleri yürüttüğünü, somut olarak bir bir açıklamıyorlardı. Dışarda resmi olarak beyan edilen, bizde de en tepedeki yetkililer arasında telaffuz edilir oldu. Bu beyan ve telaffuz edişler, kronolojik olarak aktarıldığında, çarpıcı bir tablo çıkıyor karşımıza.

CFR'nin başkanlarından Rockefeller, 1956'da açıkça ilan etti: "*ABD'nin çıkarlarına uygun düşmeyen herhangi bir durumu düzeltmek için dünyanın neresinde olursa olsun, derhal müdahale edebilecek yeteneklere sahip özel askeri birlikler kurulmalı.*" ABD başkanlarından Johnson, bunun nasıl yürümekte olduğunu, 1964'te bir vesileyle dile getirdi: "*Şu anda 49 ülkede iç savaşın en gelişmiş tekniklerini güvenlik kuvvetlerine öğreten 344 ekibimiz çalışıyor.*"

Geçtiğimiz Ocak ayında, Amerikan Dışişleri Sözcüsü Nicholas Burn, Türkiye dahil olmak üzere, bir çok Avrupa ülkesinde bu amaçla çeşitli silahlar gizlendiğini tekrarladı.

Türkiye'de ise, ordu içinde bir tasfiye hareketinden sonra ve o güne kadar ki silahlı kuvvetler geleneği bir kenara bırakılarak Genelkurmay Başkanlığı'na getirilen 12 Eylül yönetiminin başı Kenan Evren, kontrgerilla ile ilgili sorulan soruyu, haftalık ***Gözlem*** gazetesinde şöyle yanıtladı: "*Ben teşkilatın ne olduğunu iyi bilenlerdenim. Amerikalılar tarafından kurulmuştur ve NATO ülkelerinin çoğunda vardır. Türkiye'nin işgale uğrayacak bölgelerinde yuvalar kurar bu teşkilat, silahları da toprak altındadır. Trakya'da var, Doğu'da ve Güneydoğu'da var.*" Aslında, bir çok açıdan oldukça açık; devlet içindeki devletin, ne varlığı, ne de amacı sır değil. Yine çok açık ki, devletin en güçlü iktidar odağı, en yasadışı çekirdeği. Yasal kurumlar, ufak tefek hizmetlerle ilgili ve vitrin oluşturur. Ardarda sıralanan resmi çeteler ve Susurluk kazası, bir kez daha devlet içindeki devleti ifşaa etti.

(Bu yazı 29 Kasım 1996 tarihli ***Demokrasi*** Gazetesi'nden alınmıştır)

Anadolu'yu ağlatan sebep

Bayram KAYA

Biri "demokratik" ve "laik" bir hukuk devletinde etkili bir aşiret reisi ve milletvekili; diğeri, çocuk yaşta devşirilmiş burjuvaziye kazandırılmış bir üst düzey polis şefi; ve diğeri onuru ve şerefini burjuvazinin kapı kulluğuna tercih etmiş olan insan müsvettesi bir kaatil olan üç devşirmecinin, bir kaza sonucu, hurdahuş olmuş bir arabanın içinden sistemin tüm kirli çamaşırlarını ortalığa saçarak çıkması, sistemin mahrem yerini örten örtüyüde epey araladı. Bu olayın Çilleri'in "devletin çöktüğü"nü söylemesinin hemen ardından patlak vermesi ise şimdiye kadar içinde yaşadıkları devletten habersiz olan safdil "bireyleri" bile oldukça şaşırttı. İstenilen eksende gelişmesede devlet üzerine tartışmalar yoğunlaştı.

Devleti ne kadar tanıyoruz? Tesadüfi kazanın ardından yapılan tartışmalar gösterdi ki devlet kavramı henüz gerçek boyutuyla algılanamıyor. Bir yandan devlet içinde gerçek iktidar sahipleri ile bir süredir bunlara dahil olmaya çabalayan bir başka güç arasında iktidar kavgası veren çetelerin varolduğu söyleniyor. Diğer yandan, kendi çıkarlarıyla devletin çıkarlarını özdeşleştiren kliklerin birbirlerine bu aşamada güç yettiremiyecekleri söyleniyor. Ardından, bu durumu bozacak emperyalist iradenin bölünmüş olduğu keşfediliyor. Aşağı yukarı her tartışma, devlet içinde ve devlet çeperinde 'konuşlanmış' farklı kliklerin birbirlerine karşı pusuda beklediği, günü kârla kapatmanın yollarını aradığı tespitinden öteye gidilemedi. Kuşkusuz bunlarda doğruluk içeren yanlar yok değil, hatta devlet içinde ve devlet ceperinde bir çok değişik güç merkezinin olduğuda bilinmeyen şeyler değil. Ancak söylenenler yinede karşı karşıya olduğumuz olayları açıklamaktan ve devvleti tanımlamaktan çok uzaktır. Bir kere bu tartışmalarda "mafya-milletvekili-emniyet" ilişkisi kurmak, devleti kliklere ayırmak yeterli değildir. Böylesi ve benzer yaklaşımlar, verili olanla yetinerek devletin temel gerçeklerini gözardı etmekte, olaylara devlet içindeki kliklerin basit iktidar kavgasının bir dışavurumu olarak bakmaktadır. Böylece mücadele devlet içindeki bu kliklerden birine yaslanmaya kadar indirgenmektedir.

Bu yanlış yaklaşımın en temelinde; devleti toplumun örgütlenmiş siyasi bir aygıtı gören pozitivist görüşle, devleti yasal fiziki şiddet kullanma tekelini elinde bulunduran, yasal koşullarda ve yasal araçlarla uygulayan bir örgütlenme biçimi kabul eden Max Weber çoğulculuğunun, sınıfsal temeli yadsıyan görüşleri gelmektedir. Ayrıca günümüzde islamcıların, sürekli olarak elde ettikleri tavizlerle dine zorunlu dönme durumuna son verip uslanmalarıda devlet üzerine olan yanlış yaklaşımları yaygınlaştıran bir durumdur.

Geçmişten günümüze devletin ağırlık noktaları biçim değiştirmiştir. Ancak devlet anlayışının ve egemenlik bilincinin Osmanlı'dan daha ileriye taşındığı görülmektedir. Cumhuriyet rejimi Osmanlı'dan aldığı kurumları geliştiren bir devlet aygıtı oluşturur. Devletin işlevlerini yerine getiren kurumlar(ordu, polis vb.) tümüyle geçmişin mirasıdır. Ordunun kökeni eşkinci ocağına dayanır ve Asakir-i Mansureyi Muhammed'in içinde şekillenir. Polis örgütü cumhuriyetten iki kat daha yaşlıdır. İllerin idari amiri olarak atanan valiler değişmemiş, sancak beylerinin yerini kaymakamlar almıştır. Devleti hükümetle beraber yöneten MGK eski devlet biçim ve ihtiyaçlarından Divan'ın günümüzdeki tezahürüdür.

Osmanlı belli başlı fetih savaşları hariç yüzyıllarca içeride savaşmıştı. Anadolu Türkmen ve yörüklerinin kıyımdan geçirildiği Celali İsyanları(16. ve 17. yüzyıl) yüzkırk yıl, 19 yy. Kürt kıyımı yüzyıl sürmüştü. Cumhuriyet devletinde de Kürtler ve Aleviler kimliklerini ya tümden bıraktı, asimile edildiler yada baskılardan dolayı gizlemek zorunda kaldılar. Solda düşünenler de sistemli baskılarla karşı karşıya olmuştur. Cumhuriyet devleti kuruluşundan bu yana devrimci önderleri katletmiş veya yıllarca hapislerde tutmuştur. Sadece 12 Eylül'den bu yana gözaltına alınıp işkence gören, tutuklanan devrimci-demokrat ve yurtseverler yüzbinlerle ifade edilmektedir. Toplum böylesi bir ağırlığın ve geçmişin azap veren anılarından ancak kendi tarihiyle hesaplaşarak kurtulabilecektir.

Asırlardır önce Osmanlı ve ricali, sonradan cumhuriyet egemenleri saltanatlarını sürdürmek ve korumak için tarihte eşine rastlanmadık icraatları ile halk üzerinde tehcir-bastırma ve göçertme politikası uyguladılar. Bunlar devlet anlayışının bir sonucudur ve sayısız örnekleri vardır. Kürt halkının durumu... Ermeni ve rum halkın kıyım ve göçertmeye uğratılıp, geriye kalan mal ve mülklerine el konulması; Anadolu Türkmen yörüklerinin gelirlerinin bir kaç misli vergi istenmesi sonucu kendi malının bir kısmını çalarcasına vergi memurlarından saklamak zorunda bırakılması... Bütün bunlar yüksek derecede devlet bilincinin sonucu ve "*altmış yıllık istibdat bir saatlik huzursuzluktan daha iyidir*" anlayışının bir ürünüdür.

3. Selim'in kurduğu gizli teşkilat, 1860'larda kurulan polis teşkilatı, Abdülhamit'in Hamidiye Alayları ve yine devşirmelerden teşekkül eden casus şebekesi, İttihatçıların kurduğu aşiret alayları ve Teşkilat-ı Mahsusa, günümüzde kontrgerilla, özel tim, korucu vb olarak devletin devamlılığı ve sürekliliği için faaliyettedir. Bugün Anadolu'yu ağlatan sebeplerin başında bu gerçeklik gelmektedir. Günümüzde ise Çiller-Ağar ikilisinin kurduğu öne sürülen yeni casus şebekesi ve Teşkilat-ı Mahsusa'lar Türki cumhuriyetlerde, Anadolu'da, Avrupa'da ve Kıbrıs'ta yine işbaşına ve dökülen kan ikinci bir kızılırmak oluşturacak miktardadır.

Yaşanan acılar, ızdıraplar, yokluklar, kıtlıklar, perişanlıklar ve ihanetler geçmişten bugüne hızından hiçbir şey yitirmeden sürmektedir. Susurluk olayında ortaya çıkan ne "klik"lerdir ne de mafya. Devlet içinde geçmişten bu yana devam eden aşiret yapıların, devşirme modelin bugünkü örgüt biçimi kontrgerilladır. Arabadaki üç devşirmenin İdris-i Bitlisi'den, Kuyucu Murat Paşa'dan hiç bir farkı yoktur.

Susurluk ve Kürt meselesi

Ahmet ALTAN

Yazılarda, hele de başlıkta Kürt sözcüğü bulundu mu, üstünde "celpname" yazan küçük beyaz kağıtlardan bir tanesi, polisin elinde geliyor bizim eve ama Türkiye'de Kürt meselesinden sözetmeden de herhangi bir sorunu halletmenin yolu yok.

Eğer, **İsmail Beşikçi** kitaplarını yazdığında onu hapse atmak yerine bu adam ne diyor diye bir kulak verselerdi herhalde bugün Türkiye bu hale gelmezdi.

Ama kendilerinden başka herkesin "hain" ve "aptal" olduğuna inanma hastalığı Ankara'nın ciğerlerine yerleşmiş, Ankara'nın bu hastalıklı soluğundan bütün ülkeye mikrop yayılıyor, devletin neredeyse bütün müesseseleri çürüyor.

Biz bugün Kürt meselesinin yarattığı sorunların küçücük bir parçasını gördük Susurluk'ta, o küçücük parçayı bile bir türlü çözemiyoruz, halbuki Susurluk gibi çok olay yatıyor devletin derinliklerinde, deştikçe daha çok ortaya çıkacak.

Belli ki Susurluk sayesinde ortaya çıkan rezaletin sorumlusu olarak tepelerden birkaç kişi sanık sandalyelerine yuvarlanacak.

Ama sorunu çözmeyecek bu.

Sorunun kökü Kürt meselesinde yatıyor çünkü.

Biz bu ülkede Kürt vatandaşlarının da bulunduğunu reddeden bir anlayıştan yola çıktık, "Kürt yoktur" dedik, Kürtçe konuşulmasını, insanların çocuklarına Kürtçe isimler koymasını, Kürtçe şarkılar söylemesini yasakladık.

Batı bölgelelerinde yaşayanların kolay kolay kavrayamayacağı baskılar uyguladık Doğu'da yaşayan Kürt vatandaşlarımıza.

Geçenlerde, bir özel tim görevlisinin sözlerini duydum televizyonda, "ben Şırnak'ta bir adamın gözlerine baktım mı, o adam on yıl yaşlanır" diyormuş.

Senin oraya asayişi sağlasın diye gönderdiğin adam, yalnızca sokaktaki bir bakışıyla insanları on yıl yaşlandıracak kadar dehşet saldı mı, sonunda sokaklar boşalıp dağlar kalabalıklaşır.

Lenin'in herkesin kulağına küpe olması gereken harika bir sözü var.

"*Küçük bir hatayı büyütmenin en iyi yolu onu savunmaktır*" diyor.

Türkiye bir hatayı savuna savuna bir uçurumun kenarına geldi.

Kürt sorununu demokratik yollardan çözmemek için attığı her adım döndü dolaştı kendi başına bela oldu.

Özel Tim'in hali ortada.

MHP'lilerden oluşan bir güvenlik örgütü bugün bütün ülkeyi ürperten suçların sahibi olarak gözüküyor.

Ellerine devletin silahı verilen altmış bin korucu ise nasıl altından kalkılacağı bilinmeyen bir tehdit olarak dolaşıyor ortada.

Fatih Altaylı'nın yardımcılarından **Hülya Hökenek**'le konuşan Cizre Belediye Başkanı ve Tayan aşireti reisi **Kamil Atak**, "*bizim paramız, silahımız kesilirse, biz de silah nereden gelirse oraya döneriz,*" demiş.

Sırf Kürtler'in demokratik haklarını vermemek için silahlandırılan altmış bin aşiret üyesi korucunun tehdidi şimdi tokat gibi patlıyor suratımızda.

Koruculuğu kaldırmaya kalksanız, karşınıza silahlarını sizden almış altmış bin kişilik bir ordu çıkacak.

Geldiğimiz nokta budur işte.

Bu yolda yürüdükçe belalar büyüyerek devam edecek.

Devlet kendi politikalarına esir olup, kendini de milleti de çürütecek.

Yıllardan beri birçok insan bu yolun doğru yol olmadığını yazıp durdu, karşılığında hapislere atıldı, vuruldu, öldürüldü.

Türkiye, kaçakçıların, katillerin, çetelerin eline düştü.

Kendi Kürt vatandaşlarımızın demokratik haklarını vermemek için böylesine direnmeye değdi mi, memnun musunuz sonuçtan.

Kürtler çocuklarına "Berfin" adını koyamadılar, kendi türkülerini söyleyemediler, kendi dillerinde televizyon seyredemediler de bizim başımız göğe mi erdi.

Susurluk, bir ülkenin yönetimini saran korkunç bir hastalığın, su yüzüne vurmuş küçük bir belirtisi.

Asıl büyük dert derinde.

O derdi konuşmadan tartışmadan, onu halletmeden hiçbir şey halledilemez.

İsterseniz devam edin bu yola.

Bakın, görün sizi bu yolda daha ne kamyonlar, ne Susurluklar, ne cinayetler, ne tehditler bekliyor.

(Bu yazı 19 Aralık 1996 tarihli *Yeniyüzyıl* Gazetesi'nden alınmıştır.)

Doğu'da n'oldu- 3

Cengiz GÜNDOĞDU

Hindistan'a geldikte... Buda, Brahmanizm'e karşı çıkıyordu ya, Janister de Brahmanizm'e karşı çıkıyor Janizmin kurucusu Mahavire... Mahavira doluya koymuş olmamış, boşa koymuş olmamış. En sonunda sömürücülerin dünyasında yaşamaktansa ölmek daha iyi demiş. Hiç bir şey yemeyeceksin. Böylece en yüksek noktaya çıkıp açlıktan öleceksin.

Mahavira şöyle düşünüyor. Hayat, hepimizin. Bu dünyada hep birlikte yaşamalıyız. Ama sizler böyle yapmıyorsunuz. En güzel otlaklar, en güzel bahçeler, en güzel evler sizin. Yeme içme derseniz kimseye yan baktırmıyorsunuz. Tanrınız da bu işi destekliyor. O zaman arkadaş, ben sizin tanrınızı tanımıyorum. Üstelik ağzıma bir lokma yiyecek koymayacağım. İşte böyle aç açına en yüksek noktaya çıkıp öleceğim.

Janizm, beribenzer insanın uygulayacağı bir düşünce değil. Ama bugün açlık grevleri dediğimiz olgunun kökeninde Janizm var. İnsani haklarını alamayanlar açlıktan ölümü seçiyor. Sisteme karşı böyle bir ölüm, gerçekten de insani mücadelede onurlu bir hayatın en yüksek noktası.

EVLERİ GİZLİCE ATEŞE VER

Sömürücü sistemin ünlü bir kuramcısını tanımak gerekiyor. Bu kişinin adı Kautilya. Kautilya'nın Arthasastra adlı bir kitabı varmış. Kautilya bu kitabında devlet nasıl yönetilir, bunu anlatıyormuş.

Peki, nasıl yönetilir devlet. Şöyle. "*Kautilya, casus, muhbir ve kışkırtıcı ajanlardan oluşan gizli bir örgütün devlet yönetimi için önemini anlattıktan sonra, bu örgütün kimlerden oluşması gerektiğini ve nasıl çalışacağını anlatır. (...) tüm yurttaşların izlenmesi gerekliydi. (...)krallık için zararlı olan ancak açıka cezalandırma olanağı bulunmayan saray adamları ve krallığa başkaldıran kabilelerin başkanları gizlice öldürülmeliydi. (...) kast sistemini koruyabilmek için kötülerin yemeklerine zehir konulmalı, av partilerinde dost kılığına girmiş casuslar ve ajanlar bu gibi kişileri öldürmeli, evleri gizlice ateşe verilmeliydi.*"(19)

Az önce söyledim. Sömürücü sistemin ciddi tarihi dayanakları var. Tarihi olanaklar Kautilya'da durmuyor. Sömürülen... ezilen halkın içine giriyor, halkın içinde meşruiyet buluyor. devletin devamı için casuslar, ajanlar, gerekli kişileri öldürmeli düşüncesini halk onaylıyor.

Öldürülmesi gereken kişiler, aslında, eziyet kalksın, sömürü kalksın diyor. Ama sistem, devletin devletliğini saklıyor. Halk göremiyor devletin yüzünü. Bir sınıfın, sömürü için... Eziyet için devleti sistemleştirdiğini... Sömürücüler... eziyetçiler devleti güzelleştiriyor... yüceltiyor. İnsan için yola çıkanları da "Bunlar devlet düşmanı" diye suçluyor. Bu. devlet, devletleştiği günden beri, binlerce yıl devam ediyor. Sonra Marks'la Engels, devletin bu yüzünü net bir biçimde ortaya çıkarıyor.

Burdan tarihin en görkemli deneyine geliyorum. Sovyet kalkışması, şunu kabul etmeliyiz. Lenin, insanın en ciddi kalkışmasını gerçekleştiriyor. Ta Kautilya'dan beri ezilen... sömürülen... kaç kez, kalkışan ama hep yerlebir edilen ezilenleri, insanın kurtuluşu için devrime götürüyor Lenin.

Lenin, bence dünya tarihinin en saygıdeğer... en sevgideğer insanı. Çünkü tek bir amacı var Lenin'in, insanı, insanlaştırmak.

Lenin, insanı özgürleştirmek amacından milim sapmayan... her hareketi... her düşünceyi bu amaca göre değerlendiren bir insan. Bu yanıyla Lenin, o görkemli kalkışma döneminde tek... yalnız. İşte bundan ötürü, o büyük kalkışma yerle bir edildi. O büyük kalkışma Stalin'le, Kruşçev'le, Brejnev'le yürümezdi. Bunlar birer devlet yöneticisi oldu. Oysa sorun, devlet yönetmek değildi. Sorun insanı bilinçlendirmekti... insanı özgürleştirmekti.

Stalin, bunu anlamadı. Yaşadığı sürece bunu tek bir gün düşündüğünü sanmıyorum. Onun bütün sorunu iktidardı... devletti. Stalin, o büyük kalkışmanın sorununu anlasaydı insan için son aydınlanmayı başlatabilirdi. Bütün insanları yanına alarak kapitalizmi insanlık tarihinden çıkarabilirdi.

Bulgaristan, Arnavutluk, Yugoslavya, Macaristan, Romanya, Polonya, Çekoslavakya, Küba, Çin... burlarda milyonlarca insanın bilinci ışıtılır... insanlık kapitalizmden kurtulur... eşitlikçi bir dünya kurulurdu.

Eşitlikçi dünya... hiçbirinin umurunda değildi bu. Devletti... iktidardı onların sorunu. Bundan ötürü Marks'tan, Engels'ten, Lenin'den uzaklaştılar. Kautilya'nın kolunu girdiler.

Burda bir anımı anlatmak isterim. Yıl 1978. Romanya'dan bir tiyatro yazarı geldi. Tiyatro yazarıyla **Günay Akarsu**'nun evinde söyleşi yapıyoruz. **Oyun** dergisinde yayımlanacak. Ne sorsam "Başkan Çavuşesku" diye başlıyor yazar. Soruyorum Romanya'da tiyatrolar, oyunları hangi ölçütlere göre seçerler. "Başkan Çavuşesku" diye başlıyor yazar. Soruyorum. Kaç tiyatro var Romanya'da. "Başkan Çavuşesku" diye başlıyor yazar. Soruyorum. Siz oyunlarınızı nasıl yazarsınız. "Başkan Çavuşesku" diye başlıyor yazar.

En son şunu soruyorum. "Başkan Çavuşesku'suz söze başlanmaz mı sizde?"

Romanyalı çevirmen sararıyor. Ortalık karışıyor. Yazar tedirgin oluyor. O zaman anladım. Bu iş bitmiş. Ne bitmesi... belki başlamamış bile.

Bu sorunun... insani bilinçlendirmenin Türkiye'de anlaşılmadığını biliyorum. Biz, bilinçlenme dendikte herkesin sosyalist olmasını anlıyoruz. "Sosyalistim... Marksistim" diyen birinin bilinçlendiğini sanıyoruz.

"Sosyalistim... Marksistim" demek kolay. Sorunu açımlamadan doldur boşalt yöntemiyle... sert konuşmak kolay. Olgusal bilinci kıramayan böyle biri sorunları istese de açımlayamaz. Olagelenleri kavrayamaz. Bu söylediklerimi bir örnekle anlatacağım şimdi.

Şükran Soner yazıyor Cumhuriyet'de. *"Önceki gün Petrol-iş Sendikası, üç uluslararası petrol tekeline karşı boykot kampanyası başlattı. Shell, Mobil ve BP'de taşeron uygulaması, sendikasızlaştırma nedeni ile toplusözleşme hakkını kaybeden işçiler ve sendikanın hak kavgasında, toplumun desteğine gereksinimi var.*

Halk, özellikle şoförler, özel araç sahipleri, işçilerin sendikal hakları alınana kadar bu şirketlerin ürünlerini almama, "boykot" eylemine katılırlarsa sendikal haklara karşı savaş açmış uluslararası tekeller Türkiye'de dize gelecek.

Aksi durumda dünya tekellerinin kazanılmış işçi haklarına karşı dünya düzeyinde açtıkları savaşta, Türkiye'deki bu ilk ciddi karşı durma çabasında, işçi sınıfı önemli bir yenilgiye uğrayacak. (...) Sendika ve işçiler isterlerse dünyanın en etkili yöntemlerini geliştirsinler, medya kitlelere yazılmasına aracı olmazsa, bir boykot kampanyasının etkili olması, kitlelere ulaşması, başarı kazanması şansı yoktur. (...) Gelin görün ki, televizyonu, gazetesi ile ülkemiz medyası bu eylemi yok sayıyor."

Petrol-İş Sendikası yöneticileri olgusal bilinci kıramadıkları için, olguları oluşturan ilişkileri irdelemiyor... olguyu, bütün ilişkilerinden koparıyor. Petrol-İş Sendikası'nın yöneticilerine göre bir yanda petrol tekelleri var... bir yanda medya.

Olgusal bilinç kırılırsa şu görülür. Hiçbir olgu tek başına değil. Her olgu, bir ilişkiler ağında ortaya çıkar. Bundan ötürü, bize ilgisiz... bize en uzak olsa bile bir olguyu... bu olgunun ilişkilerini dikkatle izlemek gerekir.

Burdan medyaya geldikte... Medya ayrı bir olgu... petrol tekelleri ayrı bir olgu değil. Bilince olgular böyle görünür... ayrı ayrı. İşte bunun kırmak gerekir. Medya, bir ilişkiler ağının oluşturduğu bir olgu. Medya olgusunu oluşturan ilişkilerin izini sürersek şunları görürüz. Uluslararası petrol tekelleri... uluslararası giyim tekelleri... uluslararası haber tekelleri... Özetle bütün dünyayı kuşatan tekeller.

Olgusal bilinci kıramayan Petrol-İş Sendikası yöneticileri, işte bunu göremiyor.

Şunu da söylemek gerekiyor. Medyayla ilişkiler ağında bugün boykota girişen işçiler de var. O medyanın gazetelerini alıyorlar, tencere, tava, televizyon için. O medya bugün Türkiye'de etkin olmuşsa, o etkinliğin yarı nedeni "hak arama mücadelesine girişen" işçilerdir... memurlardır.

Olgusal bilinci kıramayan... bilinci dumura uğratılmış bu işçiler...bu memurlar sosyalist olsa n'olur. Bunlar ancak papağan sosyalisti olur.

İşçiler... memurlar bu durumda. Peki yazarlar.. şairler, kendilerine aydın diyenler ne durumda. Daha iyi değil. Daha kötü. İşte bir örnek. **Bilge Karasu**, Türkiye'nin "önde gelen" yazarı sayılıyor. "Önde gelen" bu yazar. Mobil'in edebiyat ödülünü alıyor. Bu ödülü aldı diye alkışlanıyor.

Bu tek örnek değil. İşte **Enis Batur**. Ciddi bi çalışmayla bütün yazarları... bütün şairleri tekelin kuşatmasına alma harekatı başlatıyor. Yazarlar... şairler bu kuşatmayı kıramıyor. Güzel... eşitlikçi bir dünya mücadelesi verenler kalemlerini "telif anlaşması" yaptıktan sonra kırıyor. **Enis Batur**, **Gülsüm Akyüz**'ün kitabını toplatıyor... **Mehmet Fuat**, **Nazım Hikmet**'i sansürlüyor.

Aydınlar susuyor.

AĞAÇTAN DÜŞEN ELMA

Newton için şöyle bir masal anlatırlar. Newton bir elma ağacının altında oturuyormuş. O sıra bir elma düşmüş Newton'un başına. Newton, düşen elmayı düşüne düşüne genel çekim yasasını bulmuş.

Peki, Newton, düşen elmanın izini sürerek çekim yasasını nasıl bulabilir. İşte bu, olgusal bilinci kırmış, ışıltılı bilincin işi. Newton şöyle düşünmüş olabilir. Elma yere düşüyorsa, elmayı yere doğru çeken bir kuvvet var. Peki ama, böyle bir kuvvet varsa ay niye yere düşmüyor.

Elma, Newton'un başına düşmedi. İşin doğru yanı şu. Newton olgusal bilinci kırdığı için elmayla ay'ı aynı ilişkide gördü. Biri düşüyorsa, öbürü niye düşmüyor dedi. Araştırdı.

Peki, neden bizde... genel anlamda Doğu'da düşen elma düştüğü yerde, düşmeyen ay, düşmediği yerde kaldı.

Tomris Mengüşoğlu'nun bu konuda ciddi bir araştırması var. Bu araştırma ***İnsancıl***'da yayımlandı. (20) Mengüşoğlu, şöyle diyor bu araştırmasında. *"Yineleme, bir takım kalıplarla düşünme ve çalışma (...) Doğulu'nun özelliğidir"* Mengüşoğlu şöyle devam ediyor. *"Bir kez öğrendiği, ya da ona öğretilen ve aklına yatkınlaştırdığı teoriyi "beller" yineler durur. Bu tür düşünce eleştirel akla yabancıdır. Spekülatif akılla çalışır. Spekülatif akıl, doğmaları yorumlamaya yatkındır. Spekülatif akıl, gerçekleri, hazır bilgilere uymadığı yerde, araştıracağına, yorumlamaya çalışır. Yorum alanı teorik bir alansa çelişkiye düşer ama bunun ayırdında olmaz. Yorum pratik alandaysa, hayat çelişkiyi bağışlayamayacağından, olmadık yorumlara başvurur, kurgu üstüne kurgu kurar."*

İşte sonu bu. Doğu, kurgucu akılla yaşadı. Eleştirel akla düşman diye baktı. Bu, uzun yüzyıllar Batı da böyle. Ama Batı'da belli bir tarihten sonra... 15-16. yüzyıllarda özneleşmeye başlayan burjuvazi, eleştirel akla gereksinim duydu. Doğu kurgucu akılla yoluna devam etti.

Bugün bile böyle... Sözgelimi **Turgay Fişekçi**'ye sorsak... sen desek, ***Sanat Emeği*** dergisine emek verenlerden birisin. Bugün nasıl oluyor da Mehmet Fuad'ın... Nazım Hikmet'i sansürleyen birinin.... üstelik Nazım Hikmet'in çalakalem yazdıklarını bile "Bütün Eserleri" diye "Piyasaya" süren birinin yardımcısı oluyorsun.

Selahattin Hilav'a sorsak. Sen,

sosyalist kültür için mücadele vermedin mi. Nasıl olur da bir bankada eserlerin çıkıyor. Ya **Gülten Akın**... ya **Arif Damar**.

Yazarları... şairleri karşımıza alsak, sorsak, "siz bir kitabın toplatılmasına karşı mısınız" "Evet" diyecek hepsi. Peki, **Enis Batur**'un kitap toplatmasına neden karşı çıkmadınız. **Enis Batur** kitap toplattıkta neden sustunuz.

Bu kişilere rastladıkta sorun. Neler neler uydururlar bakın. en tuhafı, bu işi yapan kişiler ciddi bir bilinçsizlikle rahat rahat yaşarlar. **Gülsüm Akyüz**'ün kitabını toplatan **Enis Batur**... Nazım Hikmet'i sansürleyen **Mehmet Fuad**, hiç rahatsız olmaz.

Bu karakteri çözümlemek gerekiyor. **Mengüşoğlu**, bunu şöyle çözümlüyor. "*Doğulu düşünce için özgürlük savaşla kazanılan ya da kaybedilen bir siyasal bağımsızlıktan öte bir anlam taşımaz. Doğulu insan, özgür, eleştirel akla dayanan 'iç özgürlüğünü' tanımaz, ki, insanda kişiliğin ve özgürlük düşüncesinin temeli budur. (...) insanın kişiliği ve özgürlüğü olmayınca, sorumluluğu da olmaz. Sorumluluk, ancak kendi kişisel çıkarları bakımından, cennet, cehennem hesabı, kazadan ve beladan uzak kalmak amacı ile yaratana karşı duyulur. Çünkü her koyun kendi bacağından asılır. Bu görüş, toplum ahlakına 'bireycilik' olarak yansır.*"

Doğulu insanın karakteri bu. Sorumsuz... yangeldimci... tembel. Bunun adına da bireycilik der. Onun kitabı toplatılmadı ya, kimin kitabı toplatılırsa toplatılsın.

Peki, bu insanın bilinci. N'olacak. Olgusal bilinç. Yine söylemek gerekiyor. Olgusal bilinç, olguları oluşturan ilişkileri görmez. Olguyu, ilişkilerinden koparır. İşte bundan ötürü, ağaçtan düşen elmayla, gökyüzünde duran ay arasında ilişki kuramaz.

BİR ÖYLE BİR BÖYLE

Olgusal bilinci kırmak zor. Zorluk, yalnızca olgusal bilincin burgacından ötürü değil. Olgusal bilinç kırıldıkta hayatın da değişmesi gerekiyor. Şimdi düşünelim. Siz bir yazarsınız... çevirmensiniz. Bir çok eser çevirmişsin... birçok eser çevirmeyi tasarlamışsınız. Çevirdiğiniz eserlerin basılmasını bekliyorsunuz.

Türkiye'de islamcılar ciddiyetle örgütlenirken... televizyon kurarken... gazete çıkarırken... yayın dünyasında örgütlenirken, Marksistler "devrim" için birbirini yemekte. Emekten yana kültürü örgütlemek için yola çıkan ***İnsancıl*** anlamsız çekişmelere sürüklenmek istenmekte, işte size bu sırada bir öneri geliyor. Emekten yana mücadele verenlerin dağınıklığından... şaşkınlığından... bir adım ötesini görememekten yararlanan sermaye, kültürü kuşatmak için harekete geçiyor. Size bir öneri geliyor o sermayeden. Bütün eserleriniz basılacak. Ama ortada sallantılı bir durum var. O, eserini işine gelmediği için toplatmış. **Pertev Naili Boratav**'ın ***Nasreddin Hoca*** adlı eserini basmış, ama dağıtmıyor. Bütün bunlar, sizin yıllarca savunduğunuz düşüncelere taban tabana zıt. Bir de şu var. O yayınevi "insanoğlunu, insani yanlarından" yoksun bırakan bir sistemin önemli ögesi. Siz de bunu daha önce net bir şekilde yazmışsınız. Şöyle demişsiniz. "*Marksizm'in ruhunu anlamak için, Marks'ın gençliğinde yazmış olduklarını okumak ve iyice kavramak gerekir. Marks, bu yazılarında, insana yabancılaşmış olan maddi koşulların, insanoğlunu insani yanlarından nasıl yoksun kıldığını açıklamıştır*"(21)

Size "Gel, bütün eserlerinizi basalım" diyen yayınevi, insanı yabancılaştıran maddi koşulların oluşturucu ögelerinden biri. Bu durumdu n'apmanız gerekir. Olgusal bilinci kırmışsanız "hayır" demeniz gerekir. Ama böyle demek... bu öneriyi geri çevirmek zor. İyisi mi olgusal bilincin burgacında kalırsınız "Sol, benim eserlerimi basmıyor... basamıyor" der... olgunun tutsaklığında yaşarsınız.

Buna bir öyle... bir böyle yaşamak denir.

ÇABUK SÖNEN ATEŞ

Sormuştum. Doğu'da n'oldu diye. Batı'da felsefenin başlangıcına baktıkta ana madde sorununu görüyoruz. Evren nasıl oluştu... evrenin ana maddesi nedir... Felsefe böyle ateşleniyor. Bu ateşlenme Hint felsefesinde de var. Thales ana madde su demişti ya, Hint düşüncesinin ilk yazılı kaynağı Vedalarda da ana madde için su deniyor. Anaksimenes hava demişti ya ilk maddeye... Upaniştar da hava diyor.

Hint düşüncesinde Fisagor'dan çok önce ruh gücü var. Ruhun ölmezliği belki de Hindistan'dan yayılıyor bütün dünyaya.

Heraklitos'a göre ateşti ilk madde. Bu düşünceye Vedalarda da rastlıyoruz. Hindistan'ın sofistleri Çarvakalar. Çarvakalar a göre evrende temel ögeler, toprak, su, ateş, havadır. Çarvakalar maddeci. Ruh yok. Öbür dünya yok. İnsan, duyumlarla... gözlemle doğruyu bilebilir. İnsan madde... her şey doğanın eseri Çarvakalar'a göre.

Kategoriler Hind düşüncesinde de var. Peki kategori ne. Kategori dendikte şu gelmeli akla. Kategori, nesneyle ilgili bilgiyi taşır bilinçte, Naiyayika'larda bilgiyi... doğruyu yaşayan 16 kategori var. Vaişeşika'ya göre bilgiyi... doğruyu yedi kategoride bulabiliriz.

Söylemek istediğim şu. İnsan, bütün dünyada aynı sorularla... aynı yanıtlarla harekete geçiyor. Uzun yüzyıllar bu, böyle devam ediyor. Eski Yunan, özel bir durum değil insanın tarihinde. Batı daha sonra üstünlüğü ele geçiriyor. Çok sonra ama. Bunun nedeni de burjuva sınıfının atılganlığı. Doğuda atılgan bir sınıf çıkmıyor. Doğu "ruhların dünyasında' olgusal bilincin tutsağında kalıyor. Atılgan bir sınıf çıkıp da "beni ruhlarla oyalamayın. Görüneni ruhla açıklamayın. Ben genel yasalar istiyorum. Ben somutu istiyorum" demiyor. Deseydi insan duyumlarıyla... gözlemle doğruyu bilebilir diyen Çarvakalar'ın ateşinde insanlık aydınlanırdı.

Ama Çarvakalar'ın ateşi, çabuk sönüyor.

DİPNOTLAR

19- Prof. Dr. Kıvanç Ertop, Doç. Dr. Çetin Yetkin, Siyasal Düşüncelerin Tarihi, Say Yayınları, İstanbul 1985

20- Tomris Mengüçoğlu, Doğu ve Batı Kültürlerinin Temellerindeki Mantıksal Karşıtlık ve Sonuçları III İnsancıl sayı 42

21- Selahattin Hilav, Diyalektik Düşüncenin Tarihi, Sosyal Yayınları İstanbul 1966

İlerlemeci tarihte Hegel-Marks ilişkisi- 2

Mustafa TOPAL

(19)

Saltık Tin'in içine düştüğü yabancılaşmadan kurtularak insan bilincinde bir başka deyişle kültür tarihinde, kendisine dönmesi üç basamakta gerçekleşir. İnsan bilgisinin, Hegelci dille söylersek İde'nin, kültür tarihinde (devlette, bilim, sanat, din ve felsefenin tarihinde) gelişip ilerleyen Saltık Tin'e dönüşmesi tek tek insanların bilincinde değil, üstü oluşumlarda (devlet, sanat, din ve felsefede) gerçekleşir.

Tinsel dünyanın, İde'nin, gelişmesinin ilk basamağı "öznel tin", yani tek bir insanın bilincidir. Burada İde henüz eksik bir kavramdır. İde, tinsel alanda (kültür dünyasında) ikinci olarak "nesnel tin" biçiminde görünür. Burada İde artık özüne ugun bir dünya oluşturmuştur.

İde'nin bu ikinci basamağı toplum, devlet, tarihi içerir. Bu dünyada özgürlük artık bir gerçek durumundadır. Ama henüz özgürlük tam kazanılmamıştır.

İde'nin kültür dünyasındaki gelişmesinin üçüncü, son basamağı, "saltık tin" de özgürlük tümüyle kazanılır. Bu son basamağın öğeleri konusundaki sanat, din, felsefe, sonsuz bir gelişme gösterirler; toplumlar, devletler gibi gelip geçici, ölümlü değildir.

(20)

Saltık Tin'in özgürlük yürüyüşü "nesnel tin" aşamasında devletin, devlet kavramının gelişmesiyle iç içe geçer. Bu nedenle Hegel "*insanlık tarihi, her biri bir somut evrensel olan halkların veya devletlerin tarihidir*" der.

Hegel'e göre tarih, geçmişin devletleriyle geleceğinkiler arasında süren aralıksız bir savaştan başka bir şey değildir. Bu savaşlar süresince devlet düşüncesi (kavramı) yavaş yavaş gelişir, gerçekleşir. Devlet düşüncesi onun için, ulus-devletler, geçen zaman onları yıpratır yıpratmaz, yeni biçimlere bürünmek üzere fırlatıp attığı geçici elbiselerdir.

Tek tek devletler birbirlerinin karşısına egemen varlıklar olarak çıktıkları için aralarındaki sorunları çözecek bir üst kurum yoktur. Devletler arası anlaşmazlıklar savaşlarla çözümlenir. Bu savaşlarda her zaman sonuçta üstün gelen daha çok yaşamaya yetenekli düşünceyi (İde'yi) temsil eden devlettir.

Her birinin ereği kendisi olan, kendi özel yararına göre davranan devletler için son yargıyı tarih verir; tarih bir yüksek dünya mahkemesidir.

(21)

Hegel'e göre, tarih, politik sorunun gittikçe ilerleyen çözümüdür. Her ulus, ideal devletin kurulmasına kendi taşını geritirip koyar, ama her ulusun, kendisini İde'yle karşıt duruma koyan, erken veya geç yıkılmasına neden olan ik günahı vardır. Her bir ulus idealin bazı taraflarını temsil eder, hiçbiri onu bütünlüğünde gerçekleştirmez; şu halde hiçbiri ölmez değildir.

Uygarlığın bir ulustan diğerine bu geçişi tarihin diyalektiğini oluşturur. Tarihi süreçte her dönemin temsilcisi bir "tarihi ulus"tur. Her tarihi ulusa İde'nin planında özel bir görev yüklenmiştir.

Görevini yerine getiren ulus tarih sannesinden çekilir, yerini İde'nin bundan sonraki bir amacını gerçekleştirecek olan başka bir tarihi ulusa bırakır.

(22)

"*Adalet ve erdem, suç, şiddet, kötülük, güçlü ve güçsüz tutkular, suçluluk ve suçsuzluk, bireysel ve toplumsal yaşamın görkemi, bağımsızlık, devletlerin ve bireylerin mutluluğu, mutsuzluğu, belirli anlam ve değerlerini dolaysız gerçek bilinç alanında bulur, yine bu alanda yargılar, doğruluk ve haklılıklarını -ancak kısmen olmak koşuluyla- burada edinirler.*" (Hegel)

Dünya tarihi, bütün bu görüş noktalarının dışında, üstünde kalır. Dünya tarihinin aşamalarından her biri, dünya tini İde'sinin zorunlu bir anına denk düşer; bu an, bu aşamada, saltık bir hakla donanmıştır. Bu anı temsil eden ulus, parlak bir tarihe, üne erişir, yaptığı işler başarıyla taçlanır.

Tarih, tinin olaylar biçiminde, dolaysız doğal gerçeklik biçimi içinde cisimleşmesi olduğundan, onun gelişme aşamaları, dolaysız doğal ilkeler olarak verilmiştir. İde'nin böyle bir anı doğal ilke olarak kendisine verilen ulus-devlet, bu ilkeyi, gelişme sürecindeki dünya tininin kendilik bilincini kazanma yolunda ilerleyişine en tam anlamını verecek biçimde gerçekleştirmek gibi bir tarihi görevle (misyonla) yükümlüdür.

Bu ulus-devlet, belli bir dönem boyunca dünya tarihine egemen olur; ama bu ulus-devlet, tarihte, ancak bir kez dönem oluşturabilir. Dünya tarihinin gelişmesinin güncel aşamasının temsilcisi olarak, onun hakları karşısında öteki ulusların tinleri hiçbir hak öne süremezler; gerek bu uluslar, gerekse dönemi kapanmış olanlar, dünya tarihinde göz önünde tutulmaz, hesaba katılmazlar.

(23)

Ulusların haklarını, alınyazılarını

belirleyen dünya tarihidir. Birbirleri karşısında birer birey olan ulusal ruhların diyalektiğinden doğan genel tin gerçekliğine tarihin gidişinde erişir.

Nasıl birey gerçekliğini devlet içinde elde ediyorsa, uluslar da anlamlarını, idelerini, tarih içinde kazanırlar. Tarih, aklın dünya tini biçiminde insanlıkta görünmesi, gelişmesidir. Bu gelişmede tinin amacı, kendisini sürekli "doğa"dan arıtarak gerçek özgürlüğüne erişmek, kendi hakkındaki bilincini elde etmektir.

Dünya tini bu amacına varmak için bireyleri, devletleri araç olarak kullanır.

(24)

"Dünya tarihinde bizi ilgilendiren İde'dir. İde (insan bilgisi-bn.) kendini nasıl insan istenci, insan özgürlüğü yoluyla dışlaştırıyor, işte bu noktayla ilgileniyoruz. Bu dıştalaştırmanın sonucu olarak nasıl olup da istenç, özgürlüğün soyut tabanı haline geliyor, bu istencin ürünü ise bir halkın tüm törel varoluşu oluyor, bunu soruyoruz. Bu biçimde ele alınan İde'nin ilk ilkesi, dediğimiz gibi, soyut İde'nin kendisidir, öteki ilke ise insan tutkusudur: İkisi birlikte dünya tarihi dediğimiz halının atkı ve ipliğini oluştururlar. Kendi başına İde gerçekliktir, tutkular ise ona uzanmak için kol. Bunlar uç noktalardır; bunları bağlayıp biraraya getiren merkez, özgürlüktür. Nesnel olarak ele alındıklarında İde ve tikellik zorunlulukla özgürlüğün büyük karşıtlığı içinde yerlerini alırlar. İnsanın yazgıya karşı savaşımıdır bu. Ancak biz burada zorunluluğu kaderin dışsallığı anlamında değil, tanrısal İde'nin zorunluluğu olarak alıyoruz." (Hegel)

(25)

Tarihi özgürlük bilincine doğru sürekli bir ilerleme olarak gören Hegel, bu ilerlemenin devindiricisinin insanların tutkuları, çıkarları olduğunu öne sürüyordu.

"Gerçek devlet, ancak sınıf ayrılığının var olduğu, zenginlikle yoksulluğun pek büyük oranlar kazandığı zaman ortaya çıkar" diye yazdığı Tarih Felsefesi yapıtında Hegel eski Yunanlıların sömürgeleri *"ulusça yoksulluğa gömülmemek için tek çıkar yol olarak"* gündeme getirdiklerini yazar.

Kapitalizmin "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" ilkesinin geçerli olduğu ekonomik yaşamı çağcıl toplumun büyük dramı olarak adlandıran Hegel ortaya çıkan aşırı servet farklılıklarını şöyle değerlendiriyordu: *"Zenginlik ve yoksulluk eşitsizliği, toplumsal istencin en büyük yırtılışı olmaya doğru gidiyor, iç isyan ve kin oluyor."* (Aktaran, Jean Hyppolite)

(26)

Devlet tek tek kişilerin aracılığıyla konuşup iş görür. Tek kişi devletin kendisine vermiş olduğu görevi yerine getirdi mi, onun ölümü artık bir kayıp sayılmaz. Bu kişi isterse bir İskender, bir Sezar ya da bir Napolyon olsun...

Tarih büyük adamı kendi amaçları için bir araç olarak kullanır. Tıpkı tarihin halkları bir araç olarak kullandığı gibi... Buna "aklın hilesi" denir.

Dünya tarihinde insanların kendilerine erek edindikleri, eriştikleri, dolaysız olarak bilip istedikleri şeylerin yanıbaşında, davranışlarının ürünü olarak, başka bir şeyin daha ortaya çıkması... "Aklın hilesi" budur. İnsanlar kendi tutkularını, ereklerini kovalar, kendi amaçlarını gerçekleştirirler; ama aynı zamanda bununla, bilinçli olmadıkları, amaçlamadıkları başka bir şey daha oluşmuş olur. Bu başka şeyse tinin özgürlük yürüyüşünün dünya tarihindeki ilerleyişidir.

(27)

Daha yüksek geneli kavrayan, onu kendilerine amaç yapan, tinin daha yüksek kavramına karşılık düşen ereği gerçekleştiren kişiler... Hegel'e göre kahramanlar denen dünya tarihindeki büyük adamlar bunlardır. Bu kahramanların haklılıkları gizli tindedir.

Büyük adamların kişisel kazanç, tutkularını hedefler gibi gözüken çabaları bile kendinde ve kendi için zamanı gelmişi gerçekleştiren güdülerdir. Onların kişisel erekleri aslında dünya tininin istencidir. Dolayısıyla büyük insanı izleyenler, büyük insanın ereğini gerçekleştirmek için çabalarken aslında, kendi içlerindeki güdüye boyun eğerler.

Bu güdüyse tinin özgürlük yürüyüşünden aklın, zorunluluklarla belirlenen kavramsal ilerlemesinden başka bir şey değildir.

(28)

Tin oluşumları olan uluslar bir yanlarıyla doğal varlıklardır. Bu nedenle çeşitli uluslar (halklar) uzamda yapılar gibi yanyana boy gösterirler.

Tinin ilerlemesi genellikle bir bilinç basamaklanışı biçiminde tarihte gerçekleşir.

Tinin ilk çağı çocuğun tinselliğiyle karşılaştırılabilir. Burada, doğa dünyasında karşılaştığımız, tin ve doğanın birliği denilen şeyi buluyoruz. Bu doğal tin hala doğada kalmış, kendisi olamamış, hala özgürlüğünü kazanmamış tindir. Burada devletlerin, sanatların, bilimlerin başlangıçlarını görüyoruz, ama bütün bunlar doğa tabanı üzerindedirler. Tek kişinin -hükümdarın- istenci önünde ötekiler boyun eğerler. Tek kişinin özgür olduğu bu aşama Doğu'nun despotik devletlerine denk düşer.

İkinci basamakta tin kendi içinden çıkıp özgürlüğünün bilincine varır. Ancak bu ilk özgürleşme eksiktir henüz. Tinin ikinci ilişkisi iki aşamalıdır. Birincisi tinin delikanlılık çağıdır, kendine bir özgürlük tanımaktadır, ama bu özgürlük henüz tözsellik kazanmamıştır. Yunan dünyası böyledir. Öteki aşama tinin olgunlaşma çağıdır: Burada bireyin kendi erekleri vardır, ama bunları gerçekleştirmek için genelin -yani devletin- hizmetine girmelidir. Roma dünyasında durum budur. Tinin bu ikinci basamağında kimileri özgürdür.

Son olarak Germanik (Alman) çağ, Hristiyan dünyası gelir. Bu, tikel özgürlükten, özgürlüğün salt genelliğine yükselmiş olan son aşamadır. İnsan insan olarak özgürdür. Burada herkes kendisinin bilinci aşamasına, tinselliğin özünü kendisinde duyma aşamasına yükselir.

(29)

Buraya kadar söylenenler ışığında Hegel'in tarih anlayışının ayırt edici özelliklerinden bazılarını anımsayalım.

Tarihin sürekli ilerleyen, olumluya giden belli bir yönü vardır. (Bkz. 4

değini)

Tarihi süreçler zamana yayılmış mantıki geçmişlerdir. Tarihi bilgimiz önsel bir bilgidir.(12. değini)

Özgürlük dolaysız, doğal bir şey değil, kazanılması gereken bir şeydir. (15. değini)

Tarihin ilerleyişi özünde diyalektik bir süreçtir. (12, 21. değiniler)

Tarihi ilerleten güç insanların tutkuları, sınıfsal-grupsal çıkarlarıdır. (25. değini)

Tarih, gerçekte, tinin-yani aklın, kendini geliştirmesinden başka bir şey değildir. (16, 23, 28. değiniler)

Bunlar size neyi çağrıştırıyor?

Evet, haklısınız; Marks'ın tarihle ilgili bazı düşüncelerini...

Hegel'in tarih anlayışının üzerinden atlayarak Marks'ı çözümleyemezsiniz.

(30)

Tarihin sürekli ilerleyen, olumluya giden belli bir yönü olduğunu söyleyen Hegel'in Marksçılık üzerindeki etkisi belirgindir.

"Hegel'in dizgesi insanın toplumsal gelişmesinin yönünü ve itici gücünü ortaya çıkarmak için harcanmış coşkun bir çabadır. Bilimsel sosyalizmin kuramcıları olan Marks ve Engels'e bir süre sonra yararlı olan birçok önemli gözlemi kapsar.

Bunlar arasında, tarihin belirli bir düzeni ve yönü olduğu düşünüsü en önemli olanıdır. Tarih özgürlüğe doğru ilerlemektedir. Uygarlıkların birbirini izlemesi, yeni biçimler içinde sadece bir yineleme, kısır bir döngü olmayıp insanlığın daha büyük ve geniş özgürlüklere ulaşmasını temsil eder. Hegel, kendi gününe kadar süren bu gelişmenin insanların toplumsal eşitliği ve tüm insanların özgürlük uğruna gerçekleştiğini düşündü." (Howard Selsam)

H. Selsam'a haksız denebilir mi?

(31)

Tarihin belli bir yönü olduğunu dile getiren Hegelci tezin Marksçılık açısından taşıdığı önemi Engels şöyle dile getirir: *"Hegel'in düşünce tarzını bütün öteki filozofların düşünce tarzından ayırt eden şey, bu düşünce tarzının temelini oluşturan o muzazzam tarihsel anlamdı. Biçim ne kadar soyut ve ne kadar idealistçe olursa olsun, düşüncesinin geliştirilmesi, gene de her zaman dünya tarihinin gelişmesine paralel düşüyordu. Ve bu dünya tarihi, sorunun özünü tam olarak ifade etmek gerekirse, onun düşüncesinin mihenk taşı olmalıdır.*

(...) Tarihte bir iç gelişme, zincirleme bir içbağlantı olduğunu tanıtlamayı deneyen ilk adam Hegel'dir. Onun tarih felsefesindeki birçok şey bugün bize ne kadar tuhaf gelirse gelsin, onu izleyenleri, hatta ondan sonra tarih üzerine genel muhakemeler yürütmeye kalkışanları kendisiyle kıyasladığımızda temel anlayışının yüce niteliği bugün de hayranlığa layıktır."

İlerlemeci tarih anlayışı konusunda, tarihin olumluya, özgürlüğe doğru ilerlediği konusunda Marks ve Engels ustalarının görüşünü benimsiyorlardı.

(32)

"Hegel'in tarih üzerine ikinci önemli düşünüsü tarihin itici gücünün insanların gereksinimleri, tutkuları ve çıkarları olduğudur. Bunun anlamı varolan kurumlar ile onlarla uyum içinde olmayan yeni koşullar arasında büyüyen uyuşmazlığın bir sonucu olarak toplumsal değişimin ortaya çıktığıdır. Bu şekilde birçok eski kurum yıkılır ve yerine yeni, daha uygun kurumlar kurulur. Karşılığında bu yeni toplumsal düzen, kendisinde yeni çelişkiler besler ve kendi çöküşüne, daha uygun bir düzen tarafından yerinin alınmasına doğru ilerler."

H. Selsam, bu satırların ardından, Hegel'in düşünceci anlayışı gereği tarihin yönü ile itici gücü arasında gizemli-soyut bir ilişki kurduğunu, ama Marks'ın sorunu şöyle çözdüğünü belirtiyor: *"Tarihi ilerleten güç toplumsal ya da daha iyi tanımlarsak sınıfsal güçlerdir ve tarihsel değişim kendi gereksinimlerini karşılamaya çalışan ekonomik sınıfların bu mücadelesi aracılığıyla gerçekleştirilir."*

H. Selsam doğru söylüyor.

"*Tarihin lokomotifi sınıf savaşımlarıdır*" diyen Marks bu konuda da ustasının izindeydi. Marks'a göre de tarihi ilerleten insanların gereksinmeleri, tutkuları, çıkarları idi. İnsanlar amaçlarını gerçekleştirmeye çabalarken aynı zamanda tarihi yapıyorlardı.

(33)

Marks ve Engels'in Hegel'de bulup, coşkuyla benimsedikleri bir diğer sav, tarihin ilerleyişinin özünde diyalektik bir süreç olduğunu öne süren savdı. Marks ve Engels'e göre Hegel düşüncesi içinde yer alan bu sav son derece önemliydi. Bu savın devrimci anlamı üzerinde Engels şunları yazar: *"Bir örnek alalım: Hiçbir felsefi formül, Hegel'in ünlü 'gerçek olan her şey aklidir ve akli olan her şey gerçektir' tezi kadar dar kafalı hükümetlerin minnettarlığını darkafalılıkta onlardan aşağı kalmayan liberallerin gazabını üzerine çekmemiştir. Bu tez, açıkça, mevcut olan her şeyin kutsallaştırılması, istibdadın, polis devletinin, keyfi adaletin, sansürün vs. takdisi değil miydi? Nitekim F. Wilhelm II ve onunla birlikte tebası, bunu böyle yorumladılar. Oysa, Hegel'e göre, mevcut olan her şey mutlaka gerçek değildir. Hegel'de gerçek (reel) sıfatı ancak aynı zamanda zorunlu olan şey için kullanılır: 'gerçek, gelişmesi sırasında kendisini zorunluluk olarak gösterir', yani onun gözünde gelişigüzel her hükümet tedbiri -ki Hegel kendisi "belli bir vergi kurumu"nu buna örnek gösterir- hiç de zorunlulukla gerçek değildir. Fakat zorunlu olan şey, son tahlilde, kendisini akli olarak da gösterdiğinden, Hegel'in tezi zamanın Prusya devletine uygulandığında ancak şu anlama gelir: bu devlet zorunlu olduğu ölçüde aklidir, akla uygundur, ama böyle olduğu halde bize kötü görünüyor ve kötülüğüne rağmen var olmakta devam ediyorsa, hükümetin kötülüğü tebasının buna uygun düşen kötülüğünde kendi doğrulanışını ve açıklanışını buluyor demektir. Devrin Prusyalıları layık oldukları hükümete sahiptiler.*

Halbuki Hegel'e göre gerçeklik hiç de belli bir sosyal ve politik düzene her hal ve şartta, her zaman verilebilecek bir sıfat değildir. Tam tersine. Roma Cumhuriyeti gerçekti, ama onun yerini alan Roma İmparatorluğu da gerçekti. 1789'da Fransa krallığı, o kadar gerçekdışı, her türlü zorunluluktan o kadar yoksun, o kadar gayri akli bir hal almıştı ki, Hegel'in daima en büyük coşkunlukla söz ettiği büyük devrim tarafından yıkılması vacip olmuştur. Demek oluyor ki, burada

krallık gerçek dışı, devrim ise gerçek idi. Böylece, gelişme seyri içinde evvelce gerçek olan her şey gerçek dışı hale gelir, zorunluluğunu, var olma hakkını, akliliğini kaybeder, ölen gerçeğin yerini -eğer eski düzen karşı koymaksızın ölmeyi kabul edecek kadar makul ise barışıklıkla, yok bu zorunluluğa karşı koyarsa zor ve şiddetle- yaşama gücü olan yeni bir gerçek alır. Bu suretle, Hegel'in tezi, bizzat Hegelci diyalektiğin işleyişiyle kendi zıttına döner: İnsanlık tarihi alanında gerçek olan her şey zamanla gayrı akli hale gelir, yani onun kaderinde gayri-aklilik vardır, o peşinen gayrı aklilikle mululdur; ve insanların kafasında akli olarak bulunan her şeyin, mevcut zahiri gerçeğe ne kadar zıt olursa olsun, gerçekleşmesi mukadderdir. Gerçek olan her şeyin akli olduğu tezi, Hegelci diyalektiğin bütün kurallarına uygun olarak şu diğer teze dönüşür: Mevcut olan her şeyin layığı ölümdür."

(34)

Tarihin ilerleyişinin özünde diyalektik bir süreç olduğu düşüncesine bağlı Hegelci bazı düşünceleri de Marksçılıkta görmek olanaklı. Bu düşüncelerden birisi, tarihi süreçlerde zorunlulukların egemen olduğu açık bir belirlenimciliğin (determinizmin) varolduğu düşüncesidir.

Hegel açısından tarihte katı bir belirlenimciliğin olması zorunluydu. Varolan her şey Saltık Tin'in açılıp serpilmesi olduğuna göre, tarih Saltık Tin'in özgürlük bilincine doğru sürekli bir gelişmesi olduğuna göre.... Hegel'de tarihin zorunlulukla belli aşamalardan geçmesinden doğal bir şey olamaz.

Marks'ta da tarih belli zorunlu aşamalardan geçer: "*Asya, kadim, feodal ve çağdaş-burjuva üretim tarzlarının, toplumun ekonomik yapısının ilerleyişinde birbirini izleyen aşamalar oldukları söylenebilir. Burjuva üretim ilişkileri... bu toplum biçimi, insan toplumunun tarih öncesi çağının son dönemidir.*" (Marks)

(35)

Toplumların gelişme aşamaları ve bu gelişmenin yasaları kounsunda Marks'ın başardığı işlerden söz ederken Lenin şunları yazar: "*İnsan yığınlarının harekete geçiş nedenlerini belirleyen nedir? İnsanın tüm tarihi faalilyetlerinin temelindeki maddi hayatın üretiminin nesnel koşulları nelerdir? Bu koşuların gelişme yasaları nelerdir? İşte bütün bu sorulara Marks dikkati çekti ve muazzam çeşitlilik ve çelişkililiğine rağmen kesin yasalar tarafından belirlenen tarihi, tek bir süreç olarak bilimsel şekilde incelemenin yolunu çizdi.*"

Tek bir süreç olarak aşamalı tarihin ilerleyişi Hegel'de tinsel bir süreç, kavramın diyalektik gelişmesi iken Marks'ta bu süreç bilimsel-doğal bir ilerlemeye çevrilir. Ama işin özü, tarihin belli bir yönde, zorunlu aşamalardan geçerek, durmaksızın ilerlediği düşüncesi ikisinde de ortaktır.

(36)

Marks tarih söz konusu oldukta, yaptığı en önemli işi şöyle tanımlıyordu: "*Benim yeni olarak yaptığım: 1) Sınıfların varlığının ancak üretimin gelişimdeki belirli tarihi evrelere bağlı olduğunu, 2) Sınıf savaşımının zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne vardığını, 3) Bu diktatörlüğün kendisinin bütün sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız bir topluma geçişten başka bir şey olmadığını tanıtlamak olmuştur*"

Marks tarihte belli zorunlu bir aşamalanma olduğunu öne sürmekle yetinmiyor; tıpkı Hegel gibi, tarihin zorunlu ilerleyişinin insanlığın özgürleştiği bir aşamaya doğru olduğunu öne sürüyor.

En önemli yapıtı olan Kapital'de, Marks "*kapitalist üretimin bir doğa yasasının kaçınılmaz zorunluluğu ile kendi yadsımasını doğurduğunu*", komünizmi davet ettiğini söyler.

(37)

Tarihi süreçleri zamana yayılmış zorunlu-mantıki geçmişler olarak gören Hegel'e göre tarih bilgimiz önsel bir bilgiydi. Ona göre kavramsal sırayı kavradığımızda olayları daha olmadan bilebilirdik.

Hegel'deki bu bilicilik (kahinlik) Marksçılıkta da olduğu gibi geçerli. İnsanlığın kaçınılmaz olarak komünizme doğru ilerlediğini söyleyen Marks'ın olacakları önceden bildirmesinin başka bir anlamı olabilir mi?

Bu konuyla ilgili olarak, İngiltere örneği için, Engels şöyle yazmıştı:

"*Başka hiçbir yer hakkında kehanette bulunmak İngiltere'deki kadar kolay olamaz, çünkü bu ülkede toplumun gelişmesi çok açık ve gayet kesindir.*

Devrim zorunlu olarak gelecektir ve çatışmaya barışçıl bir çözüm bulmak için artık zaman çok geçtir."

Marks, Engels, sonraki Marksçılar... toplumların geleceğine ilişkin birçok öngörüde bulundular.

(38)

Marks ve Engels'e göre sosyalist devrim kaçınılmaz bir zorunluluktur. Devrimin olmasıysa, her şeyden önce, ekonomik krizlere bağlıydı. Ama Marks'a göre biri ne kadar kaçınılmazsa diğeri de öyleydi. Devrim son hızla yaklaşıyordu...

1848'de bekledikleri anın geldiğini düşünerek, hemen öne atıldılar. Ancak daha sonra yanıldıkları için özeleştiri verdiler.

1857 ekonomik kriziyle birlikte aynı yanılgıyı yinelediler. Engels şöyle yazmıştı o dönem:

"*1848'de demiştik ki: şimdi bizim vaktimiz geliyor. Bir bakıma gelmişti de, bu sefer ama, tam olarak geliyor!*"

Yaşamlarının sonuna dek Marks ve Engels'in bu "devrim beklentileri" sürdü. Bazı Marksçıların yakın devrim düşü görmelerinde Marksçı tarih anlayışının etkisi yok mu?

(39)

18.yüzyılda sağlanan düşünce atılımının belirgin özelliklerinden birisi bu dönem düşünürlerinin çoğunun paylaştığı insan aklına, insanların akılcı davranma eğilimlerine, duyulan büyük güvendir.

Montesquieu, Rousseau, Kant, A. Smith... bu düşünürlere göre, insanlar, akılcı-mantıklı bireyler olarak, çıkarlarının nerede olduğunu bilirler. Hobbes'un "*insan insanın kurdudur*" yargısı yanlıştır. Tam tersine, inanlar sürekli didişme yerine çıkarlar arasında uyum sağlayacak uzlaşmaları yeğlerler.

Devlet, çeşitli toplummsal kurumlar, yasalar, ahlak... insanlar arası toplumsal antlaşmaların, sözleşmelerin, akılcı politik dışavurumu konumundadırlar.

A. Smith'in piyasayı düzenleyen "gizli (görünmeyen) el"iyse ekonomik akılcılığın, çıkarların uyumunun sağlayacağı akılcı yararların, mantıki bir sonuç olarak ortaya konulmasıydı.

Hegel, izleyicileri Marks, Engels... bu düşünce geleneğinden kopuk değillerdi kuşkusuz.

(40)

Heptanrıcı-gizemci Hegel'deki Saltık Tin'in özgürlük yürüyüşünün insan aklının yasalarına dönüşmesi 18. yüzyıl düşünürlerinin akılcılıklarının bir devamıydı.

Hegel Saltık Tin'in özgürlük yürüyüşünün insan aklının yasalarında dile geldiğini, tarihin diyalektik gelişiminde dışavurulduğunu düşünüyordu. Bireyler günlük yaşamlarında akılcı, mantıklı davranırlar. Eylemlerinde kendi çıkarlarını doyurmayı amaçlarlar, ama bunu yaparken bilincinde olmadan eylemlerinde saklı duran Saltık Tin'in amaçlarını da gerçekleştirirler. (Aklın hilesi...)

Hegelci "aklın hilesi" anlayışı A. Smith'in ekonomik akılcılığının felsefede dile getirilmesinden başka bir şey değildir.

(41)

Tarihte zorunlu içsel bir zincirleme bağıntı gören Hegel tarihi ilerlemeyi insanın kendi bilinçliliğinin gelişmesine bağlamıştı.

Herzen'e göre Hegel, öğretisiyle "devrimin cebirini" ortaya koymuştu. Bazı tarihçilerle birlikte Marksçılar Hegel'in işaretlerini tanımladığı devrime eylemsel bir içerik veremediğini, bunu Marks'ın gerçekleştirdiğini söylerler:

*"Hegel'in cebirsel denklemlerini aritmetiğe dönüştürmek Marks'a kalmıştır. Hem A. Smith'in hem Hegel'in izleyicisi olan Marks, doğanın akli yasalarınca düzenlenmiş bir dünya kavramından yola çıkmıştır. Hegel gibi, fakat bu kez pratik ve somut bir biçimde, insanın devrimci girişkenliğine uygun olarak akli bir süreç içinde evrilen yasaların yönettiği bir dünya kavramına geçişi sağlamıştır. Marks'ın son bireşiminde tarih, birbirinden ayrılamayacak, tutarlı ve akli bir bütün oluşturan üç anlam taşımaktadır: **1)** Olayların nesnel, özellikle de ekonomik yasalara uygun hareketi, **2)** Buna karşılık olmak üzere, düşüncenin diyalektik bir süreç içinde gelişmesi, **3)** Yine buna karşılık olmak üzere, devrimin kuramıyla uygulamasını uzlaştıran ve birleştiren, sınıf çatışması biçimindeki eylem Marks'ın öne sürdüğü, nesnel yasalarla bunları uygulamaya çeviren bilinçli eylemin bir bireşimidir; bu, bazen determinizm (belirlenimcilik-bn) ve volantrizm(istençcilik-bn) denilen şeylerin bir bileşimidir."*
(E.H. Carr)

(42)

Hegel'deki tinsel-düşünceci akılcılığı yadsıyan Marks bunun karşısına maddeci bir zeminde temellendirdiği "bilimsel" bir akılcılık koydu.

Marks, tıpkı Hegel, 18. yüzyıl düşünürleri gibi, insanların ya da grupların çıkarlarına uygun bir biçimde davrandıkları bir tür akılcı ruhbilim görüşünü kabul etti.

Bu görüşe göre, insanlar, hem çıkarlarını gözetiyor hem de geleceği, gelecekteki yararlarını önceden kestirebiliyorlardı. İnsanların bencil, öngörülü bir yapıları olduğunu öne süren bu düşünceler, aynı zamanda, Marks'taki iyimserliğin nedenlerine de ışık tutuyor.

Marksçıların sık sık içine düştükleri oldu olacak bir "yakın devrim beklentisi"nin bu görüşlerle ilgisi olmadığını söylemek olanaklı mı?

(43)

Tarih konusunda Marks'la Hegel arasındaki varlıkbilimsel farklılığı yadsımak olanaksız. Marks ne kadar maddeciyse Hegel o kadar düşünceci...

Yine de, bu varlık bilimsel farklılık, özdeki benzerliği ortadan kaldırmıyor.

İşte bazı çarpıcı benzerlikler:

Tarihin özgürlüğe doğru ilerleyen bir yönü var.

Hegel- Özgürlük, Saltık Tin'in kendi bilincine ulaşması, eşdeyişle insanlığın saltık bilgiye ulaşmasıdır.

Marks- Özgürlük, insanlığın doğal zorunluluklardan kurtulduğu sınıfsız toplumdur.

Tarihin ilerleyişi diyalektik bir süreçtir.

Hegel- Özünde tinsel, kavramların diyelaktik gelişimidir.

Marks- Özünde doğal, eylemsel bir diyalektik gelişimdir.

Tarihi ilerleten tutkular, çıkarlardır.

Hegel- Tarih büyük adamların, tarihi halkların eylemleriyle ilerler.

Marks- tarihi ilerleten sınıf savaşımlarıdır.

Tarihi bilgi önsel bir bilgidir.

Hegel- Çünkü kavramların zorunlu diyalektik gelişimi var.

Marks- Çünkü tarihin zorunlu yasaları var.

Tarihi yapan inanların eylemleri akılcıdır.

Hegel- İnsanlar çıkarlarını gözetir, öngörülüdürler.

Marks- İnsanlar çıkarlarını gözetir, öngörülüdürler.

Tarihte akıl belirleyicidir.

Hegel- Tarih, Saltık Tin'in insan aklının yasalarında dile gelen ilerleyişidir.

Marks- Tarih insanın maddi kurtuluşuyla birlikte özgürlüğe kavuşacağı bir ilerleyiştir.

Özgürlük, doğal bir şey değil, kazanılması gereken bir şeydir.

Hegel- Felsefe, din, sanatta insan aklının eğitimiyle.

Marks- Üretici etkinlik içinde devrimci eylemceyle.

KAYNAKLAR:

1) Felsefe Arşivi, Cilt I, sayı 2-3, 1946 İst.
2) Tarihte Akıl, G.W. Hegel, Kabalcı Yay. 1995 İstanbul
3) Bütün Yapıtları (Seçmeler), G.W.Hegel, Onur Yay. 1976, Ankara
4) Mantık Bilimi, G.W.Hegel, İdea Yay, 1991, İstanbul
5) Hukuk Felsefesinin Prensipleri, G.W. Hegel, Sosyal Yayınları, 1991
6) Grundrisse, K.Marks, Birikim Yay. İst.
7) Marks-Engels, S. E. I, II, III Sol Yay.
8) Tarih Tasarımı, R.G. Collingwood, Ara Yay. 1990 İstanbul
9) Tarih Nedir? E.H. Carr, Birikim Yay. 1980, İstanbul
10) Din, Bilim ve Felsefe, Howard Selsam, Sarmal Yay. 1995, İstanbul
11) Sosyolojik Düşüncenin Evreleri, Raymond Aron, Bilgi Yay. 1989 İst.
12) Felsefe Tarihi, Macit Gökberk, Remzi Kitabevi, 1996 İstanbul
13) Felsefe Tarihi, Alfred Weber, Sosyal Yay. 1991 İstanbul

"YDD" nin paslanan motoru: ABD (1)

Temel DEMİRER

"YDD" ile yüzü tekellerin ortaçağına dönmüş dünyanın, Kuzeylileştirilmesinin önemli söylencesini, "Amerikan tarzı yaşam" yanılsaması oluşturur. Bir yalan kültü ve hilkat garibesi özellikleri taşıyan, karabasana dönüşen yaygın yanılsama konusunda çok şey söylenebilir. Ama bir örnek bile yeter de artar: **Charles Murray** ve **Richard Herrnstein**'in birlikte kaleme aldıkları '***The Bell Curve/Çan Eğrisi***' adlı yapıtta, Afro-Amerikalılar'ın beyazlara oranla daha düşük IQ'ye (zekâ düzeyine) sahip olduğunu "iddia" eden bu kültür, "*Zencilerle beyazlar arasındaki IQ farkının nedeni sosyal farklılıklar değil, genetik farklılıklardır*" (C.Murray) propagandasını, "bilim" katına çıkartır...

'US Adult Cultur'e göre, ABD'de 42 milyon kişi okuma yazma bilmiyor. 52 milyon da, okuma biliyor ama okuduğunu anlamıyor... Ve ne ilginçtir ki, "YDD"nin "motor gücü"nü işte bu Amerika Birleşik Devletleri oluşturuyor...

'Pek iyi ama ABD, "YDD"den ne bekliyor' mu ?.. Körfez krizi döneminde **Dick Cheney** şunları diyordu: "*Savaşı mümkün olduğu kadar erken kazanmakla, ABD bütün dünyanın gözünde daha güçlü gözükecek. Ve yeni bir dünya düzeni oluşturmak için gerekli kudrete sahip olduğunu kanıtlamış olacak.*" (La Tribune, 5 Şubat 1991) "*Birleşik Devletler'in uzun vadeli istemleri olduğunu düşünüyoruz. Dünya okyanuslarını kontrol etmek, Avrupa'daki, Pasifik'teki vaadlerimizi yerine getirmek, Güney Batı Asya'da olsun, Panama'da olsun, beklenmedik olaylara karşı Amerikalılar'ın canlarını ve çıkarlarını korumak için güçlerimizi seferber edebilecek kapasitemizi muhafaza etmek zorundayız.*" (Le Monde, 6 Şubat 1991) **James Baker**'de, Dick Cheney'i şu sözlerle tamamlıyordu: "*Birleşik Devletler'in önderliğinin güvenlik ve politik alanlarla sınırlılığı olduğuna inanmıyorum. Bu önderliğin ekonomik alana da yayılması gerektiğini düşünüyorum.*" (International Herald Tribune, 21 Şubat 1991)

23 Eylül 1991'de BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasında **G. Bush**, "Pax-Americana" dayatmacaları konusunda şunları diyordu: "*Tarih devam ediyor. (...) ABD, dünya meselelerinden tamamen elini çekip izolasyon politikaları izlemeyecektir. (...) Dostluk ve liderlik sunacağımız, sorumluluğunu ve emellerini paylaşacağımız bir Pax-Universalis (evrensel barış) peşinde olacağız. Soğuk savaş sonrasında da dünya barışı çeşitli tehditler altında bulunmaktadır. Yeni çağ, büyük umutlar veriyor, ancak bu umutlar karşılaşacağımız belirsizlik ortamından etkilenecektir. Etnik anlaşmazlıklar, ulusal düşmanlıklar, dini çatışmalar, silâhların artışı, kişisel ihtiraslar nedeniyle dünya tehlikeli bir yerdedir. Dikkatlerimizi bölgesel tehditlere yöneltip, barışı sağlayacağız.*"

"YDD" yönelimli "*Birleşik Devletler'in kapitalist sınıflarının, siyasal alanda oluşturduğu dünya egemenliğini izleyerek, şu andaki aski-ideolojik biçimiyle veya yeni ki resel ekonomik çerçeve temelinde kaynakların artan bir şekilde d yayılmacılığa aktarılmasını sağla ğını göstermektedir. Denizaşırı g nişlemeyi desteklemek için toplu sal programlara ayrılan devlet fo larının gözden geçirilmesi; ücretl rin ve yaşam standartlarının düş rülerek küresel arenada yüksek kâ lılığın ve pazar payının korunmas dışa yönelik yapıların korunması ulusal politika önceliklerini biçi lendirmeye elverişli seçkinleri ağırlıkta olduğu bir siyasi siste oluşturulması; en yüksek gelir gru larında (küresel aktörlerin elleri de) yoğunlaştırılan gerileyen b vergi yapısı; ikiye bölünmüş b ekonomi ve toplum yaratılarak, ç ğunluğun çürüyen ulusal kurumla bağlı olduğu ama küçük bir ayrıc lıklı seçkin grubunun küresel çap birikimlerini gerçekleştirdikler* (James Petras-Moris Morley, İmp ratorluk mu? Cumhuriyet mi? Am rika'nın Küresel Gücü ve İç Çür mesi, s.9, Sarmal Yayınevi-199 açıktır.

Ancak "*Bugünkü Birleşik Devle ler'i anlamak için, güç ve servet d ğılımının (...) ikiye bölünmesini ka ramak gereklidir. Birleşik Devletl ekonomisi ve toplumsal yapısı b zulmakta, sanayi ve imalat düşme te, bütçe ve ticaret açıkları büyü mektedir, dış borç yükselmekte, sa lık ve eğitim sistemini yeni ciddi s runlar sarmalamaktadır. (...) Ulu lararası tekelci elit ile yeni filizl nen geçici iş gücü arasındaki eş sizlikler büyüdükçe, kutuplaşmış s*

nif yapısı ve yöneticiler ile yüzünü dışa dönmüş seçkinler arasındaki derin bağlar, mevcut iki partili sistemin içinde herhangi bir farklı politika uygulanmasına dair ufukları sınırlamaktadır." (age, s.177-178)

ABD'de çaplı bir çürüme yaşanmaktadır. ABD denince, artık bir karabasandan söz edilmektedir... Örneğin ABD'de, 1996'nın ilk 3 aylık döneminde, New York'ta 575 kadına tecavüz edildi. Cinayetler yüzde 15, saldırılar yüzde 13, hırsızlıklar yüzde 12, soygunlar yüzde 5, oto hırsızlıkları yüzde 10 düzeyinde arttı...

Toplumsal dengesizliklerin ve eşitsizliklerin ABD'sinde, mahkeme istatistiklerine göre, 1994 yılında toplam 35 milyon suç işlendi ve 5.1 milyon kişi (toplam nüfusun yüzde 2.7'si) hapisteydi. Hapisten çıkanların yüzde 50-70'i ilk 12 ay içinde tekrar suç işledi. 1993'de ABD'de 24 bin 500 kişi öldürüldü. Amerika'da yılda 20 bin kişi silahla vuruldu. 10 bin kişi intihar etti...

'Amerikan Ulusal Kadın Organizasyonu'na göre, ABD'de günde 33 kadın silahlı saldırıya uğruyor. Her dakikada bir tecavüze uğruyor. 170 bin kadın gebeliği boyunca kocasından dayak yiyor. Her beş yıl içinde kocalarından yedikleri dayak sonucu hayatını kaybeden kadın nüfusu, Vietnam savaşında ölen asker sayısına eşit. Her altı kadından biri hayatında bir kez tecavüze uğrama tehlikesi altında. Amerika'da hükümette görev alan kadın politikacı oranı yüzde 22, teknik alanda ise yüzde 12.2...

'ABD Çocuk Haklarını Savunma Vakfı'nın raporuna göre, Amerika'da her 1.5 saatte bir çocuk ya da bir genç ateşli silahlarla vuruluyor. Öldürülen gençlerin yaşları, 10-19 arasında... 'Ulusal İstatistik Bürosu'na göre de, ateşli silahlarla ölümlerde son yıllarda artış kaydedildi: 1993'de bu yüzden 39 bin 594 kişi öldü...

ABD'de nüfusun yüzde 1'i, yüzde 40'ının servetine sahip... Nüfusunun 7 milyonu evsiz... Uyuşturucu madde kullananların sayısı 26 milyon. Her yıl dünyaya gelen 375 bin bebek, ebeveynlerinin uyuşturucu kullanması nedeniyle yaşam savaşı veriyor... 1993'de ABD'de 339 bin kişi AIDS'e yakalandı. Hastalığın ortaya çıkışından 1995'e kadar 200 bin kişi hayatını kaybetti...

Dünya'da AIDS hastalığının en yaygın olduğu kentlerin ön sırasında yer alan New York'un Sağlık Müdürlüğü'nün açıklamalarına göre, kentte kayıtlı 81 bin 500 AIDS'linin yüzde 20'sini kadınlar, yüzde 80'ini ise erkekler oluşturuyor. Kentte AIDS'ten ölümler, 1990'dan bu yana artıyor. AIDS'ten ölenlerin ortalama yaşının ise, 30 olduğu belirtiliyor. Sağlık Müdürlüğü yetkilileri, "*Yüzyılın başından bu yana yaşanan iki dünya savaşı ve 1930 borsa krizinin dahi, New Yorklular'ın yaşamını AIDS kadar olumsuz etkilemedi*" diyorlar...

ABD KARABASANI

Aslında ABD'yi en iyi "bireysel refah ve kamusal yoksulluk" denklemi açıklar. Thatcher'in, "özel sektörü denetlemenin bir anlamı olmadığı ve piyasanın kendini en iyi şekilde denetleyeceğini" savunan görüşlerinin takipcisi Reagan ABD'sinde, "suç oranlarındaki artış, ekonomik-sosyal sorunlardaki tırmanış" ABD'yi bugünlere ulaştırdı. Ortada bir "refah devleti" değil, despotik "polis devleti" var. Beyaz ırktan muhafazâr Amerikalılar "bozulmaya" karşı, "kendi şehir devletleri"ni oluşturmakla meşguller. (Le Monde Diplomatique, Mart-1996)

"YDD"nin yolaçtığı sorunlarla toplumsal tansiyonun yükseldiği ABD yıllar sonra, ciddi ve çaplı bir sınıf savaşımı sürecine yöneliyor. Örneğin 1995 cirosu 170 milyar dolara ulaşan 'General Motors'un, 5 Mart 1996 da ABD'nin Dayton kentindeki tekelinin iki işyerindeki 2700 işçinin katılımı ile başlayan grev, gerek etkisi, gerekse gerekçesi açısından olağanüstü önem taşıyordu. ABD'de ekonomik hayatta fırtınalar yaratan bu grevden ötürü, GM'nin 29 işyerine 25 bin fren balatası gelmeyince, üretim durdurulmak zorunda kalındı ve 140.000 işçi çalışamaz duruma geldi. Yani işçi hareketlenmesine GM olayı ilginç bir örnek oluşturdu. Ancak **gidişatın ilginç özelliği, küreselleşme okkasının altına gidenlerin, (sola değil!) otoriter eğilimleri ağır basan yoğunlaştırılmış aşırı sağ politikalara yönelmesidir...**

Bu koşullarda "ekonomik muhafazakâr" ve "büyük şirketlerin dostu" diye tanınan Bobe Dole, New Hampshire ön seçimlerinde yaptığı bir konuşmada, "*şirket kârları rekor kırıyor, ama işten çıkarmalar da*" diyerek büyük şirketleri sorumluluğa çağırıyordu. (Wall Street Journal, 15 Şubat 1996) Bill Clinton da, "*son on, onbeş yıldır halkımızın yarısından fazlasının gerçek geliri artmadı, hatta düştü*" diyerek (International Herald Tribune, 16 Şubat 1996) şirketleri sorumluluğa çağıranlar kervanına katılıyordu. Clinton, Amerikan şirketlerinden "*kısa vadeli kazanç yerine uzun vadede refahı*" gözetmelerini istiyordu. (The Economist, 10 Şubat 1996)

Pazar ekonomisinin en iyi çalıştığı iddia edilen ABD'de, liberal-muhafazakârların karşısına dikilen tablo anlamlıydı: Yoksulluk sınırı altındaki Amerikalılar'ın 30 milyonu aştığı tahmin edilirken, Robert Allen'in ATT'si, birkaç ay içinde 40.000 kişiyi "başarıyla" işten atmıştı ki, bu noktada 'Newsweek' dergisi, içinde Allen'in de bulunduğu benzer dört pazar ekonomisi elitini kapak yapıp, "Sanayi katilleri" diye nitelemişti...

Ancak bu sözde tartışma ve demogojik söylencelere karşın ABD'de nüfusun yüzde 10'u, ulusal gelirin yüzde 70'ine el koyuyor. Edward N. Luttwak, Amerika'daki orta sınıfın yoksullaşarak yok olma sürecinden dem vurarak, "ABD'nin üçüncü dünyalaşması"ndan söz ediyor. 'Amerikan Nüfus Bürosu'nun 1992'de yayımladığı rapora göre, Afro-Amerikalılar'ın ("siyahlar") yüzde 32.7'si yani yaklaşık üçte biri

yoksulluk sınırı altında yaşıyordu. Beyaz Amerikalılar da bu oran, yüzde 11.3'dü.

'The New York Times'a göre, 1979'dan beri ABD'de tam 45 milyon iş yok oldu. Gerçi aynı sürede 27 milyon yeni iş yaratıldı, ama 'International Herald Tribune'e bakılırsa bunların çoğu, sosyal güvencesiz ve yüzde 50 düşük ücretli işler... 'Amerikan Teknoloji Enstitüsü'nden (MIT) **Lester Thurow**, "*İş mucizemizin gerisinde bir sır yok. Meselenin püf noktası, düşük ücretlerdir*" diyor. ABD'de, yarısını kadınların oluşturduğu 10 milyon Amerikalı, saat ücreti 4.25 doları aşmayan ve 5 yıldır hiçbir artış yapılmayan asgari ücretle çalışıyor. Ayrıca ABD'de ortalama ücretlerde büyük gerileme de söz konusu. 1979-1994 arasında ortalama hanehalkı geliri yüzde 10 artmış, ama bunun yüzde 97'si, en üst yüzde 20'lik gelir dilimine gitmiş. 1970'de yöneticilerin maaşı, ortalama işçi ücretlerinin 40 katıyken, şimdi 200 katına çıkmış. Ortalama cirosu 21 milyar doları geçen 35 büyük şirket arasında yapılan bir araştırmaya göre, şirket genel müdürlerinin yıllık maaşları ve ikramiyeleri 1995'te yüzde 4'ten yüzde 39'a artarak, sırasıyla 991 bin dolara ve 1.22 milyon dolara çıkmış. (International Herald Tribune, 6 Mart 1996)

ABD sermayeli şirketlerde bundan önceki ekonomik durgunluk döneminde başlatılan yeniden yapılanma, uzmanlaşma, küçülerek büyüme, şirketlerarası birleşmeler, satınalmalar son 2 yılda arttı. 1995 yılında ABD'de büyük çaplı şirketler arası birleşmeler, satınalmalara tanık olundu... 'Fortune' Dergisi'nin yayımladığı 1995'te ABD'nin en büyük 500 şirketi listesinde, 1994'de ilk 5 sırayı paylaşan 'General Motors' ve 'Ford Motor' (otomotiv sanayii), 'Exxon' (petrol sektörü), 'Wal-Mart Stores' (perakende mağazacılık) ile 'AT and T Corp' (telekomünikasyon) şirketleri, 1995 yılında da yerlerini korudular. ABD'nin en büyük 500 şirketinin toplam kârı 1994-95 döneminde ortalama yüzde 13 artışla 215.25 milyar dolardan 244 milyar dolara çıkmıştı.

"YDD" yönelimli "Birleşik Devletler'in kapitalist sınıflarının, siyasal alanda oluşturduğu dünya egemenliğini izleyerek, şu andaki askeri-ideolojik biçimiyle veya yeni küresel ekonomik çerçeve temelinde iç kaynakların artan bir şekilde dış yayılmacılığa aktarılmasını sağladığını göstermektedir.

Ancak, dolar bazında bu yüksek oranlı kâr, çalışanların sayısını artırmadı. En büyük 500 Amerikan şirketinin personel sayısı 1994-95 döneminde sadece binde 2 arttı...

ABD'nin bir numaralı şirketi GM, 1995'te 6.88 milyar dolar kâr etti, personel sayısı 692 bin 800 kişiden 709 bine çıktı. 1990-1994 döneminde 150 bin çalışanının işine son veren 'International Business Machines' (IBM) şirketi, ciro ve kârlarını artırınca, 1995'te personel sayısını biraz artırdı. 1994'de 8. sıradaki IBM 6. sıraya yükselirken, 'General Electric' 7, Mobil 8. oldu. 'Chrysler' (otomotiv) şirketi 11. sıradan 9. sıraya çıktı. 'Philip Morris' son 3 yıldır 10. sıradaki yerini korudu.

En büyük 10 şirketten 'General Motors'un 1995'teki cirosu 168.8 milyar dolar, 'Ford Motor'unki 137.1 milyar dolar, 'Exxon'un cirosu 110 milyar dolar, 'Wal-Mart Stores'un 93.6 milyar dolar, 'AT and T'ninki 79.6 milyar dolar, 'IBM'inki 71.9 milyar dolar, 'General Electric'in cirosu 70 milyar dolar, 'Mobil'inki 66.7 milyar dolar, 'Chrysler'inki 53.2 milyar dolar, 'Philip Morris'in cirosu 53.1 milyar dolar olmuştu. ABD'nin en büyük 500 şirketi sıralamasında ilk 50'ye giren şirketten 40'ının herbirinin 1995 yılı ciroları 41.3 ile 17.7 milyar dolar arasında değişiyordu... Ayrıca 'Fortune' dergisi'nin rakibi 'Forbes' dergisi'nin sıralamasına göre, ABD'nin en büyük şirketleri listesinde ilk sırayı 'General Motors' ve 'General Electric' paylaşırken, onları sırasıyla, 'Exxon', 'Ford', 'IBM', 'Philip Morris', 'Citicorp', 'Wal-Mart' (mağazacılık zinciri) 'AT and T' ile 'Chase Manhattan' (bankacılık) izliyordu...

(DEVAM EDECEK)

Parçalan ki yenilen

Erhan MEYDAN

Yolun neresindeyiz? Yolda olan herkesi bir şekilde ilgilendiren bir soru. Ama onu da önceleyen sorun, yolun kendisi üzerine düşünmektir. Hangi yolun, neresindeyiz?

Eğer eski iz üzerinden bir takım yeni ideolojik siyasi tespitler ve iyi bir restorasyon ile program oluşturmak, örgütü "yeniden inşaa" etmek ise, neresinde olunduğu o kadar önemli değil! Çünkü bu zaten yanlış bir yol, varacağı yer belli! Bu yollardan daha önce geçilmişti, söylenenlerin ve yapılanların bize hiç yabancı gelmeyişi bu yüzden. Ama, tanışıklığın sahte güvenilirliğine aldanıp doğru yolda olunduğu sanılmamalı.

Öyleyse, ne yapmalı? Mesela aydınlanmadan söz edildi bir ara. Belirsiz görünümüne rağmen, uzun soluklu arayışları anlamlı kılacak yaklaşımın buna daha uygun olduğunu düşünüyorum. Çağın belirsizliklerini ve içinde bulunduğumuz karanlığı aydınlatma anlayışı, hiç olmazsa gidilecek yolu tespit edebilmek için iyi bir başlangıç oluşturuyor. Aydınlandıkça, neresinde olunduğu kadar, sanının hangi yolda olunması gerektiği de daha iyi anlaşılacaktır.

Dolayısıyla bugün, politik bir etkinliği ve kollektif bir duruşu anlamlı kılan şey, eski gelenek üzerinden örgütsel varoluşu sürdürme meselesi değil, Marksizm'in bütünselliğinin yeniden oluşturulması zorunluluğudur. Politik varoluş ve örgütsel inşaa, bu sürecin bir parçasıdır. bu nedenle, zihin karanlık noktalarını aydınlatmaya ve daha çok ışığa ihtiyacımız var.

Bu yüzden, karanlığın üzerine üzerine yürümek, kaybolmak, çıkmaz yollardan geri dönmek, yeniden yollara düşmek, yanıtsızlığın uçurumlarını, büyük zorlukları aşarak ilerlemeye çalışmak, geçilmiş yolların izinin sürme güvenilirliğinden daha anlamlı görünüyor bana. Yanlış yapmaktan, yenilmekten, parçalanmaktan korkmak için hiç bir neden yok. Aksine, yanlış yapma, yenilme ve paramparça olma cesaretine her zamankinden daha çok ihtiyacımız var. Bu olmadan geçmişi tekrar etmekten kurtulmak mümkün değil.

Oysa, geçilen yollardan geldiğimiz noktayı görebilecek durumdayız. Kesin olarak anlaşılması gereken şey, herkesin kendince yorumladığı aynı pusulayla farklı izleri sürmüşüz gibi görünse de, geçilen yolların hepsinin çoktandır aynı kavşakta buluştuğu ve burada yolun bittiğinin ortaya çıkmış olduğudur. Şimdi, bir çok anlamda düşünülmesi gereken yeni bir yol kavşağındayız.

Uzun zamandır ve farkında olmadan, içte ve dıştaki bir çok nedenden dolayı karanlıktaydık. Bu, yürüyüşün sonu değil elbette. Beklemenin gerekçesi de olamaz. Ama aydınlanmanın belirleyici önemi, bu noktada vurgulanmalı. Yani, *"karanlığın gözüne bakarak/yürümek..."* (Nazım Hikmet) zorundayız. En koyu olan noktanın ışığa en yakın yer olduğunu bilerek. Ve artık, herkesin kendince geçtiği yolların gidilecek yer açısından kesin bir yön tayin edemeyeceğini ve bir temel oluşturamayacağını görerek...

İRONİK DÜŞÜNCE

Yol üzerine çağrışımsal düşünceleri bir yana bırakıp kısaca belirtmek gerekiyor: Geçmişi tekrar etmekten kurtulmanın yolu, kopuşu gerçekleştirmekten geçmektedir. Yalnızca yanlışları terk etmek değil, eski doğruları, tasarıları ve yöntemleri de aşmak gerekiyor.

Kopuşun içeriği, niteliği, kapsamı ve anlamı üzerine yoğunlaşmak önemli. Bunun çerçevesinin ve perspektifini biçimlendirmek, hareket tarzının belirlemek ve yeni bir eksen tanımlamak kaçınılmaz bir öncelik taşıyor. Bu noktada belirlenmiş yönler sözkonusu. Şimdilik vurgulanması gereken yön, gelenekten kopuşun zorunluluğudur.

Mesele, yalnızca bilgi eksikliklerinin giderilmesi ve fikirlerimizin geliştirilmesi sorunu değildir. Hatta ideolojik ve siyasi yeni tespitler yapmak, teoriyi tamamlamak da değildir. Daha derinde, düşünce yapısının temellerinden itibaren irdelenmesi gerekliliğindendir. Bir bütün olarak "temel kavramlar"dan başlamak üzere, yöntemin ve kavramsal çerçevenin de sorgulanmasıdır. Özetle, düşünce tasarılarımızın oluştuğu, değişen tarihsel koşulların belirlenimlerinden kurtulabilme sorunudur.

Nedir o zaman bu tarihsel koşullar? İşte, sorunların ağırlaşmasının bir kaynağı da burası. *"Yaşadığımız çağın anlaşılmasını güç kılan şey, yeni ilişkilerin ortaya çıkışıyla eski ililşkilerin sürekliliğinin yanyana, bir arada bulunuşudur."*(1) Bu, sıkıntıları büyütüyor ve çözüm sürecini güçleştiriyor. Dolayısıyla bu noktada, dünyaya ilişkin kavram ve tasarılarımızın, yöntem sorununu da içerecek şekilde, elelştirel bir sorgulamanın konusu olarak ele alınması gerek.

Bu elbette ağır bir sorumluluktur. Ama, köklü bir hesaplaşmaya girişmek, Marks'ın değişiyle eleştiriyi sonuna kadar götürmek ve sonuçlarından korkmadan ilerlemekten başka çözüm yolu görünmüyor.

Gelenekçi kültür ve düşünce tarzı, sanılanın aksine netsizliklerden, yanıtsızlıktan ve belirsizliklerden beslenmeyi başarabilmektedir. Çoğalan

ve kapsamlı hale gelen sorular, bir yanda eski "güvenilir yanıtlar"a güç kazandırır gibi görünüyor. Güçlü yanıtların verilmemiş olması, "bunu da mı tartışacağız yahu?" tepkisine prim kazandırıyor.

Oysa tam da bu noktada genel yaklaşım açıkça belirlenmeli: Evet, en geçerli sayılan doğrulardan, en temel kabul edilen argümanlara, önderlere ve klasiklere kadar hepsi, düşünce tarzının köklü bir şekilde sorgulanmasının ve Marksizm'in teorik-politik yeniden kuruluş sürecinin tartışma alanı içindedir. Her şey bu doğrultuda ayıklanacak, yeni ayrım çizgileri belirlenecek ve yeniden biçimlendirilecek...

Suyu iyice bulandırmak gerekiyor. Durulması için bu zorunlu. Soruları çoğaltmak, görüş alanını olumsuzu da kapsayacak şekilde genişletmek, tartışmaları ve çözüm arayışlarını derinleştirmek önemli. Tümüyle eleştirinin dışında tutulabilecek "doğru"lar sözkünusu değildir. Aksine, eleştiriye bugüne kadar hep dışarıda bırakılan postülalardan, temel kavramlardan başlamak gerekiyor. Temel hareket noktalarının belirginleştirilme zorunluluğunun yanı sıra, bu yeniden inşaa olma sürecinin köklü bir alt-üst oluşa dayanma zorunluluğunu göstermektedir.

Burada üzerinde durulması gereken şey, birincisi; "doğrular"ın eskiden ne kadar doğru olduklarının irdelenmesidir, ikincisi, bu "doğrular"ın bugünkü geçerliliklerinin ortaya konulmasıdır. Bilgi ile nesnesi arasında kesin bir özdeşleşme varsaymak ve bu özdeşliği de değişmez olarak düşünmek ne kadar olanaksız ise, zaman dışı doğrular ve yanlışlar üzerine konuşmak da o kadar saçmadır.(2)

Kapalı devre düşünce tarzı, kendi ekseni etrafında dönen bir dairesel hareket gibi işliyor. Bu da dinsel düşünceyi çağrıştırıyor insana. Dairesel hareketin kendi ekseni etrafında dönmesi gibi, bu mantık da hep aynı noktalardan geçiyor. Bilgi, niceliksel olarak çoğalabilse de, niteliksel olarak genişleyip derinleşmiyor. Dolayısıyla söyleyecekleri (ve yapacakları), bu düşüncenin yarı çapı tarafından belirlenmiş durumdadır ve biz bugün bunun sınırlarını biliyoruz.

Bu yalnızca özel bir sorun da değil aslında. İnsanlık tarihinin çok daha genel bir sorunu. Yüzyıllardır bilgi birikimiyle derinleşen ve gelişen insan düşüncesi, büyük acılardan ve zorluklardan aşarak geldi bugüne. Bilinmeyenin bilinemezliği değil, asıl olarak toplumsal eşitsizliğin yarattığı çıkar ilişkileri, insanlığın kendi düşüncelerinin "doğrular"ına saplanıp kalması ve korkunç inançlılığı engelledi kendisini.

Bilgisizlik bir sorun değil! Çünkü, "*bilmemek, çoğu zaman yeni bir kavrayışın eşiğinde olmak demektir*"(Sofi'nin Dünyası). Bilgisizlik bilgiyle aşılır ve en genel düzeyde bilginin gelişmesi bu hareketle açıklanabilir. Bunu ortadan kaldırdığınızda, mutlak (ya da eskimeyen) bilgi değil ama mutlak bilgisizlik elinizde kalır! Bu nedenle en kötü cahillik "bilmediğini bilmemek"tir. Bu, bilgi sürecini tümüyle engelleyemese de sorunlu hale getirir ve çözüm arayışlarını zorlaştırır.

Dolayısıyla ihtiyaç duyulan şey, kendi eleştirisini de yapabilen eleştirel bir düşüncedir. Bu ironik bir durumdur, ancak devrimci eleştiri de ironik olmak zorundadır.

YENİDEN YORUMLAMAK

Muhafazakar bir değişim, her zaman mümkün değildir! Varolanı sürdürme kaygılarıyla hiç bir yenilenme çabası anlamlı görünmüyor. Yenilenme, bugünkü tıkanma düzeyinde bir evrim süreci olarak ele alınamaz. "Parçalan ki yenilen"(3); yenilenmenin gerçek mantığı budur. Başka türlü bu enkazın altından çıkılamayacak. Yeni biçimler altında geçmişi tekrar etmenin ötesine gidilemeyecek. Çünkü, geleneği sürdürme eğilimi ve aynı düşünce çizgisi üzerinde hareket ediş, örgütsel varoluşu olanaklı kılsa da, krizi aşmanın itilimini sağlayamaz.

Bir uçta, bütün enerjisini mevcut politik varoluşunu sürdürmeye harcayan örgütsel yapılar, iç sorunlarla boğuşmaktan kurtulamıyor. Her geçen gün ürkütücü hale gelen sonuçların da yaratıcıları oluyorlar. Başarısızlığın faturası her geçen gün büyürken, basit iktidar kavgaları sonuçsuz bölünmelerin, taşfiyelerin nedeni oluyor. Güvensizlik ve moral bozukluğu içten içe yaygınlaşıyor. buna rağmen sorunların teorik, ideolojik, politik ve etik düzeylerde sorgulanması, bu yapılarda gündeme bile gelmiyor. Fatura hep birilerine kesiliyor. Ardından karşı devrimcilik suçlamaları, ajanlık iddiaları ve peşi sıra gelen öldürmeler...

Tıkanma ve darlaşmanın genel düzeyde de olsa belirgin çözümlerine ulaşılmamış olması, havayı giderek ağırlaştırıyor. Düşündürücü ve acı olan başka bir şey ise, Türkiye devrimci hareketinin kendi içine dönük ciddi bir muhalefet deneyimine ve bilincine sahip olmamasıdır.

Oysa bu noktada çok şey anlamını yitiriyor.

Anlam yitimi yalnız bu uçtaki gelişmelerle sınırlı değil elbette. Karşı karşıya olunan sorunların ve tıkanmanın bizdeki özgül bir boyutu bu. Yoksa çok daha genel ve köklü niteliği olan bir sorun. Her şeyden önce yaşam alanlarının çözümlenmesi ve kavramlaştırılması ihtiyacına dayanıyor. Ekonomik, siyasal, kültürel, düşünsel, etik ve estetik düzeyde genel sorunlara yanıt verecek kavramların, değerlerin tasarıların oluşturulması ve ilişkilendirilmesi gerek. Bilginin ve düşüncenin parçalanma süreci devam ediyor henüz. Bütünsellik arayışı, bu noktada en çok dünyayı değiştirme ilkesiyle hareket eden Marksistler'i ilgilendiriyor. Dolayısıyla dünyanın yeniden yorumlanması düşüncesine tümüyle katılıyorum.

DİPNOTLAR

1- Henri Lefebvre, Yaşamla Söyleşi, sf.14

2- "Doğrunun ve Yanlışın Eskisi Yenisi Olmaz" diyen Serdar Çakmak tam da böyle düşünüyor. Açık sözlü olan Çakmak, tipik bir örnek.

3- Joseph Campbell, Doğu Mitolojisi

Sorgulanamayacak kavram var mıdır?

Kenan SARICA

"*Devrimci hareketi yeniden yapılandırma ve özgürleşme mücadelesinde yeni bir tarz kalama isteği.*" Güzel ama oldukça iddialı bir girişim. Kuşkusuz bazılarımız ısından sürece de denk düşüyor...

"*Yeniden yapılandırma*", "*yeni bir rz*" nasıl gerçekleşebilir? Bunun birikimi ve olanakları mevcut mudur?

Süreçler yaşanırken deneyimlerin etkisi pek görülmez. Bu dezavantajları mutmadan, düşünceyi sonuna kadar açmada yarar var.

Bu coğrafyada 12 Eylül bir dönemin nu, bir dönemin başı sayılır. Doğrudur. Günümüze kadar bir dönem daha şanmıştır. Bu da SSCB'nin iflasının k ilanı ve sonrası...

12 Eylül, devrimci hareketleri örgütsel olarak vurdu. 1990'da yaşananlar ise eolojik, siyasal ve moral değerlerin yimidir. İster birey, ister örgüt olsun etkilenmedik hiç kimse kalmadı. Dünya siseti yeni bir biçim aldı. Etkilenmelerin zeyi örgütün yapısı, kültürü, çizgisi n nedenlerden dolayı farklıdır. Küçük araştırma ile bu etkilenmeler görülebilir.

"*Yeniden yapılandırma*", "*yeni bir rz*"dan benim anladığım ise köklü bir dışımdır. Yada etkilendiğim düzeyin k derin olduğunu, çıkardığım sonuçlarn köklü bir kopuş olduğunu düşünüyorum.

Yeni başlangıçlar, eski kavram ve tanımlar üzerinden yapıldı mı ortaya yeni şeyin çıktığı yok...!

Tanımların içeriğine bakmak gerekir. Kavramlaştırmada ne kadar başarılı duğumuz çok önemli.

Yaşamda, siyasette ve felsefede temel kavramları ortaya koymak işin en zor nı. Başarılı olamadığımız nokta da budur... Üzerinde yaşadığımız coğrafyanın plumsal yapısından, örgütlenişinden naklı güçlüklerimiz var. Felsefi, kültürel, siyasal ve tarihsel birikimleri olmayan toplumlar, 'yeniden' başlangıçlarla kendi deneyimlerinin sonuçlarına göre değil, başkalarının ürettikleri üzerine kurarlar. Ve güçsüzluk buradan başlar...

Dün Pekin, Moskova, Tiran, Havana üretimli siyasaların üzerinde yürüdük ve hala tüketmiş değiliz! Tüketmedikçe, yarının ne olacağını, nasıl yürüneceğini tahmin etmek pek zor olmasa gerek...!

"*Yeniden yapılandırma*" işine girenlerin merkezlerden kopması gerekiyor. Ve bunun özeleştirisini vermek yapılacak ilk iş. Bunu yaparken "bilim akademilerinin" kavramlarını, tanımlarını kullanmamaları gerekiyor. Kuşkusuz tarihin devrimci güçlerinin, felsefelerinin, siyasalarının kavramları, tanımları evrenseldir. Bunu evrensellikten şablonculuğa indirgemeden yapmak... İşin özü bu... Yapamadığımız şey de bu...!

Kavramları merkez pozisyonu ile değil, kendi nesnelliği ile sorgulamaya başlayınca önümüz açıktır. Sorgulanmayacak kavram var mıdır? Hayır, sorgulanamayan hiç bir kavram olamaz. Düşünceye konan sınır, üretimin tükenişinin temel göstergesidir. Kendi düşüncesine yada başkalarının düşüncelerine sınır koyanlar nasıl devrimci olabilirler ki...?

Bütün devletlerin, iktidarların çizdiği sınırlar vardır. Evren kardeşliğini savunanların herhangi bir sınırı kabullenmeleri ise anlaşılabilir olamaz...

Dönemin ayırdedici bir özelliği de tam aksi yönde gelişiyor... Devletler, partiler, örgütler, gruplar kendilerine uygun, beslenebilecekleri en dar sınırlara çekiliyor. Darlaşma bir hastalık gibi her yerde uç veriyor... Milliyetçilik, etnik köken, mezhep, aile kutsanıyor. İdeolojik, siyasal mücadele ve tartışmalar bir yana atılarak, onur, namus, vatan, şehit gibi geri inanç unsuru kavramlarla kitleler ajite ediliyor, uyuşturuluyor...!

İnadına, komünist manifestoyu yeniden yeniden okumak, anlatmak ve yeni manifestolar yazmak enternasyonallerin işi olmalı...

"*Yeni tarz*" ise sanatın alanını girer. Yaşamda sanatın, felsefenin yeri biliniyor(mu)? Devrimciler için bu iki noktadaki verimsizlik affedilemez boyutta. Bu eksiklikler yaşantılarımızı kurumuş söğütlere çevirdi. Şiirin olmadığı yerde sevgi olmuyor yada tersi, sevgisiz ortamlardan şiir çıkmıyor... Aşksız yaşıyoruz...!

Tarz, karakterle ilgilidir. Devrimci karekter kendine uygun tarzı üretir.

İnsan-insan ilişkisi, örgüt-birey ilişkisi, örgüt-toplum ilişkisi karekterden tarza, tarzdan yaşama(pratiğe) temel hareket noktası insan olmalıdır. İnsanın amaçlanmadığı tarzlarda yaşananlar devrimcilere özgü olmuyor. Önder, örgüt, devlet, bayrak, vatanın amaçlandığı, insanın bu amaçlara ulaşmada kullanılan araç derekesine indirgendiği tarz devrimci tarz değildir.

"Aynılar aynıyerde ayrılar ayrı yerde"midirler? Hayır...! Ortalıkta dolaşan söylemlerle hareket etmek bilinçleri karartıyor. Ortalık toz duman... Kim 'sağ', kim 'sol', kim 'sosyalist' konusu çok bilinmeyenli denklemdir. Ne diyelim "Allah zihin açıklığı versin".

12 Mart 1971 öncesi de böyle bir karışıklıktan sözedilebilir. Ayrışmaya ihtiyaç var.

Dünyadaki gelişmelerin coğrafyaya etkisi belirgindir. Merkezlerini yitirmişlerin savruluşları bir yana, coğrafya mücadele deneyimlerinin ve sonuçlarının etkisi altındadır. Mücadele birçok bilinmezi deşifre etmiş, bir çok tezi çürütmüştür. Sorun ortaya çıkanlara ad koymaktır.

Bu coğrafyada ideolojik bölünmelerin üç esas kaynağı vardır. Ulusal Sorun, Uluslararası Komünist Hareketin Tespiti ve Sosyo-ekonomik Yapı Tahlili.

Yaşananlar bir çok şeyi açığa çıkartmakla kalmadı. Bu zamana değin farkında bile olmadığımız bir sürü konu ve sorun da olduğunun farkına vardık.

Yapılanmalar, erişilen bilinç seviyelerine göre inşaa edilir. Seviyelerimizin ortaya konabileceği demokratik bir ortam bile olmazken 'yeniden' ne kadar mümkündür?

Bu yazı aslında burada bitmiyor ama sayfanın ötesi beyaz kalacak, kimileri suskunluğuda anlar...

"Kerbela Destanı"na dair

Serdar ÇAKMAK

Önde bağlama, fonda kaval, basgitar, akustik gitar ve kemanlar eşliğinde Alevi motiflerle, klasik batı müziğinin buluştuğu sentez sizi alıp, taa kendi iç dünyasına götürüyor. Anadolu insanının hüznü gelip, tepenize oturuyor. İnsan kulağını yormayan, kendine has yorumu ile bir ses, ciğerparenize neşteri vuruyor. Dalgalar halinde inişli çıkışlı, kulağınızdan beyin hücrelerine doğru sızan melodi ile birlikte sözler, parçanın sonuna geldiğinde sizi, bitap bir halde öfkenin değil, kazanmak üzere savaşmanın değil, yenilginin rıhtımına atıveriyor. Ağlamayı meditasyon belleyen insan tipolojimize, umut olarak Yunus'un hümanizm adresini gösteriyor. Umudunuz, Kafka'nın dehşet umutsuzluğuna dönüşüyor. Zaten acı çeken halk kitlelerine, bir kez daha "offf" çektirdiği için, dinleyici, eserin sahiplerine kızmadan edemiyor. Bağlamanın üstad virtüözü **Musa Eroğlu**'nun son albümü "*Kerbela Destanı*"na atfen bunların söylenmesi gerekiyor.

Sözleri mükemmel bir edebi dil ile, **Hasan Kaplani** tarafından bezenilen bu destan, son 20 yıllık sol kültürümüzün cemalini aksettirmektedir. Destanla, aşk ve kinden ibaret olan, Alevi camaatı ile ülkemiz devrimci geleneklerinin arasında bu sefer münakaşa tarafına değil, ortak paydalarına parmak basılmaktadır.

Kerbela çöllerinde başlayan destan, önce Alevi mezhebinini önde gelen efsanevi kahramanlarının ardından da, devrimci tarihimizin liderlerinin katledilişlerini sembolik ifadelerle dile getirmektedir. Yakın geçmişimizdeki, Maraş ve Sivas jenositleri ile dinleyiciyi bugüne sürüklemektedir. "Ha kafiye ha safiye" müzik söz yazarlarının kulağını çekmektedir. Kafiyeli destan yazımının harikulade örneğini sunmaktadır.

Kaplani'nin dizeleri ortalama Alevi insanının, şehit düşmüş tüm devrimcilere istinaden, "*zaten bütün devrimcilier Alevidir*" sözünü teyit etmektedir. Son yıllarda marjinalleşen solun sembollerini kendi potasında eriterek, popülerleştirmekle kalmamaktadır, aynı zamanda marjinalleşen solun, Alevi cemaatı içerisinde entegre oluşunu dile getirmektedir. Balkanlar'dan, Asya'ya kadar özellikle de Anadolu coğrafyasında oldukça köklü tarihsel geçmişe dayanan siyaset/cemaat birlikteliğinin, bizlere nüfuz etmişliğini belgelemektedir. Feodalizmin beyin labirentlerindeki mevcudiyetini, görmeyen gözler için merceğin altına sürmektedir. Toplumun sol cephesine düşen muhaliflerin sosyolojik topografyasını bu destan, bize dizelerinden okutmaktadır.

Özcesi üç kıtalık eser, 1847 Komünist Manifesto'sunda ortaya konan toplumsal projenin müdavimleri olduğunu iddia edenlerin, bir cemaatlaşmaya kurban gideceklerinin sinyalini vermektedir.

Kaplani kendi iç dünyasında berraktır. Kendince haklıdır. Fakat ozanımızın kendi cephesinde haklı olması maalesef, gerçeği değiştirmemektedir. Tarihin sonsuz akışı ikinin bir olamıyacağını en keskin kılıçlardan daha keskin ifade etmektedir.

Muaviye'ye karşı verdiği mücadeleden günümüze kadar mütemadiyen, İslamiyetin başlangıcında Muhammed dönemindeki Şüra sistemine dönülmesini talep eden ve kaçınılmaz olarak İslam'ın reformcu (Hristiyanlıkta protestanlık gibi kanadı diye bilinen Alevi mazhebinin, yirminci yüzyılın modern bilim ve ideolojisi Marksizm-Leninizm-Maoizm'le bir ve aynı tutulabilmesi mümkün değildir.

Öte yandan Anadolu Aleviliği kendine hastır. Başkaldırıcıdır. Ancak yukarıda vurguladığımız reformcu özünü katiyyen kaybetmemiştir. Hiç bir zaman diğer mezhep ve dinlerin homojen olmadığı gibi Alevilik de, homojen değildir. Hele hele Türkiye'nin şu son on yılda aldığı virajların ardından, seramik fabrikası sahibi Alevi ile varoşların mazlum Aleviler'i arasındaki fark çok barizdir. Emniyet müdürleri ile birlikte gönül eğlendiren Alevi kompradorlarıyla, o emniyet müdürlerinin, polislerini üzerlerine sürdükleri yoksul Alevi kitleleri arasındaki uçurum gün gibi ortadadır.

Alevi kitleleri içersinde cemaatlaşmak yerine, ya uçurumun beraberinde getireceği muazzam fırsatları bilenlerin, kendi toplumsal projelerini kavganın ve muhabbetin ortasında konuşturtmaları ya da cemaat içersinde "şeriata ve bölücülüğe karşı" zinde güçlerin muhtemelen yapacakları bir darbenin sosyal tabanı - "laikliğin sibobu" - olmaları kaçınılmaz gözüküyor. Eroğlu'nun telinde, Kaplani'nin dizeleri bunları hatırlatıyor.

"Gönüllü kulluk üzerine söylev"

Aytekin YILMAZ

"Akıllı köylü, büyük efendinin karşısında yerlere kadar eğilir ama sessizce osurur" (Etyopya Atasözü)

Bu kitabı(1) ilk okuduğumda insan olarak toplumların kaderleri ne kadar da çok birbirine benziyor dedim.

Yazar La Boettıe bu kitabı 1550'li yıllarda kaleme aldığı tahmin ediliyor. Aradan 500 yıl geçmesine rağmen düşünceleri bir klasik eser derecesinde geçerliliğini korumaktadır. Zaten klasik eserlerin, en temel özelliği de aradan yüzyıllar geçmesine rağmen birçok yönüyle geçerliliklerini korumuş olmalarıdır.

La Boettıe kendi döneminin hukuk fakültesini bitirdikden sonra 1554 yılında genç bir hukukçu olarak Fransız Kralı II. Henry'nin onayı üzerine BORDEAUX Parlamentosunda danışmanlık görevine kabul edilir, ölümüne kadar da bu görevi sürdürmüştür. La Boete 1557 yılında kendisi gibi Kral II. Henry'nin parlamentosuna danışman olan ünlü "Denemeler"in yazarı Montaigne ile tanışmıştır. Ve iki samimi dost olmuşlardır. La Boetıe'nin yaşamı hakkında çok şey söylenebilir. Ama ben daha çok "***Gönüllü Kulluk üzerine Söylev***" üzerinde durmak istiyorum. Yukarıda verdiğim kısa bilgi ise bir noktanın altını çizmek içindir. O da yazar La Boetıe'nin dönemin Fransa kralı olan II. Henry tarafından Bordeaux(Bordo) Parlamentosu'nda danışmanlık yapmasıdır. İşte yazara bu kitabı yazdıran neden de, yaptığı bu görevdir. Krala bağlı bir Meclis'te görev yapma, La Boetıe'yi derin araştırmalara itiyor, ulaştığı sonuçları o dönemki devlet ve toplum yaşamının içinden çıkarıyor. Yazar, Fransa özgülünden hareket edip, genel yargılara ulaşıyor. Ulaştığı sonuçları sistemli bir şekilde dile getirerek böylesi bir kitapta topluyor. Kitabın eleştirilecek yanları olmakla birlikte aradan 500 yıl sonra hala geçerliliğini koruyan tespitleri var. Denilebilir ki söylediği şeyler en çok da 20. yüzyılda yaşanmıştır. Kendisi yaşadığı dönemde diktatörlere, kral ve tiran adı veriyor. O yüzyılda hakim olan söylem o tarzdaydı. Biz bunu daha da genelleştirebiliriz. Yazarın tiran dediği adama biz modern anlamda diktatör de diyebiliriz. Çünkü söyledikleri en çok da 20. yüzyılda yaşandı. Kendi açımdan ulaştığım sonuçlar olmadı değil.

Mesela yazarın tiran dediği bir adamın yaptıklarıyla 20. yüzyılda yaşamış herhangi bir diktatörün arasında fark göremedim. Sadece dönemler ayrı.

Eski yüzyıllarda II. Henryler, Kral Luisler, Çarlar, Petrolar ve Osmanlı padişahları vardı. 20. yüzyılda bunların yerini, Hitler, Mussolini vb. almıştı. Yazarın II. Henry Fransa'sı için söylediği şeyler Türkiye'de yaşanan pratiğe denk düşmektedir. Özellikle tek parti dönemi olan, tek şef altındaki tasfiyecilikle birebir örtüşmektedir. Kitabı okuduğumda ulaştığım bir sonuç da şu oldu; tasfiyecilik hep aynı benzer sistemde yürümektedir. Sanki yazar bizi anlatmaktadır. O zaman anladım ki yüzyıllardan beri, insanlığın maruz kaldığı tasfiyecilik her yerde hep aynı hikaye. Bundan dolayı ayrı coğrafyalarda ayrı üllkelerde, olsak da insanoğlu ne çok birbirine benziyor. Kitabı okuduğumda iki noktayı çok iyi açıkladığını gördüm. Birincisi, dünyanın her yerinde tasfiyecilik bütünlük içinde sistemli bir yapının adıdır. Bu yapı yukarıdan aşağıya merkeziyetçi bir tarzla çok sistemli örgütlülüğün adıdır. Bir diğer nokta ise, insanlar önce zorla düşürülüp kullaştırılır, daha sonra ise bu kulluk gönüllü hale getirilir.

Vahim olan boyutu da bu ikinci yan, insanoğlu kendine zararlı olan kullğuu gönüllü yapar hale getiriliyor. İşte gönüllü kulluk etmemek için bu kitabı okumada fayda var diyorum. Ayrıntılı yorumlara girmeden yazarın 58 sayfalık kitabının altını çizdiğim yerlerini yoruma açıyorum.

Yazara göre, "*...halk bir kere kulluklaşmaya görsün, özgürlüğü öylesine unutuyor ki, artık onun uyanıp yeniden özgürlüğünü ele geçirmesi olanaksız oluyor. Üstelik halk çok içten ve istekli bir biçimde kulluk (hizmet) ediyor. Bu durumu gören, onun özgürlüğünü değil de köleliğini kaybettiğini sanır. İlk başlarda kuvvetle alt edilmekten dolayı ve zorlama nedeniyle hizmet edildiği bir gerçek. Fakat bundan sonra gelen kuşak, özgürlüğü hiç görmeyip tanımadığından dolayı, pişmanlık duymadan hizmet eder ve ondan sonra öncekilerin zorla yaptıklarını seve seve yerine getirir.*"(sf.31)

Yazara göre bir halk tiran tarafından önce düşürülür sonra kendine bağlar, sonraki kuşaklar ise artık kulluğu kanıksamış biçimde yaşarlar. Peki tiranlar bunu nasıl yapar? Bu sorulara ilişkin de şu değerlendirmeyi yapmaktadır. Bir ülkede "*...tiranı koruyanlar atlı insan bölükleri, yaya insan sürüleri ya da silahlar değildir. İlk bakışta inanmak istenmez, fakat gerçektir; tirana destek olan ve tüm ülkeyi kulluk altında tutan hep dört ya da beş kişidir. Her zaman için beş ya da altı kişi tiranın gözüne girmiş, gerek kendilerinden gelen istekle, gerek tiranın çağırmasıyla ona yaklaşmış ve böylece gaddarlıklarının, eğlencelerinin yoldaşı, zevklerinin pezevengi ve yağmaladıklarının ortağı olmuşlardır. Bu altı kişi şeflerinin kötü olması gerektiği doğrultusunda etkiler ve bu kötülüğün yalnızca şefin kötülüklerinden değil, fakat kendilerininkinden de kaynaklanmasını sağlar. Bu altı kişinin de çıkar sağladıkları, altıyüz kişisi vardır. Altı kişi tirana ne yapıyorsa bu altıyüz kişi de, altı kişiye aynı şekilde davranır. Bu altıyüz kişi buyrukları altında altıbin kişiyi tutarlar; kendilerini para hırslarında ve gaddarlıklarında yardımcı olmaları, gerektiğinde bu gaddarlıklarını uygulamaları için ve öylesine çok kötülük yapsınlar ki ancak kendilerini yasa ve ceza araçları sayesinde koruyabilsinler diye bu altı bin kişiye toplumsal konumlarını yükselterek eyaletlerini ya da maliye işlerini verirler.*"(sf. 49)

İşte bundan dolayı hiçbir ülkede ne kral ne hükümdar ne de modern anlamda anladığımız herhangi bir diktatör uyguladıkları baskı ve sömürü rejimlerinde tek başına değildirler. Tek başına olmadıkları için yukarıdan aşağıya çok sistemli bir biçimde örgütlü bir tasfiyecilik sözkonusudur. Bu tasfiyecilik her ülkenin kendi-

ne özgü koşullarında gelişir.

Yazara göre tiranlar tek başlarına ele alındıklarında bir hiçtirler. Onları birer tiran haline getirenler yine geniş halk yığınları olduklarını söyler ve şöyle der: "*...zavallı sefil insanlar akılsız halklar, kötü durumlarında kalmak ve direnen ve iyiliklerini göremeyen uluslar! Sizler gözünüzün önünde en güzel, en parlak kazançlarınızın götürülüşüne, tarlalarınızın yağmalanmasına, evlerinizin ve eşyalarınızın alınmasına seyirci kalıyorsunuz. Öyle bir yaşam sürüyorsunuz ki hiçbir şeyin size ait olduğunu söyleyecek durumda değilsiniz. Şimdi mallarına, ailelerinize ve yaşamlarınıza yarım yamalak bile sahip olmak, size büyük bir mutluluk gibi gözüküyor. Tüm bu zarar bu kötülük bu yıkım size düşmanlardan gelmiyor; hiç kuşkusuz düşmandan yani öylesine yücelttiğiniz, uğrunda cesaretle savaşa gidip kendinizi ölüme atmaktan çekinmediğniz, o kişiden geliyor. Size böylesine hakim olan kişinin, iki gözü, iki eli, bir de bedeni var ve herhangi bir insandan daha başka birşeye sahip değil.*

Yalnızca sizden fazla bir şeyi var, o da sizi ezmek için ona sağlamış olduğunuz üstünlük. Eğer siz vermediyseniz, sizi gözetlediği bu kadar gözü nereden buldu? Sizden olmadıysa, nasıl oluyor da sizleri dövdüğü bu kadar çok eli olabiliyor? Kentlerini çiğnediği ayaklar sizinkiler değilse bunları nereden almıştır? Sizin tarafınızdan verilmiş olmasa üzerinize nasıl iktidar olabilir?

Sizinle anlaşmadıysa sizin üstünüze gitmeye nasıl cesaret edebilir? Kendinize ihanet etmeseniz, sizi öldüren bu katilin yardakçısı olmasanız ve sizi yağmalayan bu hırsıza yataklık etmeseniz o ne yapabilir? zarar versin diye meyvalarınızın tohumunu dikiyorsunuz. Hırsızlıklarına eşya sağlamak evlerinizi doldurup döşeyip kızlarınız da şehvet duygusunu tatmin etsin diye yetiştiriyorsunuz. Çocuklarınızı onlara yapabileceği en iyi şey olan savaşlarına götürsün diye, katliama götürsün diye onları tutkularının uşakları ve intikamlarının uygulayıcıları yapsın diye büyütüyorsunuz. Derin haz duygularını incelikle ele alabilsin pis ve rezil eğlencelerinin içine yuvarlanabilsin diye ölesiye çalışıp bitkin düşüyorsunuz. Onun daha güçlü ve sert olması ve böylece dizginleri daha da sıkması için kendinizi zayıflatıyorsunuz."(sf.24)

Halkın bu durumunu içler acısı bulup taktir etmeyen yazar devamla şunu ekler: "*Öküzler bile boyunduruk altında sızlanır*

Kuşlar ise kafes içinde yakınır" der.

Kulluklaştırılan halkın içinde bulunduğu bu durumu, hayvanların bile kabul edemeyeceğini belirtir. Peki kullaştırılan halk ne yapsın ki bu kölelik zincirinden kurtulsun? Yazar bunu da şöyle cevaplıyor: "*...hayvanların bile sezinleyemeyeceği ya da katlanamayacağı tüm bu kötülüklerden kurtulabilirsiniz. Bunun için kurtulmaya çabalamanız gerekmez, yalnızca kurtulmak istemeniz yeterli olacaktır. Kulluk etmemeye karar verdiğiniz an özgürsünüz demektir. Onu (tiranı) itmenizi ya da dengesini bozmanızı istemiyor. Fakat, yalnızca O'nu desteklemeyin. İşte o zaman O'nun altındaki kaidesi çekilmiş bir Apollon heykeli gibi tüm ağırlığıyla düşüp parçalandığını göreceksiniz*"(sf.25)

Yazarın kulluk yapan halka gösterdiği bu pasif kurtuluş yöntemi tartışılabilir. Son neticede diktatörlerin Apollon heykeli gibi yere serecek olan yine köleleştirilen halklar olmuştur. Ancak halkların elinde herhangi bir sihir yok ki, hep bir anda başkaldırsın da, yeter artık desin. Halkların direniş tarihinden bililyoruz ki, özgürlükler bir anda kaybedilmediği gibi, bir anda da kazanılmamıştır. Uzun yıllara yayılan bir mücadele sürecini kapsamıştır.

Yazar başka bir bölümde tiranın yakın adamları olan dalkavukluk sorununa değinir. İnsanlığın güzel ve yüce yaşamını haram eden veya zehir-zıkkım eden hep aynı dalkavuklardır. Nasıl ki tarih boyunca hep tiranlar, döktatörler aynı gelenekten birbirlerine benziyorlarsa, onlara yalaklık ve dalkavukluk edenler de bir o kadar birbirine benziyor. Bakın yazar, tiranın bu dalkavuklarla ililşkisini nasıl anlatıyor. "*...tiran, kendine yakın olan diğer kişilerin alçaklaştıklarını ve kendinden lütuf dilendiklerini görür. Bu kişilerin tiranın söylediklerini yapmaları yeterli değildir. Onun en istediğini düşünmeleri ve hatta O'nu memnun edebilmek için düşüncelerini öngermeleri gerekir. Tirana yalnız itaat etmekle kalmayacaklar, O'nu hoşnutta edecekler, işlerini yapmak için uğraşacaklar, didinecekler, O'nun keyifli olmasından haz duyacaklar ve kendi kişisel beğenileri yerine O'nunkileri benimseyerek mizaçlarını, doğal yapılarını değişmeye zorlayacaklar. Tiranın söyledikleri, sesine, işaretleri, gözlerine dikkat etmeleri gerekecek ve de arzularını bilebilmek ve düşüncelerini seçebilmek için sürekli olarak tetikte bulunacaklar*" der.(sf.51)

Diktatörlük olduğu gibi tiran için de önemli olan daha çok kimin dalkavukluk yaptığıdır. Bunlar bazen kendi içlerinde, daha çok yaranmak için yarışa girerler. Tirana kim daha çok dalkavukluk yaptıysa, o tiranın daha çok gözüne girer. B
nun için bazen birbirlerini kırarlar, baz
de tiranlar bilinçli olarak kendileri yap
bunu. "*...böylece tiran, uyruklarını birl
rine kırdırarak kulluklaştırır (köleleş
rir) ve öyle kişiler tarafından korunur
eğer bu kişiler biraz değerli olsalar, ti
nın bunlardan kendini koruması gere
cektir. Fakat yaygın olan şu sözdeki gi
tiran odunu yakmak için yine odund
çıkardığı yongayı kullanmaktadır. İ
onun muhafızları, mızraklı askerleri, p
lisleri; bu kişilerinde tirandan acı çekt
leri olmaz değil. Fakat tanrı ve insan
tarafından terkedilmiş, kaybolmuş bu
şiler kötülüğe katlanmaktan hoşnutl
sanki onlarda aynı kötülüğü, kendileri
bunu yapmış kişiye değil de, aynı on
gibi kötülük görmüş olan, fakat başka
rına benzerini yapmayan kişilere ka
uyguluyorlar*"(sf:51)

Peki tiranlar egemenlerin iddia ett
gibi sevilen insanlar mıdır? Tarihte irç
tarihsel kişilik vardır. Bir çoğu da ya
dığı dönemde kulluklaştırılan halk ta
fından sevilir görünmektedir. Yazara g
re bütün tiranlar ve her türlü egemen
kötüdür. "*...tiran hiçbir zaman ne sevi
ne de sever. kutsal bir sözcük, aziz
şey olan dostluk, yalnızca iyi insan
arasında bulunur ve karşılıklı bir sa
ile kurulur, yapılan bir iyilik değil de
ha çok iyi bir yaşamla sürdürülür. Bir
şiyi başka birinin dostu kılan, onun d
ruluğunu bilmesi, güvenliğine sahip
ması, onun iyi doğal yapısı, dürüstlü
ve tutarlılığıdır. Gaddarlığın, namuss
luğun, adaletsizliğin olduğu yerde do
luk olamaz. Kötüler kendi araların
toplanınca bu bir komplo olur. Yoksa
arkadaş topluluğu değil. Birbiriyle
nuşmazlar, fakat birbirlerinden çekin
ler. Dost değildirler fakat suç ortakla
dır.*"(sf. 55)

Yazar La Boetie kendi tecrübeleri
den yola çıkarak tirana yakın adam
manın tehlikeli oldğunu anlatmaya ça
şır. Yazara göre tirana yaklaşmak
onunla çalışmanın can güvenliği yokt
Şu örneği anlatır: "...tirana böylesine
önüllü yaklaşan bu kadar insana (masa
anlattığına göre) hasta numarası yap
aslana tilkinin söylediği sözleri söyle
cek cüretli ve yürekli bir tek kişi bile ç
maz; "*mağaranda seni ziyarete gelm
gönülden istedim. Fakat sana doğru
sürü hayvan izi görmeme karşın send
uzaklaşan bir tek iz bile göremiyorum*
der.(sf. 56)

1- Gönüllü Kulluk Üzerine Söyl
Mehmet Ali Ağaoğulları, B.F. S Yay
ları, 1. baskı 1987

Yabancılaşma kapitalizmin insana karşı kültürüdür

Mehmet YEŞİLTEPE

"Beyaz adam neyi satın almak istiyor? Gökyüzü ve toprakların sıcaklığını mı? Koşan antilopların çabukluğunu mu? Biz size bunları nasıl satabiliriz? Ve siz nasıl satın alabilirsiniz? Bir kağıt parçasını imzalayıp verdiğimiz için herşeyi yapabileceğinimi zanneder beyaz adam?"(1)

Satma-satın alma, sahip olma-sahip olunma ilişkisinde; paranın gücünü ifade eden ve onun üzerinde şekillenen ilişkiler bütününde insanlıktan insandışılaşmaya doğru bir bükülme gerçekleşir. Kendine, topluma ve doğaya yabancılaşarak bu evrilmeyi yaşayan bireyin kurtuluş süreci, ise, demirin tersine bükülmesiyle gerçekleşecektir. Diğer bir ifade ile, yabancılaşmanın karşısına koyacağımız süreci, alternatif olarak sunacağımız projeyi "insanlaşma" olarak özetleyebiliriz.

Kapitalizm, kaynağını sömürüden alan ve insan emeğinin sömürülmesi ile ayakta duran bir toplumsal sistemdir. Böyle bir üretim ve toplum biçiminin içerdiği çelişkiler yumağı, insan üzerinde tahrip edici bir etki bırakır. İnsan, kendi emeğnin ürününe yabancılaşır ve giderek aynı ürünün egemenliği altına girer. Tarihin belli bir evresinde doğa karşısındaki acizliği insanı kendi yarattığı gücün egemenliği altına soktu; insan, kendi yarattığı tanrıya yabancılaştı, onun kulu, kölesi oldu. Kapitalist toplumda, insan kendi emeğinin ürünü olan ve bir değişim aracı olarak ortaya çıkan bir başka tanrının -paranın- egemenliğine girer. Paranın biriktirildiğinde her şeyi elde edebilme şansı verdiği biçimindeki yanılsama ona tanrısal bir güç verir. Gerçekte ise, olumlu olan her şeyi karşıtına çevirme özelliğine sahip olan para, insani ilişkileri baltalayıcı rol oynar. İnsan emeğinin ürünü olan değerlerin salt değişim değeri açısından ele alınmasına sebep olan ve her şeyi bir meta durumuna sokan yabancılaşma, insani ilişkilere dahi parasal bir karşılık biçer. Ve sonuçta, "değişim değeri" tek değer ölçüsü haline gelir...

"Mübadele değerinde, kişiler arasındaki toplumsal ilişki, nesneler arasındaki toplumsal ilişkiye dönüşür; kişisel güç, kişinin sahip olduğu nesnenin gücüne dönüşür."(*)

"Birey toplumsal gücünü ve toplumla olan bağını cebinde taşır."(3)

Birey, burjuva ideolojisinin ana kavramı durumundadır. Buna göre toplum, bireyin ihtiyaçları paralelinde şekillenir; toplum, birey için vardır; birey topluma rağmen, toplumun dışında ve üstünde yer alır. Bu düşünce sisteminde gerçekte birey bireye; birey topluma karşıdır. Marks işte bu nedenledir ki burjuva toplumunu latince deyimi ile *"bellum omnium contra omnes"* (herkesin herkese karşı savaşı) olarak tanımlar.

Özel mülkiyetin toplum dokusuna nüfuz ettiği burjuva toplumlarında yabancılaşma yeniden ve yeniden üretilir. Bu aynı zamanda bireyciliğin beslendiği bir topraktır da... İlişkiler, vermeye değil, almaya dayalıdır. Paylaşmak, en iyi olasılıkla bir somunun ortadan ikiye ayrılması gibi algılanır. Gerçekte, insanlar arasında paylaşıldığında çoğalan değerler vardır. İradi-bilinçli ve de seçerek yaşayan insanlar, yaşamlarına güzelliğin pek çok rengini sığdırma şansını yakalar. Dikkat edilirse, insanların hemen hepsi yaşamlarından şikayetçidir. Sanki gizli bir el tarafından programlanıyorlar da bu eli kıramıyorlarmış gibi... Ve zaten pek çok bozukluğun, sistemsizliğin, sevgisizliğin, kaderciliğin kaynağında bu, kabuğunu parçalayamayan edilgenlik yatar. Yoğunluklu olarak, paylaşmaya değil, pay kapmaya dayalı ilişkilerde yaşam bir yarış gibi algılanır ve herkes birbirinin rakibi gibidir.

Bütün insancıl değerleri çarpıtıp yozlaştıran yabancılaşma zemini aynı zamanda sistemle değil, bireyle çatışmanın zeminidir. Sevgisizlik rekabeti, rekabet, bireylerle aradaki masafeyi açmayı getirir. Yalnızlık korkusu, güçsüzlük kompleksi sistemle çatışmayı önler. Yalnızlaştırılan insan giderek bir boşluğa düşer; çevresine, topluma, kendisine yabancılaşır.

Güçsüzlüğü örten güç gösterilerine ihtiyaç duyulur ki bu yapay çatışmalar ve başkalarına zarar veren ikilemlerle benliğin tamamen çıkar hesapları üzerine kurulu siv-

rilmiş bir biçimini doğurur.

Kendine, emeğine ve insana yabancılaştırılan bireyin kendini ifade etme kanalları tıkanır. Bu konuda iyice soluksuz bırakılan birey, yakaladığı suni ortamlarda kendini kanıtlama yarışına girer. Futbol taraftarlığı, aile reisliği, kırk yılda bir becerilen basit bir iş (evdeki musluğu tamir etmek gibi) yanlızlaşarak boğulma noktasına gelen bir bireye suni teneffüs etkisi yapar. Konuşacak konu dahi bulamayan bir kişinin, taraftarı olduğu takımdan söz ederken gözlerinde oluşan parıltının sebebi budur.

Bilinirki 12 Eylül dönemi ekonomiden siyasete, sosyal şekillenmeye kadar toplumun her açıdan parçalanmaya uğradığı, tutkalın sulandığı bir dönem olmuştu. Sosyal yaşamda bireycilik hızla gelişirken; geçmişe bir kayıp gözüyle bakma yaygınlaşmıştır.

– İnsanın doğasında kolaya meyletme özelliği vardır. Yapılması gereken bilindiği halde yapılmaz ve buna uygun gerekçeler aranır. Hatta bazen kişi, bulduğu zorlama gerekçeye kendini de inandırır. Aynı kişi, insani gereklilikler/sorumluluklar ile kendisi arasında kurduğu dengeyi sürekli olarak yapay müdahaleler ile korur. Bu bazen öyle bir noktaya gelir ki insanlar doğal olarak yerine getirmeleri gereken fiilleri bile bir üstünlük, bir onur gerekçesi yapar. Örneğin, bir insanın kişiliğine/onuruna yönelik bir saldırıya direnmesi değil, direnmemesi olağanüstülük/şaşırtıcılık içermeli. Aksi durumlar ortada bir tersliğin, bir eksikliği tamamlama ihtiyacının olduğunu gösterir. "Onur"dan söz eden Sokrates'in dediği gibi: "*Eğilmemeyi, dimdik durmayı ve güven duygusunu üretkenlikle donatmayı gerektirir. Güçlüklere karşı gelmek ve güçlükleri yendikten sonra onu başarıymış gibi yorumlamamak...*"

Devrimci kimliğin gereklerini yerine getirerek sürdürülen bir yaşamda karşılaşılan zorluklar bir çeşit tercih olarak algılanmalıdır. Bir yaşam biçimi olarak değil de topluma bahşedilmiş bir çaba, bir lütuf olarak kabul edilen bir kimlikten vazgeçme, bırakma olasılığı her an için söz konusu olabilir. Topluma kızgınlık, serzenişte bulunma, bu çabaya layık görmeme aynı kavrayışın ürünüdür. Ve ancak böyle bir durumda ödenen bedeller bir kayıp olarak algılanır. Kayıp-kazanç ikileminde gerçekte hangi bedel ödenmiş olursa olsun devrimciliğin bir kazanç olduğu, tercihe dayalı bir yaşam sürmenin avantajları ile beslendiği bilinmelidir...

Bakmayın siz 'ekmek kavga dendiğine/ İnsanlık denizinin rinlik renkleri olmasa/ Van Go sarısı/ böcek yeşili /tuzlu su ma olmasa/ böyle coşkun sürer mi kavga?/ Böyle ısrarcı olur muy direnmeler?/ Renkleri karartıl bir toplum/ ekmekle doyar mı sa yorsunuz?..

DİPNOTLAR

1- Kızılderililerin reisi Seattle tara dan ABD Cumhurbaşkanı Franklin P ce'e hitaben yazılmış mektuptan.

2- Grundrisse, sf. 230, K. Marks

3- Age sf.229

YAKILMIŞ BİR KÖYÜN ANLATILAMAZLIĞI

Yakılmış bir köy ne hisseder?
Ne anlatmak ister?
Küller arasında neler gizlidir?
Yanmaz olan; ama yine de
yangınla beraber kaybolan
neler vardır?
Listesi yapılabilir mi yanmışlıkların?

Karşılık vermek isterse bir köy,
Cevap hakkı doğsa örneğin;
katillerine ne söylerdi?
Ne yapmak isterdi onlara?

En iyi ne anlatabilir yakılmış bir köyü?
Yitirilmiş bir çocuğun odası mesela...
Anlatabilmeye yeter mi?

Peki yangın sırasında köy, hafızasını yitirir mi?
Yakmak yetiyor mu "kurtulmak" için?
Peki, ya küller?
Külleri nasıl yakacaklar?

Küller yanmaz...
Ve Ankaköyü küllerin arasından yeniden doğar.

Mehmet YEŞİLTEPE

rakya Üniversitesi rçeği

niversite, araştırmaların yapıldığı, bili- retildiği bir alan. Toplumun aydın kesi- oluşturduğu bir yer. İnsanların gerek olma kimliğini ve gerekse ekonomik msızlıklarını kazanma yolunda en güçlü lardan biri. Bunun yanında kişilerin iyi sosyal çevre oluşturma noktasında kulla- ları önemli basamaklardan.

Bugüne gelindiğinde ise üniversite kavra- oldukça değiştiği, özünün boşaltıldığı r. Çünkü artık üniversiteler ne bilim e noktasında üstüne düşen görevi yerine ekte ne de bireylerin toplumun aydını sorumluluğunu gerçekleştirebildiği olmaktadır. Durum böyle olunca üni- eli kimliği de yozlaşmakta insanlar so- na dahi çözüm bulamamaktadır. Bu un nedenlerini ortaya koyarken **Trakya ersitesi'**ni gözden geçirmek istiyorum. **Trakya Üniversitesi**, çünkü ben ora- yorum. **Trakya Üniversitesi** 12 bin nci kapasiteli bir okul. Edirne'de Trakya rsitesi'nin Meslek Yüksek Okulu, Fen- yat, Mimarlık, Mühendislik, Tıp, Bilgi- İktisadi İdari Bilimler Fakültesi var. üniversitenin bir de yurdu var. Selimi- nci Yurdu.

Fakültelerde okuyan öğrencilerin şu anda , barınma sağlık, öğrenimin robotlaştı- için bir araç olarak kullanılması ile il- runları ve ayrıca kültür sanat anlamında a verimsiz, yetersiz bir alanda olma so- vardır. Bu sorunları tek tek incelediğ- ise, ulaşım sorunu Edirne'de öğrenci- gerçekten çok zorlamaktadır. Yurtta ka- nsanların okullarına gelebilmesi için be- otobüsü kullanması gerekmektedir. iye otobüslerinin oldukça ucuz olması- rşın araç eksikliği bahane edilerek öğ- nin minübüse binmesi zorunlu kılınmak- Minibüs ücretleri ise yurt-fakülte arası 0 TL'dir. dolayısıyla öğrenci başka hiç- ere gitmemiş olsa günde 40.000 TL sa- yol için harcayacaktır. Ekonomik ba- lığa ulaşmayan öğrenci için bu oldukça olmaktadır. Barınma sorununa gelince. e'de en ucuz kira sobalı evde 15 milyon aloriferli evde en az 20 milyon TL'dir. a 7-8 milyon lira arasında yakıt parası enince bir kişinin aylık parasının ger- iyi olması gerekir. Yurtta kalan arka- ise yurda ödedikleri paralara karşın oldukça kötü koşullarda kalmaktadır. klı bir ortam olmadığı için insanlar sık ahatsızlanmaktadır. Geçmiş yıllarda üc- olan sabah kahvaltıları da artık ücrete nmıştır. Yemekler oldukça pahalı ve ksızdır; Öğrencinin kendi parasıyla yiye- ği bir yer olmuş ve bu halde bile öğren- n yerine konulup iyi yemekler yapıl- tır. Evde kalan arkadaşlar kira ödeye- k durumda bile olsalar diğer masraflarla a ezilmektedirler. Sağlık sorunu da sitemizde oldukça acilen çözülmesi ge- reken bir sorundur. Son dönemlerde, ücretsiz olan medikososyal hizmetlerinin kaldırılması anlamına gelen çeşitli uygulamalar başlanacağı söylenmektedir.

Bütün bu sorunlar **Trakya Üniversitesi** öğrencileri tarafından yaşanmaktadır. Bundan farklı olarak Meslek Yüksek Okullarının özellikle Karaağaç'ın çok daha farklı sorunları var. Ulaşım sorunu Karaağaç'ta ikiye katlanmaktadır. Yani bir öğrencinin bir günlük yol masrafı 80 bin liradır. Okul kuruluş yeri olarak sistem için biçilmez bir kaftandır adeta. Şehir merkezinden uzak ve etrafında kahvehane dışında hiçbir şey bulunmayan bir yer. İnsanlar çok sağlıksız koşullarda ders görmektedir. Adeta baraka diyebileceğimiz sınıflarda en az 65-70 kişiyle birlikte sınıfın küçük olması nedeniyle 2-3 kişi oturulmaktadır. Öğretim elemanları, okutmanlar ve diğer personel içinde oldukça verimsiz bir ortam. Meslek Yüksek Okulu'nda 16 tane bölüm olmasına karşın çok az sayıda öğretim görevlisi ve 2 tane de yardımcı doçent bulunmakta. Bu da insanların eğitim-öğretim hakkına gösterilen saygının bir ifadesidir. Sistem için biçilmiş bir kaftan dedim. Şöyle ki, dersler oldukça boş geçmektedir. Öğretim görevlileri derse girip konu anlatır. Sonra öğrenciye anlattığı yerleri yazdırır. (Lisede bitmesi gereken bir alışkanlıktı). sonra sınavda sorar ve not verir. Derslerde hiçbir şekilde tartışma olmaz. Derslerden çıkan bireylerin gidebilecekleri sosyal bir etkinlik alanı olmadığı için kahvelere gider. Bu da bireyin kahve kültürüne alışmasını sağlamaktadır. Artık birey ne soru sormaya ne de cevap bulmaya çalışır. Düzenin istediği robot durumuna girmeye başlamıştır. Hocalar için de durum bundan farklı değildir. Onlar da dersten çıkar çıkmaz kahveye oyun oynamaya giderler. Teneffüs aralarında ise öğretmen odalarında sigara içmenin dışında hiçbir şeyle ilgilenmezler.

Trakya Üniversitesi'nde bugün bu sorunlara karşı duyarlı olan ve değiştirmeye çalışan bireyler de bulunmaktadır. Genel hatlarıyla değindiğimiz sorunların çözümü için öğrenciler, **Trakya Üniversitesi Öğrenci Derneği**'ni kurmuşlar. Dernek, yasal bir dernek olan TÜÖD demokrasi platformuna bağlı. Orada yürütmede temsilcimiz yer almaktadır. TÜÖD'ün içindeki bireylerin genel yapısına bakmanın da gerekli olduğuna inanıyorum. Çünkü yapılan her eylemin üzerinde etkisi bulunmaktadır.

Dar grupçu mantığımız buralarda oldukça fazla açığa çıkar. Dar grupçu yaklaştığımız için bir bütünlük sağlamada oldukça yetersiz kalmaktayız. Birlikteliğimizin nasıl olması gerektiği noktasında bile birbirimizden oldukça uzaktayız. Öğrenci sorunlarına duyarlı olmaya çalışırken kendimiz öğrenciliği unuturuz. Geçmişten bu yana yaptığımız en iyi iş budur. Kitlenin öncüsü olduğumuzu söyleriz hep. Ve bu anlamda insanları bir koyun gibi düşünür kendimizi de çoban yerine koyarız farkında olmadan. Ve günü geldiğinde insanların birilerinin arkasından gitmemesi gerektiğini öğütleriz; kendi kendimizle çelişiğimizin farkına varmadan. Birlikteliğimiz konusundaki en büyük çelişkimiz alan seçmek noktasında düğümlenir. Hepimiz derneğin işlevini yitirdiğini söyleriz. Fakat göz ardı ettiğimizi şeylerden biri derneğin neden bu duruma geldiğidir. Burada kendi bakış açıma göre neden dernek sorusuna yanıt vermeye çalışacağım. Çünkü egemen olan sistem tarafından öğrencilerin robotlaşması, sistemin çarkına adapte olması ve ses çıkarmayıp sürü haline gelmesi amaçlanıyor. Bizler buna karşı çıktığımız ölçüde, baskılara maruz kalıyoruz. Demokratik üniversite taleplerimiz için mücadele etmek daha kazanımlı olur diye düşünüyorum. Çünkü insanlarımız 11 yıl boyunca hep robotlaştırılmış durumda. Gerçi bu durum aileden başlıyor ama, esasta orta öğretim insanları insani değerlerden uzaklaştıran önemli bir dönem. Bu nedenle 11 yıl dedim. Bu anlamda bizler diğer öğrenci arkadaşlarla bütünleşmek konusunda oldukça sıkıntı çekiyoruz. Bilinçsiz bir insan korkar. Bizler bu insanların korkularını yenebilmeleri için nitelikli ve anlayışlı bir siyasal çalışma yürütmeliyiz. Öğrenciyi platformlara çekmek güç olabilir fakat derneğe çekmek kısmen de olsa kolaydır. 'Neden dernek işlevsizdir'e gelince: Orayı bizler kurduk, bizler yönettik ve bugünkü durumuna bizler getirdik. Bugün sol harekete baktığımız zaman yüzlerce hatanın yapıldığını görüyoruz. Derneği bu hale getirdik çünkü derneği işlevli kılmayı beceremedik. Orası siyasi anlayışların oluşturduğu bir platform değilken, biz orayı bu amaç için kullandık. Genellikle öğrencilere hitap edeceğimize kendi çevrelerimize hitap ettik ve onlara ulaştık. Dar grupçu mantığımız oraya yansıdı. Bilim üretmeye, sorgulamaya ve cevaplar bulmaya çalışmadan günü kurtarmaya özen gösterdik. Zannettik ki, yaptığımız her forum veya şenlik her türlü eylem öğrenciler için, kitleselleşmek için. Kitleselleşmek adına niceliği önemli kıldık. Disiplinli çalışmadık. Daha karar alırken bile polemiklere girip parmak hesabıyla karar çıkarmaya çalıştık. Birbirimize güvenebilmeyi başaramadık. Bu anlamda herkesin hep bahanesi vardı. İşte bu durumda olunca dernek işlevini yitirdi. Bizler dernekteyiz diyorsak öncelikle bizim değişmemiz gerekir. O halde önce kendimizden başlayalım.

Bugün derneğin üye sayısı 136'lara ulaşmıştır. Geçen yıldan bu yana insanlar defalarca uğraşmasına rağmen üye sayısı 50'ye ulaşamamışken bugün bu sayı 136'lara çıkmıştır. 3 ayda yeni gelen bu kadar insan mı var? Yoksa insanlar sadece çıkar peşinde mi koşuyor? Çıkar dedim çünkü 2 Aralık'ta dernek yönetim kurulu ve başkanı seçilecek. Ne dersiniz arkadaşlar, yoksa derneği işlevli mi kıldık? Gelelim yapılması gerekenlere. Bu noktada öncelikle Meslek Yüksek Okulu ve özelde Karaağaç konusuna. Çünkü Karaağaç yıllardır önemsenmeyen bir alan. Daha doğrusu üzerinde yeteri kadar hassasiyet gösterilmeyen bir alan. Bu aynen yurt için de geçerli. O halde öncelikle buralardan başlamamız gerekiyor. Karaağaç'ta yaklaşık 3 yıldır ülkücüler

faaliyet gösteriyor. Bu nedenle orada geçen yıl oldukça zor anlar yaşandı. Arkadaşlarımız 3 hafta boyunca okullarına gidemedi. Sürekli fiziksel baskılara maruz kalındı. Bayan arkadaşlarımız tehdit ve tacizlerle karşı karşıya kaldı. Ve okulun son günü yani final sınavlarının sonunda toplu olarak dayak yemek sorunda kaldılar. İnsanlar kavgalardan sonra bir araya gelebildi. Disiplinli çalışılmadığı ve birlikteliğin sadece faşist saldırılara karşı bir cephe oluşturmak amacıyla oluşturulduğu için verimsiz sonuçlar ortaya çıktı. Bu sene başından itibaren ise önüne bir eylem takvimi koyan Karaağaç öğrencileri bugün oldukça olumlu kazanımlar elde etmiştir.

Geçen sene son forumumuza yaklaşık 250-300 öğrenci katıldı. Bu insanların çoğu aynı şeyden yani okullarda ülkücülerin gerçekleştirdiği saldırılardan şikayetçiydi. Bu sene başında yine biz 250 kişiyle alternatif açılışımızı yaptık. Fakat hemen akabinde YÖK protestosu için yapılan forum 80 kişilik katılımla bir fiyaskoya dönüştü. Bunun nedeni açıktır. Bazı arkadaşlarımızın kendi anlayışları adına yaptıkları çalışmalar derneğe maledilmiş ve bu durum öğrencilerin dernekten uzaklaşmasına neden olmuştur. Bunun dışında herkes üstüne düşen görevleri yerine getirememiş, bu da çalışmaların yetersiz kalmasına yol açmıştır.

Dernekleri siyasal platformlara dönüştürmeden, kapsayıcı ve genel öğrenci kitlesinin ihtiyaçları ve şekillenişi üzerinden yürütülen; bilimsel üretim ve gelişim çalışmalarıyla biçimlendirilen bir devrimci öğrenci çalışması için daha anlayışlı ve olgun olmak önümüzde edinmemiz gereken en önemli kimliktir. Okullarımızın güçlü ve üretici mücadelelere kavuşması için gereken de bundan başka bir şey değildir.

Şenay / Edirne

✍ ✍ ✍

Sevgili Dostlar,

Dergiyi izliyoruz. Başlangıçta geleneğin etkisiyle "içe büzüleceğini" ve "geleneğin etkisi altında benzerlerinden biraz farklı fakat çerçeve olarak aynı kalıplarda bir dergiye dönüşecek" endişesi taşınıyordu. 1-8 sayıyı izledik. Oldukça olumlu, mütevazi ve yeniden kavramlaşma, kurma ve varolanın dışında yeni bir dünyayı birlikte açıklama kaygısıyla demokratik sosyalist bir çizgi oluştu. Umarım devam eder. Herkesi katmadan, herkes adına konuşma döneminin sonunu ilan eden; yeni bir dünya için katılarak açıklama ve kurma anlayışını oldukça olumlu buluyorum. Anti kapitalist alandaki bütün çevrelerin kişi ve grupların "kendine özgü" çizgisi içinde **Uzun Yürüyüş**'e katılması, katkı vermesi ve derginin buna açık olması yeni, olumlu ve geliştiricidir. En azından şu ana kadar bu hat iyiydi. Böyle devam edeceğine inanıyorum.

Kadın, ulusal sorun, program sorunu, çevre, sosyalizm, geleneğe dönük eleştirel yaklaşım yeni dünyanın ihtiyacıydı. "**AYDINLANMA**" başlığı altında yaşamın temellerini yeniden kuracak temel öğelerin felsefi bağıllarıyla birlikte ele alan bir yönelim gözleniyor. Bu yeni bir düşünüştür ve ferahlatıcıdır.

Gönderdiğim "Bir arpa boyu uzun yürüyüş" adlı karikatürü daha önceden içe büzülme endişesini ifade etmek için çizmiştim. 8 sayıdır böyle bir durum ortaya çıkmadı. İfade ettiğim beğeni düzeyine yükseldi.

Yeni yılda mutluluklar, başarılar ve umutlar..

Mehmet ÇAKAR /
Bursa Özel Tip Cezaevi

✍ ✍ ✍

Alternatif bir zemin mi, aykırı olmak mı?

Uzun Yürüyüş'ü ilk sayısından itibaren takip ediyor ve hatta biriktiriyorum. İddialar karşısında her zaman için iyimser olmuş ve iddia sahiplerine şans (süre) tanımak gerektiğini düşünmüşümdür. Elbette sizlerin koca koca iddialarla yola çıktığınızı söylemiyorum. Ama mütevazi bir takım iddialarınız ve bu paralelde amaçlarınız vardı tabii. Özellikle sol'un "düze çıkma" çabasına bir omuz verme biçiminde de algılanabilecek bir alternatif oluşturma, bir zemin örgütleme olarak algıladım ben, ***Uzun Yürüyüş***'ün gayretini. Ancak, her sayı bir diğer sayıya eklenerek bende bir kaygı, bir "acaba?" oluşturmaya başladı.

Sol'un bugün içinde bulunduğu açmazlara alternatif oluşturalım derken "aykırı olan her şey doğrudur" zeminine doğru kayılıyor? Ve alternatiften öte salt aradaki uzaklık mı büyütülmek isteniyor? Üzgünüm, ama bu soruların çengelini aklıma takılan yerinden kurtaramıyorum. Örneğin 9. sayıda yer alan "***Aşkın ve devrimin yeni baştan doğuran pratiği***" yazısını kapağa koymanız bile beni düşündürdü. Kapağa çok özel bir anlam yüklemiyorum, ama en azından bu yazının "eşitler içinde daha eşit" kabul edilerek tercih edildiğini düşünüyorum. Ve tabii ki hayretler içinde kalıyorum. Öncelikle şunu söylemeliyim; aşk insanın en değerli edimlerinden biridir. Ve pekçok sevda alanı gibi devrim de, bir sevda alanıdır; üstelik ölümüne... Aşkı tarif ederken "irrasyonalizm"neyin nesi oluyor? Aşktaki özgünlük boyutuna vurgu yapmak için bu denli akıldışı(kuraldışı)laştırma şart mıydı? Hadi "aşk"tır bu, diyerek hoşgörelim... Peki ya devrimle kurulan doğrudan benzerlik (aynılaştırma) ne oluyor? Devrim için de, irrasyonalizm'den söz etmek aykırılıktan başka nasıl açıklanabilir ki? Yanlış anlaşılmasın, ben burada imzalı bir yazıyı ***Uzun Yürüyüş***'e maletme gayretinde değilim; yargılamıyorum da... Yargılayacaksam eğer belki, derginin yazıya yönelik beğenisini, sıcaklığını yargılayabilirim.

Gelelim bir başka yazıya; **Emre DOĞAN**'ın "***Kendimizle konuşma(ma) ya da düşünme(me)***" başlıklı yazısı da -size direkt maletmemek kaydı ile- yukarıda sözünü ettiğim kaygılarımı besledi. Hatta aykırılıktan da öte bir çeşit orijinalite çağrışımı yaptı. Kavramlara takılmış sayın DOĞAN ve sıralıyor: Zafer Cumartesi Anaları, Yargısız infaz, Kirli Savaş v.s... Bu kavramları kullanmayın yoksa egemenlere hizmet edersiniz diyor. Dahası, düşünmeden kavranıldığını söylüyor. "*Canım öyle istiyor*", "*bu şekilde yapmayı seviyorum*" biçimindeki ve bence kullanıldığı yere göre çokça anlam ifade eden cevapları "*hiçbir anlamı olmayan cevaplar*" kategorisinde değerlendiriyor.

Sevgili arkadaşımıza tavsiyem; eğer düşünme tembelliği ile uğraşmak, ufuk genişletmek diye bir sorunu varsa, bunun çözümünü kavramlarda, dilde aramasın. Dil, nihayetinde bir iletişim aracıdır. Sosyo-kültürel bir boyutu vardır. Anlatma olayına aracılık edebildiği ölçüde işlevini yerine getirmiş olur. Ve bizler ve hatta bütün bir toplum "yargısız infaz"dan, "Cumartesi Anaları'ndan, "Kirli Savaş"tan aynı şeyi anlıyor isek, anlatılmak isteneni anlatıyorsa o kavram; bizim uğraşacak daha önemli meselelerimiz olmalı diyorum. Hele şu Franko'nun (Yoksa Salazar mı olacaktı?) 3 F'si (Futbol, fado, fiesta)... Gerçekten devrimcilerin kendisi için bu denli tehlikeli mi futbol? Çalışmalarını maç nedeniyle ertelemeleri abes

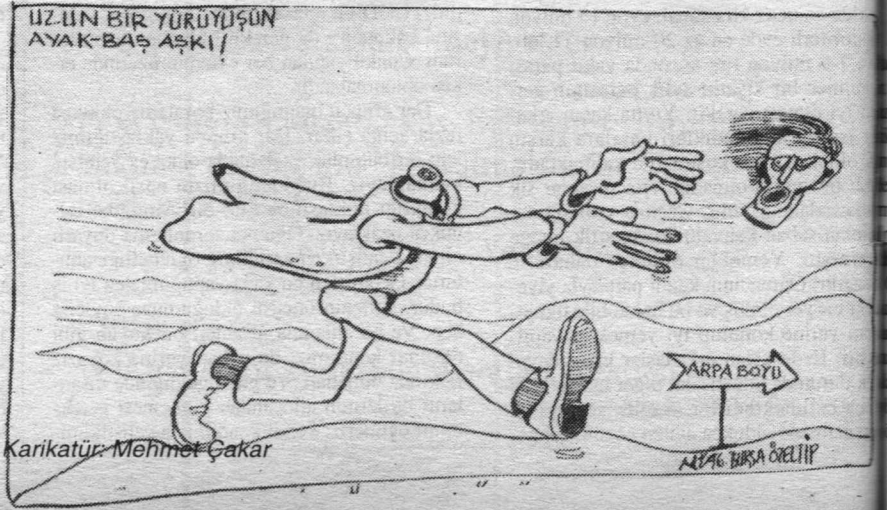

Karikatür: Mehmet Çakar

yoksa bir çeşit genişlik midir? Örneğin iyi futbol müsabakasının bale tadı vereceği ve izleyen devrimcinin devrimciliğine halel meyeceği kanaati, oluşturulmak istenen alatif zemine daha yakın düşmüyor mu? Yaltını çizerek söylüyorum; bugün sol'un emlemleri televizyon kutusunun aptallığına gu yaparak çözülecek cinsten değil...

Bir de, "***Merak ve umut ediyorum***" diyen, unuz **İ.Halit ELÇİ**... bir örgütün yaptığı cezalandırmayı doğru bulmayan sayın ELÇİ "Cinayet" kavramını üstüne basa basa kullmış. O'na söyleyecek fazla bir sözüm yok; mıyorum.. Ancak sizlerin, Halit ELÇİ'nin una dahi övgü yapma ihtiyacı duymanız de birşeyleri sızlattı. Evet bu konuda sanrum ciddi biçimde farklılaşıyoruz. Bir örgüyaptığı yanlış (katılmadığımız) bir infazı rmek ve tekrarını önlemek için yapıcı her çaba değerlidir. Örneğin **Uzun Yürü**'ün bu konuda geçmiş sayılarında örnek lar da var. Ve yanılmıyorsam "cinayet" tüurgulara itibar edilmemiş. Sözkonusu övgü "cinayet" kelimesinin gözden kaçmışlıbağlamak istiyorum.

Düşünün bir kez; bugün TKP(ML)'nin ı ve sanırım çoğumuzun yanlış bulduğu lar için "TKP(ML)'den bir cinayet damanşeti atabilir miyiz? Bu kime yarar r? Halen bugün, bu zeminde kavgayı ltmek amacını güdenler, mücadelede ısı olanlar, dost bir örgütü böyle mi uyarır? ri okları böyle mi atılır dost örgüte? Dost görülüyorsa tabii...

Yazımı bitirirken, **Uzun Yürüyüş**'ün her sının bizleri iyiye ve güzele yakınlaştırıcı rüyüş olması dileğimi koruyor; sevgi kosında, "*sevgi anlaşmak değildir, nedensiz evilir*" diyen şarkıyla aynı düşünmüyor ve mek için çokça nedenimizin olduğuna yorum.

Özlem KARADUMAN / İstanbul

✍ ✍ ✍

vram "kargaşası" ve ültür Devrimi

Kavram "kargaşası sorunu" özellikle nun ölümünden sonra sıkça görülmekte. Bunda yadırganacak herhangi birşey olÇünkü bilimi en uç noktada savunan biri men farklı bir niteliğe bürünmüştür, yani tür. Deyim uygun düşerse halkımız "aneri ölmüş civcivlerin dağılmış" şeklini anaktadır. Yani Anadolu halkı da önderliksiz tır. Bu yazıda dikkatimi çeken bazı ramlara" kısaca değinmek istiyorum.

Gerek bugüne kadar çıkan "sol" yayınlar n, gerekse ileri kesimin bir bölümüyle yatartışmalarda kavram "kargaşasına" tanık aktayız. Fakat ileri kesimle yapılan tartışrda ileriye doğru gelişmelerin olmadığını mekte elbette doğru olmaz. Birkaç kavrameklendirerek sorunu biraz açalım. "Revizyonizm, reformizm, tasfiyecilik, ekonomizm, sosyal demokrat, burjuva aydını, ulusalcı, dinci, feminizm" vb. kelimeler sık sık kullanılmaktadır. Bu kelimelerin belli bir dönemden sonra (esas olarak 1. Dünya Savaşı sonrası olarak belirtebiliriz) karşı devrimciler için kullanıldığını biliyoruz. Fakat ileri kesimin bir bölümü tarafındanda sözkonusu kavramların "devrimciler" (aslında bu kesimler karşı devrimcidir) için kullanıldığına da tanık olmaktayız. Bu sorunu açıklığa kavuşturmanın yolu; bugün bu kavramların kökenine inip incelemekten öte, Büyük Proleter kültür Devrimi(BPKD)'ni kriter olarak (elbette bu halkımızın anlayacağı dilde olacaktır) bu sorunuda esas alarak çözebiliriz. Yukarıda belirtilen kavramların yerine; Devrim-karşı devrim, bilimsel-anti bilimsel, sosyalist-anti sosyalist gibi açık terimler kullanmak doğru olacaktır. Bu kavramları kullananlar, kullanmadan önce zorunlu olarak çok ciddi düşünüp ondan sonra karar vereceklerdir. Bu da sorunları ciddi ele almada olumlu etkide bulunacaktır. Eğer kavramlarda ne anlatılmak isteniyorsa, açık ve öz bir şekilde belirtilirse, sınıf tahlileri doğru ele alınır ve dost düşman ayırımı daha kolay yapılır. Bu devrim açısından en temel sorundur. Bunun yanında sosyalist maskeli karşı devrimci anlayışlar üzerinde özellikle çok daha ciddi durulması gerektiğini belirtelim.(Mao adına yola çıktığını iddia edenleri kastediyorum) Yani özcesi kavram "kargaşasını" önce ileri kesim kendi içinde açıklığa kavuşturması gerekir ki halkımız da devrime seferber edilebilsin. Tam bu noktada ***Uzun Yürüyüş***'ün 8. sayısında okuyucu mektupları bölümünde **M. Bilir** imzasıyla yayınlanan yazının içinde (yazının içeriğini doğru buluyorum) "...RSE..." diye bir kavram geçmektedir. Bu kavram yanlıştır. Bu kavramın doğrusu Sovyet Sosyal Emperyalizmi'dir Çünkü o dönemde de yalnız Rus ulusundan burjuvalar iktidarda bulunmuyorlardı. Başka uluslardan burjuvalar da oradaki devlet yönetiminde söz sahibiydiler. Aynı anlayışa bağlı olarak sürekli "Türk devleti" teriminin kullanılması da yanlıştır. Çünkü bugün birçok topluluğa (millet, milliyet) mensup sömürücüler de mevcut devleti yönetmektedirler. Eğer sorun böyle ele alınmazsa gerek bugün, gerekse ilerde Türk ulusunun dışındaki ulus ve topluluklardan karşı devrimcileri (bunların bir bölümü bugün mevcut devlet yönetiminde bulunmaktadır.) dost görmüş oluruz. Doğal olarak Anadolu halkını bu kesimlere karşı silahsızlandırmış oluruz.

Günümüzde"kavramların yerinde kullanılmamasına" ilişkin getirilen eleştirilerin esası yanlıştır. Çünkü kullanılan kavramlar (düşüncenin yanlışlığından kaynaklanıyor) ortaya yeni çıkmış ve üzerinde tartışma -doğru veya yanlışlığı üzerine- yürütülen kavramlar değildir. Genellikle bu kavramlar; daha önce bilimsel düşünen insanlar tarafından açıklanmıştı. Demek ki sorun kavram(lar) sorunu olarak ele alınamaz. Sorun emperyalist ve gerici sistemin kafalardaki düşünceyi (iktidarı) ele geçirmesidir. Dikkat edilirse; "sol" maskeli karşı devrimci anlayış sahipleri, halkın bilincini devrim ve sosyalizmden uzaklaştırmak için karşı devrimci anlayışları devrimci anlayışlar olarak tanımlıyor ve devrimciler arasında kullanılan eleştiri yöntemlerini de karşı devrimcilere yönelik olarak kullanmaktadır. Buradan da anlaşılıyorki sorun BPKD'den çıkarılan doğru derslerin bilince çıkarılması gerekiyor.(**Emre Doğan**'ın ***Uzun Yürüyüş*** 9. sayıda belirtmiş olduğu anlayışa esasta katılmakla birlikte, sorunu bir kaç noktada düşünceden bağımsız olarak ele alması anlayışı var.)

"Özelleştirme" ye karşı kopartılan fırtınalar, acaba hangi anlayışın ürünüdür? (Anadolu'da "devlet baba" düşüncesinin de bu anlayışta etkisi olmadığı söylenemez.) Halbuki BPKD'de "kapitalist yolcu" olarak mahkum edilenler "özelleştirme" veya "hür teşebbüsçülüğü" savundukları için değildir. Bilindiği gibi gerek "Varşova Paktı"na bağlı olan revizyonist (karşı devrimci) devletler, gerekse de Çin'deki revizyonistler esas olarak devletçiliği savunmuşlardı. Buna rağmen bu anlayış sahipleri, Mao tarafından karşı devrimci ve bürokrat, kapitalist anlayışta görülerek mahkum edilmişlerdi. Keza yine İ. Kaypakkaya sözkonusu anlayışın (devletçilik ve hür teşebbüsçülüğü birbirinden farklı gören anlayışı) karşı devrimci bir anlayış olduğunu söyleyerek, Hitler'inde devletçi olduğunu örneklendirerek mahkum etmiştir. Demek ki "özelleştirmeye" karşı çıkanların, kullandıkları veya kullanacakları kavramlar yerinde kullanıldığı gibi bundan sonrada yerinde olacaktır. Yine "özerk-bilimsel eğitim" isteyenlerin de aynı anlayışta olduklarını uzun uzadıya belirtmeye gerek yok. Yine "üniversiteler bizimdir", "polis dışarı, bilim içeri", "eğitimde özelleştirmeye hayır" vb anlayışların da karşı devrimci anlayışlar olduğu çok açıktır. Öz itibarıyla bütün anlayışlar sistem yıkılmadan , demokratik, bilimsel eğitimin yapılabileceğini savunan anlayışlardır. Bu da Anadolu halkını emperyalizme ve mevcut devlete karşı silahsızlandırmaya hizmet etmektedir. Doğal olarak bu anlayış sahiplerinin de kullanacağı "kavramlar" yerinde olacaktır. Yani sınıf çıkarlarına uygun olacaktır. Geçerken bir noktayı daha belirtelim; "insan haklarını savunan aptallar"a (Lenin) ilişkin bir şeyler söyleme gereği yoktur herhalde. .. Yukarıda belirtilen yanlış anlayışlar; bugün "devrimci, sosyalist" olarak bilinen (çoğunlukla devrimci veya sosyalist değiller) kesimlerin çoğunluğu tarafından savunulmaktadır. Dolayısıyla bu ortamdan uzaklaşılmadığı sürece devrimci bir çıkışın olması da oldukça zor görünmektedir. Bundan dolayı "KÖKLÜ KOPUŞ" sağlanmalıdır. Yani "devrimciler"de BPKD kriter alınarak değerlendirilmelidir. Kavram "kargaşası"na da "son" vermenin yolu bilimsel anlayıştan hareketle toplumu doğru tanımaktan geçer. Çünkü biz biliyoruz ki kendi aramızda kullandığımız bir çok yanlış kavram, gerici, emperyalist sistemin çok daha önceleri kafamıza yerleştirdiği düşüncenin bir ürünüdür. Yani bu yanlışlar toplumun derinliklerindedir. BPKD'nin dersleri doğru bir şekilde öğrenildikçe, bilimsellik daha da bilince çıkarılacaktır.

M. ÇETİN / İsviçre

Güray YALINCAK/ Bursa Özel Tip Cezaevi

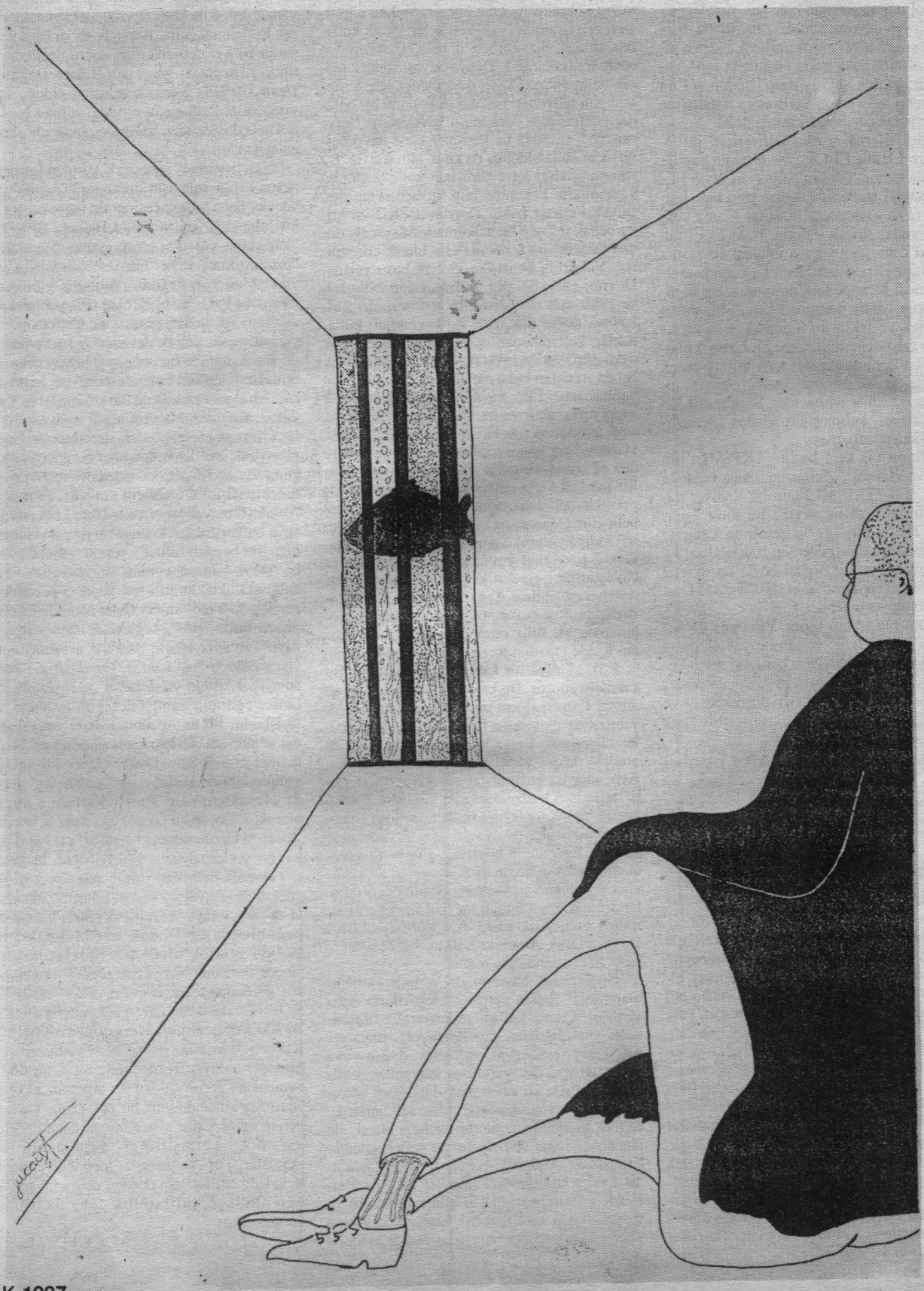

Marksizm, büyük ve gerçek bir kavgadan çıktı; üstelik, zincire vurulmuş bir kölenin doğal çığlığı değildi.

Marksist teori ve politika, esaslı bir kavgadan nicedir uzak duruyor.

Teori ve Politika, yeni bir kavganın kışkırtıcısı olmayı önüne koymuştur. O, meseleleri tanımlama ve onlarla uğraşmada beliren bir yönelimin ifadesidir.

Teori ve Politika'ya öngelen ilk temel yazılı platform Bütünsel Marksist Oluşum yolunda Bir Girişim İçin Çerçeve Taslağı'dır. Ancak bugün, onun geride bırakılması ve aşılması gerekiyor.

Marksizm'in ne eskimiş olduğuna karar verilebilir, ne de onun krizi görmezden gelinebilir. Marksizm krizini aşacaktır.

Teori ve Politika Marksisttir ve sorunlarla bu doğrultuda ilgileniyor. Büyük ve gerçek kavganın hem kışkırtıcısı hem de tarafı olmaya hazırlanıyor.

Bizim ki bir hesaplaşmadır; kendimizi bitirilmemiş bütün hesapların arkasına koyuyoruz. Bu kadar cüretkarız.

Ancak, bu hesabı görmek isteyen herkese de yerimizi terketmeye hazırız. Kolay değildir, ancak zorunludur.

Teori ve Politika, kavgaya katılmaya davettir.

(Teori ve Politika Sayı:1, Başlarken, Sayfa 3)

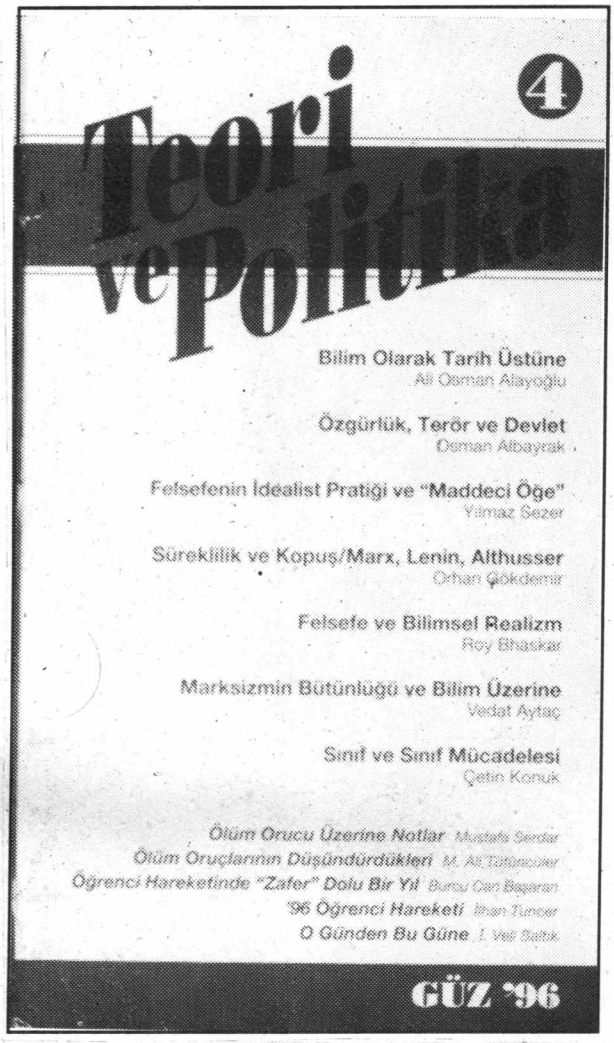

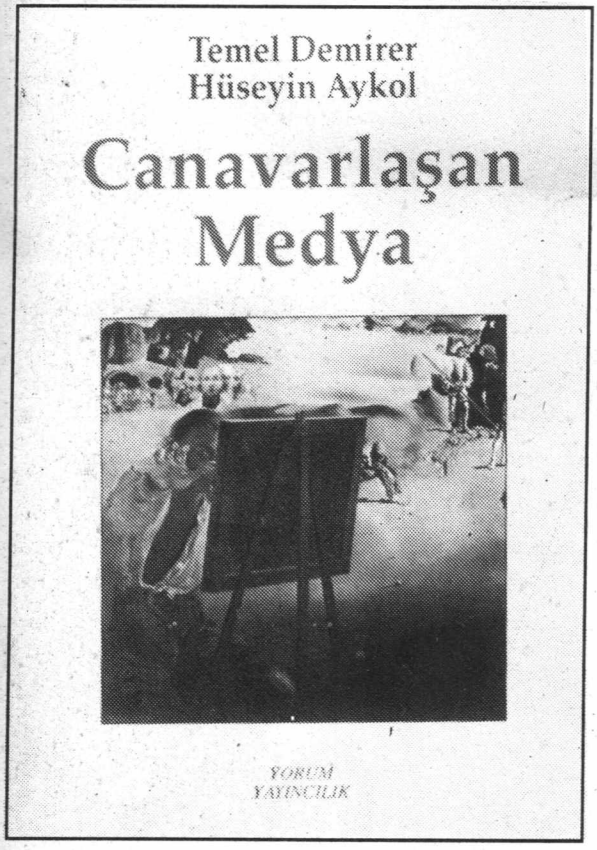

Jujin, İki aylık Kürt Kadın Dergisi

Adres:İstiklal Cad. Terkos Çıkmazı. Karaaslan Apt. No:109 Tünel-Beyoğlu/İSTANBUL

HİÇ BİR AĞAÇ BÖYLE HARİKULADE BİR YEMİŞ VERMEMİŞTİR

Topraktan ateşten ve denizden
doğanların
en mükemmeli doğacak bizden...
.....
.....
.....ve insanlar ellerini
korkmadan
düşünmeden
birbirlerinin ellerine bırakarak
yıldızlara bakarak:
- "Yaşamak ne güzel şey!"
diyecekler;
bir insan gözü gibi derin
bir salkım üzüm gibi serin
bir ferah
bir rahat
bir işitilmemiş şarkı söyleyecekler..
Hiçbir ağaç
böyle harikulade bir yemiş vermemiş
olacaktır.
Ve en vadedici
bir yaz gecesi
böyle sesler
böyle inanılmaz renklerle
sabaha ermemiş olacaktır..
Topraktan
ateşten
ve denizden
doğanların
en mükemmeli doğacak bizden...

Nazım Hikmet